T.C.
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN TELEVİZYONLARDAKİ ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA İLİŞKİN UYGULAMALAR: AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

UZMANLIK TEZİ

BURCU ÖÇ CERİT

ANKARA

AĞUSTOS/2012

T.C.
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN TELEVİZYONLARDAKİ ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA İLİŞKİN UYGULAMALAR: AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

UZMANLIK TEZİ

BURCU ÖÇ CERİT

DANIŞMAN
Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU
Üst Kurul Üyesi

ANKARA
AĞUSTOS/2012

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına

Bu çalışma, Tez Değerlendirme Komisyonu tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Başkan	:	
Üye	:	
Üye	:	

ONAY

…../…../2012

Üst Kurul Başkanı

TEZ TESLİM TUTANAĞI VE DOĞRULUK BEYANI

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunda görev yapan Şef olarak, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzman Yardımcılığı Giriş ve Yeterlik Sınavları ile Uzmanlığa Atanma, Yetiştirilme, Görev, Yetki ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 20'nci maddesinin 2'nci fıkrasına istinaden çıkartılan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Tez Hazırlama Yönergesi'ne uygun olarak hazırlamış olduğum uzmanlık tezi ilişikte sunulmuştur.

Bu uzmanlık tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplayıp sunduğumu; ayrıca, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim. 06/08/2012

Burcu ÖÇ CERİT
Şef

Uzmanlık Tezinin Adı:
Çocukların ve Gençlerin Televizyonlardaki Zararlı İçerikten Korunmasına İlişkin Uygulamalar: Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye Uygulamalarının Karşılaştırılması
EK:
-Tez (3 adet)
Tezi Teslim Alan
Daire Başkanı
Tarih
Adı-Soyadı-İmzası

TEŞEKKÜR

Çalışmamda bana her türlü yardım ve desteği sağlayan tez danışmanım Üst Kurul Üyesi Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendoğlu'na, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavir Vekili Neriman Saraçoğlu'na, İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanı İnci Özkan'a ve Üst Kurul Uzmanı Nuran Yardımcı'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Tezin çeşitli aşamalarında yardım gördüğüm Üst Kurul Uzmanları Bora Sönmez, Bengü Ertan, Zinnet Bayraktar, Mustafa Demirarslan ve Şef Sinan Göktaş'a teşekkür ederim.

Tez hazırlık sürecinde bana göstermiş oldukları anlayıştan dolayı eşim Fatih Cerit ve kızım Elif Cerit'e, sonsuz bir özveriyle beni bugünlere getiren annem Nurhan Öç ve babam Burhan Öç'e, uzakta da olsa desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kardeşim Özlem Öç'e ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I

KISALTMALAR LİSTESİ VI

TABLOLAR LİSTESİ IX

ŞEKİLLER LİSTESİ X

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÇOCUK VE TELEVİZYON

1.1. Çocuk ve Televizyon 6

1.2. Çocuk Gelişimi 9

1.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı 9

1.2.2. Bilişsel Gelişim Kuramı 10

1.3. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Etkileri 11

1.3.1. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Olumlu Etkileri 11

1.3.2. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Olumsuz Etkileri 12

1.3.2.1. Televizyonun Yaş Grubuna Göre Olumsuz Etkileri 12

1.3.2.1.1. 0-3 Yaş Grubu 12

1.3.2.1.2. 3-7 Yaş Grubu 13

1.3.2.1.3. 7-13 Yaş Grubu 14

1.3.2.1.4. 13-18 yaş grubu 15

1.3.2.2. Televizyonun İçerik Türüne Göre Olumsuz Etkileri 15

1.3.2.2.1. Şiddet 15

1.3.2.2.2. Cinsellik 21

1.3.2.2.3. Korku 23

1.3.2.2.4. Kötü Dil 23

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE ÇOCUKLARIN TELEVİZYONLARDA YER ALAN ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR

2.1. Avrupa Birliğinde Görsel-İşitsel Yayın Hizmetlerine İlişkin Düzenlemeler .. 25

2.1.2. Avrupa Birliğinde Görsel-İşitsel Yayıncılık Alanında Küçüklerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler 28

2.1.2.1. 1998 ve 2006 tarihli tavsiye kararlarının ülkeler tarafından uygulanmasına ilişkin Avrupa Komisyonu raporu – Sayısal Dünyada Küçüklerin Korunması {COM(2011) 556 final} 29

2.1.2.1.1. İçeriğin Yaşa göre Sınıflandırması 29

2.1.2.1.2. Geleneksel Yayın Hizmetleri 31

2.1.2.1.3. İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri 33

2.1.2.2. Avrupa Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi 34

2.2. Avrupa Birliğinde Medya Okuryazarlığı 37

2.3. Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerde Küçüklerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler 39

2.3.1. İngiltere 39

2.3.1.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 40

2.3.1.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 42

2.3.1.3. İngiltere'de Medya Okuryazarlığı 44

2.3.1.4. Anket ve Araştırma Sonuçları 45

2.3.1.5. Parentport web sitesi 47

2.3.1.6. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi 48

2.3.2. Fransa 50

2.3.2.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 52

2.3.2.1.1. Konseyin 15 Aralık 2004 Tarihli Yayıncı ve Dağıtımcıları Kapsayan 5'inci Kategorideki Programlara İlişkin Tavsiye Kararı 57
2.3.2.2. İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 59
2.3.2.3. Konsey tarafından sembol sistemiyle ilgili yürütülen kampanyalar .. 60
2.3.2.4. Fransa'da Medya Okuryazarlığı 63
2.3.2.5. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi 70
2.3.3. Almanya 71
2.3.3.1. Lisanslama ve Kontrol Komisyonu (ZAK) 71
2.3.3.2. Eyalet Medya Otoriteleri Yönetici Birliği (DLM) 71
2.3.3.3. Eyalet ve Medya Otoriteleri Başkanları Birliği (GVK) 72
2.3.3.4. Medya Yoğunlaşması Komisyonu (KEK) 72
2.3.3.5. Eyalet Medya Otoriteleri Teknik Birliği (TKLM) 72
2.3.3.6. Medyada Küçüklerin Korunması Komisyonu (KJM) 72
2.3.3.7. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 75
2.3.3.7.1. Öz Denetim Prensibi 77
2.3.3.7.2. FSF 78
2.3.3.7.3. KJM Değerlendirmesi 79
2.3.3.7.4. Kilitleme Sistemi 80
2.3.3.8. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 82
2.3.3.8.1. FSM 82
2.3.3.8.2. KJM Değerlendirmesi 85
2.3.3.8.3. Teknik önlemler 86
2.3.3.9. Almanya'da Medya Okuryazarlığı 87
2.3.3.10. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi 88
2.3.4. Hollanda 88

2.3.4.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 88

2.3.4.1.1. Kijkwijzer'ın başlangıç noktası: Tüketici araştırması 90

2.3.4.1.2. Kijkwijzer 91

2.3.4.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 95

2.3.4.3. Hollanda'da Medya Okuryazarlığı 96

2.3.4.4. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi 97

2.3.5. Polonya 98

2.3.5.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 99

2.3.5.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması 102

2.3.5.3. Polonya'da Medya Okuryazarlığı 102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLARIN TELEVİZYONLARDA YER ALAN ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR

3.1. Yasal Düzenlemeler 106

3.1.1. 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun 106

3.1.2. Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 107

3.1.3. Koruyucu Sembol Sistemi 108

3.1.3.1. Akıllı İşaretler Sembol Sisteminin Gelişimi 108

3.1.3.2. Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri 114

3.1.4. İhlal Durumunda Uygulanacak Müeyyideler 114

3.2. Uygulamalar 115

3.2.1. Medya Okuryazarlığı Dersi 115

3.2.2. RTÜK Çocuk Web Sitesi 119

3.2.3. Yayıncılık Etik İlkeleri 119
3.2.4. İzleyici Temsilciliği 120
3.2.5. İyi Uykular Çocuklar Projesi 121
3.2.6. RTÜK İletişim Merkezi 123
SONUÇ VE ÖNERİLER 125
I. SONUÇ 125
II. ÖNERİLER 129
KAYNAKLAR 133
ÖZET 142
ABSTRACT 144
ÖZGEÇMİŞ 145

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line (Asimetrik Sayısal Abone Hattı)
APTE	Les Ecrans, les Medias et Nous (Ekran, Medya ve Biz – Fransa)
ASA	Advertising Standards Authority (Reklam Standartları Otoritesi – İngiltere)
ATVOD	Authority for Television On Demand (İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetleri Otoritesi – İngiltere)
BBC	British Broadcasting Corporation (İngiliz Yayın Kuruluşu)
BBFC	British Board of Film Classification (İngiliz Film Sınıflandırma Kurulu)
Bkz.	Bakınız
BPjM	Bundespruefstelle für jugendgefährdende Medien (Küçüklere Zararlı İçeriğe Sahip Medya Federal Departmanı - Almanya)
CIEME	Collectif Interassociatif Enfance et Media (Derneklerarası Çocuk ve Medya Topluluğu – Fransa)
CLEMİ	Centre de Liaison de l'Enseignement et des Médias d'İnformation (Medya ve Eğitim İrtibat merkezi - Fransa)
CSA	Conseil Superieur de l'Audiovisuel (Görsel-İşitsel Yüksek Konsey - Fransa)
CvdM	Commissariaat voor de Media (Hollanda Medya Otoritesi)
Çev.	Çeviren
DLM	Direktorenkonferenz der Landesmedienanstalten (Eyalet Medya Otoriteleri Yönetici Birliği – Almanya)
DVD	Digital Versatile Disc (Çok Amaçlı Sayısal Disk)
EFTA	European Free Trade Association (Avrupa Serbest Ticaret Birliği)
EMEDUS	European Media Literacy Education Study

	(Avrupa Medya Okuryazarlığı Eğitim Çalışması)
EQ	Emotional Quotient (Duygusal Zekâ)
FCC	Federal Communications Comission (Federal İletişim Komisyonu)
FSF	Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehen
	(Televizyon Yayınlarının Sınıflandırması İçin Yetkilendirilmiş Kuruluş – Almanya)
FSK	Freiwillige Selbstkontrolle der Filmwirtschaft
	(Sinema Filmlerini Sınıflandıran Organizasyon - Almanya)
FSM	Freiwillige Selbstkontrolle Multimedia
	(İnternet Alanından Sorumlu Gönüllü Öz Denetim Kuruluşu – Almanya)
GfK Kuruluşu)	Gesellschaft für Konsumforschung (Tüketici Pazar Araştırmaları
GVK	Gremienvorsitzendenkonferenz
	(Eyalet ve Medya Otoriteleri Başkanları Birliği – Almanya)
INHOPE	International Association of Internet Hotlines
	(Uluslararası Internet Hatları Birliği)
JMStV	Staatsvertrag über den Schutz der Menschenwürde und den Jugendschutz in Rundfunk und Telemedien
	(Geleneksel ve İsteğe Bağlı Yayınlarda İnsan Onurunun ve Küçüklerin Korunması Konusunda Eyaletlerarası Anlaşma – Almanya)
KEK	Kommission zur Ermittlung der Konzentration im Medienbereich (Medya Yoğunlaşması Komisyonu – Almanya)
KJM	Kommission für Jugendmedienschutz
	(Medyada Küçüklerin Korunması Komisyonu – Almanya)
KRRİT	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
	(Radyo ve Televizyon Kurulu - Polonya)
M6	Societe Metropole Television (Metropol Televizyon Şirketi - Fransa)
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NinA	Narodowy Instytut Audiowizualny
	(Ulusal Görsel-İşitsel Enstitü – Polonya)
NASK	Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa
	(Araştırma ve Akademik Bilgisayar Ağı – Polonya)
NICAM	Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media

	(Hollanda Görsel-İşitsel Medyanın Sınıflandırmasından Sorumlu Enstitü)
OFCOM	(The Office of Communications) (İletişim Ofisi - İngiltere)
PCC	Press Complaints Commission (Basın Şikâyet Komisyonu - İngiltere)
PEGI	Pan European Game Information
	(Avrupa Oyun Sınıflandırma Sistemi)
PISF	Polski Instytut Sztuki Filmowej (Polonya Film Enstitüsü)
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	Sayfa
SETA	Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
TDK	Türk Dil Kurumu
TF1	Socıete Television Française 1 (Fransız Televizyon Kuruluşu 1)
TKLM	Technische Konferenz der Landesmedienanstalten
	(Eyalet Medya Otoriteleri Teknik Birliği – Almanya)
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TV	Televizyon
TVYD	Televizyon yayıncıları Derneği
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
	(Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu)
VSC	Video Standards Council (Video Standartları Kurulu – İngiltere)
WHO	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
ZAK	Die Kommission für Zulassung und Aufsicht der Medienanstalten (Lisanslama ve Kontrol Komisyonu – Almanya)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Çeşitli Avrupa Ülkelerinde Sinema Filmlerinin Tabi Tutulduğu Yaş Sınıflandırmaları……111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kijkwijzer Sınıflandırma Sistemi 92

Şekil 2: Akıllı İşaretler Koruyucu Sembol Sistemi..... 110

Şekil 3: İyi Uykular Çocuklar Afişi 121

GİRİŞ

Ülkemizde toplum hayatına 31 Ocak 1968 tarihinde girmiş olan televizyon, hem görsel, hem işitsel duyulara hitap ediyor olması sebebiyle kısa zamanda aranan bir mecra haline gelmiştir. Televizyon, evlerimizin içine kadar gelme avantajıyla sinemanın önüne geçmiş, özel kanalların da yayın hayatına girmesiyle, en etkin ve yaygın kitle iletişim aracı konumuna yerleşmiştir. İnsanların çoğu yemek yaparken veya yerken, ütü yaparken, sohbet ederken hatta yolculuk yaparken dahi televizyon izler hale gelmiş, televizyon bir nevi hayatlarının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Yayınlarına erişimin ABD'ye ve pek çok Avrupa ülkesine nazaran daha ucuz olduğu ülkemizde televizyon, her kesimden insana hitap eden bir serbest zaman faaliyeti niteliği kazanmıştır.

Günümüzde internetin pek çok haneye girmiş olmasına ve sağladığı avantajlara rağmen televizyon popülaritesini yitirmemiş, hatta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Türkiye genelinde birebir yöntemle 18 yaş üstü 23,379 denek üzerinde 2011 yılında yapmış olduğu "Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması" verilerine göre yüzde 91,9'luk bir izlenme oranıyla interneti geride bırakmıştır.[1] Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) tarafından yürütülen "Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması"nın sonuçları da bu durumu doğrulamaktadır. 2011 yılında, 12 ilde, 2 bin 727 kişi ile yapılan yüz yüze görüşmelerin sonucunda ulaşılan bulgulara göre Türk halkının yüzde 78,9'u, evlerinde kitle iletişim araçlarından en çok televizyonu kullanmakta, bunun yanında en çok internetin kullanıldığı ev oranı yüzde 17,1'de kalmakta, gazete ise evlerin sadece yüzde 1,9'una girebilmektedir.[2] Son olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun, 2011 yılı sonunda gerçekleştirmiş olduğu Medya

[1] Yapılan araştırmayla ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından basınla paylaşılan verileri içeren sunum.

[2] Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Ekim 2011, s.35.

Okuryazarlığı Dersi Araştırmasında iletişim araçlarının önem sıralamasında internet, yüzde 73,6 oranıyla birinci çıkmakla birlikte araştırmaya katılan çocukların yüzde 98,7'sinin iletişim araçlarından en çok televizyonu kullandıkları, internetin ise yüzde 78,9 oranıyla üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.[3] Ayrıca, RTÜK tarafından 2006 yılında gerçekleştirilen İlköğretim Çağı Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması bulgularına göre 100 çocuğun 30'unun odasında televizyon bulunmaktadır.[4]

Ülkemizde televizyon sektörü, son yıllarda çok farklı bir boyut kazanmıştır. En çok izlenen, öncelikli zaman diliminde (prime time) her kanalda, satın alma kararında etkili olduğu bilinen kadınlara yönelik diziler yayınlanmakta, ebeveynler, özellikle anneler bu dizilerden mahrum kalmamak adına, çocuklarıyla birlikte ekran karşısına geçmektedir. Ne var ki bu dizilerin çoğu, çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine zarar verebilecek içeriğe sahip olan diziler olarak karşımıza çıkmaktadır. Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna ilkokul 4'üncü sınıf öğrencilerinden gelen şikâyet mektupları değerlendirilmiş ve şaşırtıcı sonuçlara ulaşılmıştır. Anne ve babalarının akşamları televizyon izlemesi çocukların bir kısmını rahatsız etmezken, bir kısmının da pek çok çocuğun varlığına itiraz etmeyeceği televizyon yüzünden ailecek vakit geçiremediklerinden yakınarak mevcut dizilerin kaldırılması talebinde bulundukları görülmüştür. Çocuklardan bazılarının "Anne babalarımız televizyon kötü diyorlar ama şimdi kendileri televizyon bağımlısı oldular" şeklinde kullandıkları ifadeleri, kendilerine söylenen ancak ebeveynler tarafından uygulanmayan konularla ilgili çocuklarda oluşan çelişkiyi yansıtmaktadır. Hafta içi akşam yemeği sonrası televizyon karşısına geçen bir ailede, çocuklar da televizyonu hayatın vazgeçilmezi olarak görecekler, bu aracı ona göre kullanacaklar ve sabah kalktıkları anda televizyonun uzaktan kumandasını ellerine alacaklardır. Bu ortamda çocuğun bu davranışı yargılanamayıp ancak mazur görülebilir.

---

[3] RTÜK Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=55ec0309-e03f-44c9-b3fd-31bb686c39fa (01/08/2012)

[4] RTÜK İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=0ea5ca91-8f6a-4ced-b572-c6ba501198a0 (14/06/2012)

Çocukların, televizyonlardaki zararlı içerikten korunması sorumluluğunu öncelikli olarak benimsemiş olan Avrupa Ülkeleri, bu etkileri en aza indirebilmek amacıyla yayıncılık hizmetlerini düzenleyen otoriteler, devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, okullar, kütüphaneler ve müzelerle ortak çalışmalar yürütmekte, hemen hemen her vatandaşını birer medya okuryazarı yapabilme gayesiyle projeler geliştirmektedirler. Bu konuda Türkiye'de de son yıllarda önemli adımlar atılmış, mevzuat eksiklikleri giderilmiştir. Ancak yasal düzenlemeler yanında, evlerimizin içinde alınması gereken pek çok önlem, eğitilmesi gereken pek çok yetişkin ve çocuk, işbirliği içinde çalışılması gereken pek çok paydaş bulunmaktadır.

Çocukların televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunması hususunda, Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki örnek uygulamalardan yola çıkılarak ülkemize uyarlanabilecek yöntemlerin değerlendirilmesi, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Görsel-işitsel medya dünyasında çocuklar, medya içeriği, çocuk istismarı haberlerinin verilişi ve çocukların medyada oyuncu olarak yer alması olmak üzere üç boyutta istismara açık konumda bulunmaktadır. Ticari iletişim yayınlarının, haberlerin ve oyunculuğun çocuklar açısından incelenmesi ayrı bir çalışma konusu olarak değerlendirildiğinden bu çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Konuyla ilgili yasal düzenlemenin gerekli fakat kesinlikle yetersiz olmasından hareketle bu çalışmada, çocukların televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunmasıyla ilgili olarak mevcut mevzuatın incelenmesinin yanında örnek ülkelerde görsel-işitsel medyadan sorumlu otoritelerin ve paydaşların uygulamalarına ve konuyla doğrudan ilgili olan medya okuryazarlığı konusunun bu ülkelerde nasıl ele alındığına da değinilmiştir. Yöntem olarak internet ağı benimsenmiş olup incelemeye alınan ülkelerin yayıncılık alanındaki düzenleyici otoriteleri tarafından internet ortamında paylaşılan bilgilerden yola çıkılarak varsa ilgili diğer kuruluşlar da aynı şekilde incelenmiştir. Gerekli görüldüğü durumlarda, söz konusu otorite ya da diğer kurum kuruluşların yetkililerileriyle iletişim kurulmuştur.

Avrupa Birliğine üye 27 devletin mevcudiyeti göz önüne alındığında, bu açıdan da bazı sınırlamalara gitme zorunluluğu doğmuştur. Avrupa Komisyonunun 04 Mayıs 2012 tarihinde hazırlamış olduğu ve 2009-2010 dönemini kapsayan[5] ilk uyum raporuna göre Polonya ve Belçika hariç diğer bütün üye devletler ulusal mevzuatlarını, Birliğin görsel-işitsel medya alanını düzenleyen Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'ne uyarlamış durumdadır.[6] Bu bağlamda Avrupa Birliğine üye 27 ülkeden, 2004 yılında demokratikleşme hareketi sonrasında Birliğe üye olan ve Yönerge'ye uyum çalışmaları süren Polonya, Birliğin kurucu ülkelerinden olan Fransa, Almanya ve Hollanda ile Anglosakson uygulamasına örnek oluşturması açısından İngiltere incelemeye alınacaktır. Bu çalışmada, diğer üye ülkelerden çok farklı bir uygulamaya sahip olmamaları ve iletişim alanında ülkemizle mevzuat alışverişi bulunmaması sebebiyle İskandinav ülkelerine yer verilmemiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, çocuk gelişiminin konumuzla bağlantılı kuramları üzerinde durularak, çocukların televizyonda yer alan içerikten nasıl etkilendikleri, yaş gruplarına ve içerik türüne göre öz olarak incelenmiştir. Yaş gruplarından 0-3 yaş grubu, tezin hazırlık aşamasında televizyon açısından farklı bir dönem olarak karşımıza çıkması sebebiyle ayrı incelenmiştir. Çalışmada ayrıca, İsviçreli Psikolog ve Filozof Jean Piaget'in çocuğun bilişsel gelişimi için belirlemiş olduğu ve yaygın olarak kullanılan dört evreye değil, (Duyu-Devinim Dönemi (0-2 Yaş), İşlem Öncesi Dönem (2-6 yaş), Somut İşlem Dönemi (6-7 yaş ile 11 – 12 yaş), Soyut İşlem Dönemi (11 – 12 yaş ve üstü))[7] Türkiye'de uygulanmakta olan Akıllı İşaretler Sembol Sistemi hazırlanırken ele alınan yaş gruplarına sadık kalınmıştır.

İkinci bölümde, AB mevzuatı ile incelemeye alınan ülkelerin konuyla ilgili mevzuat ve uygulamaları değerlendirilmiştir. Çalışmanın konusunda "televizyon"

[5] First Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the application of Directive 2010/13/EU, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52012DC0203:EN:NOT (08/05/2012)

[6] Digital Agenda: Commission adopts first report on the application of the Audiovisual Media Services Directive, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/306&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en (08/05/2012)

[7] Banu Yazgan İnanç, Mehmet Bilgin, Meral Kılıç Atıcı, *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011, s.116-117.

kelimesi geçmekle birlikte, geleneksel yani yayın akışının belli olduğu yayın hizmetlerinin yanında yine televizyon aracılığıyla erişim sağlanabilecek olan isteğe bağlı yayın hizmetleri de incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, ülkemizde çocuk ve gençlerin televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunması konusunda mevcut yasal düzenlemeler ve uygulamalar ele alınmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde çalışma genel olarak değerlendirilerek, bu konuda Türkiye için uygulanabilecek ilave yöntemler ve öneriler üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE ÇOCUK VE TELEVİZYON

1.1. Çocuk ve Televizyon

Televizyonla belki de en çok iç içe olan, karşısında geçirdikleri süre yanında, algılama yetenekleri sebebiyle de etkiye en açık kesim, okul öncesi ve okul çağı çocuklarıdır. Türkiye'de ev halkının vazgeçilmezi olarak nitelendirilebilecek dizileri okul çağındaki çocukların izleme oranı yüzde 70'tir.[8] Taraf olan ülkelere yükümlülük getiren ve Türkiye tarafından da 14 Eylül 1990 yılında imzalanmış olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tüm maddelerinin altında yatan temel yaklaşım, 4 esasa dayanmaktadır: Yaşama hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı.[9] Bu bağlamda ülkeler, çocukların fiziksel ya da zihinsel gelişimlerinin sağlıklı olmasını ve onların kendileri için zararlı olabilecek her tür unsurdan korunmasını sağlamalı, çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan bilgi ve belgeyi yaymaları için kitle iletişim araçlarını teşvik etmelidirler.

Çalışmanın ikinci bölümünde detaylı olarak incelenecek olan Fransa örneğinde, Görsel-İşitsel Yüksek Konseyin (Conseil Superieur de l'Audiovisuel - CSA) sembol sistemiyle ilgili yürütmüş olduğu kampanya sloganında vurguladığı gibi çocuklar, ekranda yetişkinlerin izlediği görüntülerin aynısını görmemektedirler. Bir içeriğin, yetişkin üzerindeki etkisiyle çocuk üzerindeki etkisi aynı olmamakta, özellikle küçük yaştaki çocuklar gerçekle kurguyu ayırt etme yetisine henüz erişmedikleri için maruz kaldıkları görüntülerin gerçek olduğunu düşünebilmekte, bunu kendi hayal gücünde büyütebilmekte, hatta izledikten günler sonra dahi ebeveynlerine o görüntülerle ilgili soru sorabilmektedir. Çoğu ebeveyn bu duruma

[8] Hasan Tahsin Fendoğlu, "Çocuk, Medya ve Bağımlılık" http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/859/cocuk-medya-ve-bagimlilik.aspx (20/06/2012)
[9] Hasan Tahsin Fendoğlu, "Taş Atan Çocukların Şiddetten Korunması Gerekir" http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/71/tas-atan-cocuklarin-siddetten-korunmasi-gerekir.aspx (20/06/2012)

şaşırmakta, elinde olmadan çocuğundan kendi zihinsel kapasitesinde bir anlayış beklemektedir. Günümüzde ülkemizde kanalların kendi internet sitelerindeki tekrar yayınlarının yanı sıra, canlı yayınlarına internet bağlantısıyla bilgisayardan ya da uygulama aracılığıyla uyumlu cep telefonlarından da ulaşılabiliyor olması, çocukların televizyonlardaki zararlı yayın içeriğinden korunabilmesini daha sorunlu bir hale getirmiş, bu konuda ebeveyne düşen sorumluluğu artırmıştır.

Televizyon, içeriğiyle çocukları olumsuz yönde etkileme ihtimali yanında, aile içi ve dışı toplumsal etkileşimi en alt düzeye indirmekte, dolayısıyla çocuğun sosyal gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Ünlü duygusal zekâ (EQ) uzmanı Daniel Goleman, son yıllarda özellikle ABD'de yaşanan çocuk şiddetini, duygusal zekânın eksikliğine bağlamaktadır:

> "Gelişmiş ülkelerde anne ve babalar iş yaşamına kendilerini fazla kaptırdıkları için çocuklarıyla geçirecek vakit bulamıyorlar. Fakat bunun bedeli her şeyden daha ağır oluyor. Anne babanın olmadığı bir ortamda, çocuk bütün vaktini televizyon karşısında geçiriyor. Hatta zamanla dışarıda kendi yaşıtlarıyla oynamak bile istemiyor. Böylece sevgi, arkadaşlık, sadakat, ilgi, merhamet, dostluk, empati tüm bu duyguların hiçbiriyle karşılaşamadığı için öğrenemiyor. Hatta bunun yerine televizyon karşısında tersi yönde acımasızlık, nefret, öç gibi duygularla besleniyor. Sonuçta duygusal zekâsı gelişmemiş, empati yeteneği olmayan bireyler olarak, topluma zararlı hale geliyorlar."[10]

Çocuklar, Şirin'in kendisine yüklenen komutları yerine getiren görsel bir robot olarak tanımladığı televizyon[11] tarafından ele geçirildiği takdirde, gelişimlerine pek çok açıdan zarar geleceği kuvvetle muhtemeldir.

Bu durumda Çinli annelerin yaptığı gibi, çocukların televizyon izlemesi yasaklanmalı mıdır?[12] Televizyonun sahip olduğu olumsuz etkiler göz önüne alındığında onun mümkün olduğu kadar hayatımızdan çıkartılması seçeneği de akla gelebilir. Ancak televizyon, olumsuz mesajları çocuklara nasıl kolay işleyebiliyorsa

[10] http://okulweb.meb.gov.tr/01/01/443693/rehberlik/DUYGUSAL%20ZEKA%20EKS%C4%B0KL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.htm (04/05/2012)

[11] Mustafa Ruhi Şirin, *Televizyon, Çocuk ve Aile - Yeni Çocukluğun Televizyon Sarmalı –*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 21. (e-kitap)

[12] Amy Chua, *Kaplan Annenin Zafer Marşı,* Sistem Yayıncılık, (Çev. Yeşim Dervişoğlu) İstanbul, 2012, s.17

olumlu mesajları da aynı kolaylıkla verebilecek kapasiteye sahip bir mecradır. Bu durumda onu hayatımızdan çıkarmak yerine, ondan faydalanmayı bilmek daha doğru olacaktır. Televizyonun aşırı tüketiminin vermiş olduğu zararların bilinciyle bir yandan bu tüketimi kısmak gerekmekte, diğer taraftan ise çocuklarımızın medyayı eğitsel anlamda kullanabilmeleri sağlanmalıdır. Bu da medya hizmet sağlayıcı kuruluşlarının ve program yapımcılarının işbirliğiyle, bu amaca hizmet edebilecek türde programların üretilmesiyle gerçekleşebilecektir. Çizgi film, çocuk ve aile dizilerinde danışmanlık yapmış olan yazar Şirine göre televizyon yazarı iki dil bilmek zorundadır: Televizyon dili ve çocuk dili. Çocuk dili, çocukları anlamanın şifresidir.[13]

Son 10 yılda Avrupa'da çocuklara yönelik televizyon kanallarının sayısı, hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 1990 yılında sadece 1 adet çocuk televizyonu varken, 2000 yılında bu sayının 64'e, 2010 yılında ise 275'e yükseldiği görülmektedir. Avrupa'da, diğer ülkelere kıyasla daha dar bir televizyon piyasasına sahip olan Estonya, Slovenya, Slovakya, Malta, Letonya, Litvanya ve Macaristan'da yayın yapmakta olan ve kendilerinden lisans almış çocuk kanalı bulunmamaktadır. Yabancı çocuk kanallarının yayını ise, pek çok Avrupa ülkesinde yapılmaktadır.[14] RTÜK İzin ve Tahsisler Dairesi Başkanlığından edinilen bilgilere göre 06 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla Türkiye'de, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun kapsamında Türkiyenin yargı yetkisinde olan 9 adet tematik çocuk kanalı[15] ile uydu üzerinden iletilen 9 adet yabancı kaynaklı çocuk kanalı[16] mevcuttur.

[13] M. R. Şirin, 2009, s. 106. (e-kitap)

[14] Martin Kanzler, Suzan Newman-Baudais, "Report Prepared by the European Audiovisual Observatory for the CINEKID for Proffessional Conference at the 25th CINEKID Festival - TV channels for children: the European landscape", *European Audiovisual Observatory*, Strasbourg, 2011, s.39-42

[15] TRT Çocuk, Yumurcak TV, Jojo, Luli, Minika Çocuk, Planet Çocuk, CN Cartoon Network, Smart Çocuk, Minika Go. (06/07/2012)

[16] Baby TV, Baby First, Disney XD, Disney Junior, nickjr, nickelodeon, kidsco, Disney Channel, Kidz/Animez (09/07/2012)

1.2. Çocuk Gelişimi

Çocuğun gelişimi, kalıtım yoluyla anne ve babadan alınan özelliklerin çevreden gelen faktörlerle etkileşimi sonucunda oluşmaktadır. Çocuğun çevresi, aile çocuk ve arkadaş ilişkileri, televizyon, ailenin ekonomik ve kültürel yapısı, çocuğun gelişimini etkileyen unsurlardandır. Çocuk gelişimini bilimsel olarak inceleme sürecinde önemli bir role sahip olan gelişim kuramlarından, konumuzla yakından ilgisi olan sosyal öğrenme kuramı ve bilişsel gelişim kuramına değinilecektir.[17]

1.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

İnsan gelişiminin anlaşılmasına önemli katkıları olan öğrenme kuramcıları, davranışların biçimlendirilmesinde çevre rolünü vurgulamaktadırlar. Sosyal öğrenme kuramının en önemli temsilcilerinden olan Albert Bandura, çocukların başkalarının davranışlarını taklit ederek ve model alarak öğrendiklerini belirtmektedir.[18] Bu bağlamda ebeveyn, akranlar ve medya, çocukların sosyalleşme sürecinde sosyal tutumların ve davranışların kazanılmasında model olduklarından önemli ve temel sosyalleşme aracı konumunda yer almaktadır. Olumlu davranışlar kadar, istenmeyen olumsuz davranışların ortaya çıkması da modele dayalı olarak gerçekleşebilmektedir.

Bandura, öğrenmede düşüncenin önemini vurgulamakta ve gözleyerek öğrenmeye dikkat çekmektedir. Gözleyerek öğrenmenin ilk evresi dikkattir. Dikkat etmeden, bir modelden çok fazla şey öğrenmek mümkün değildir. Hatırda tutma evresinde ise gözlenilen davranışla ilgili imgesel ve sözel semboller bilgiler, semboller halinde kodlanmakta ve bu kodlamalar bilişsel olarak örgütlenmektedir. Gözlenen davranış, hafızaya aktarılmaktadır. Zihindeki bu örgütlenmeler, açık ya da örtülü bir şekilde tekrar edilmektedir. Açık tekrar, bir davranışın veya işlemin fiziksel olarak deneme mahiyetinde kısmen uygulanmasıdır. Örtülü tekrar ise davranışın zihinden hayal edilerek tekrar edilmesidir. Güdülenme evresinde ise

[17] Çalışmada çocuk ya da küçük kelimesi, doğumdan 18 yaşını doldurmuş, 19'undan gün almamış olan yaş aralığını kapsayacak şekilde kullanılmıştır.
[18] B. Yazgan İnanç, M. Bilgin, M. Kılıç Atıcı, 2011, s.46.

herhangi bir modeli taklit etme eğiliminde olan bireylerin bu eğilimleri pekiştirildiği takdirde, davranışın öğrenilmesi kolaylaşmaktadır. Burada üç farklı pekiştirme türünden söz edilebilir: Doğrudan pekiştirme, istenilen bir davranışın güçlendirilmesi için dış çevreden gelen sonuçların kullanılmasıdır. Bir davranışın desteklenmesi, onaylanması doğrudan pekiştirmedir. Kendi kendini pekiştirmede, istenilen davranışı güçlendirmek için kişinin kendi içinden gelen sonuçların kullanılması söz konusudur. Akran grubuna kendini ait hissetmek için saçlarını arkadaşları gibi kestiren bir gencin davranışı, bu pekiştirme türüne örnek olarak gösterilebilir. Son pekiştirme türü ise gözlenen pekiştirmedir. İstenilen bir davranışı gösteren bir modeli izlerken ortaya çıkan sonuçlardan yararlanmak ve öğrenmek olarak tanımlanabilecek bu pekiştirme türüne en iyi örnek, öğretmenin övdüğü bir öğrencinin davranışını sınıftaki diğer öğrencilerin taklit etmeyi istemesidir. Aynı şekilde çocukların medyada karşılaştıkları benzer olaylarda da, gözlenen pekiştirmenin gerçekleştiği görülmektedir.[19]

Davranış, bir kez model alındıktan sonra ödül ya da ceza yoluyla zayıflayabilmekte ya da güçlenebilmekte, bunun örneklerine görsel-işitsel medya içeriğine maruz kalan çocuklarda rastlanabilmektedir. Örneğin ekranda şiddet içeren davranışın ödüllendirildiğini gören çocuk, dolaylı pekiştireç yoluyla kendi saldırgan davranışlarını artırmakta, aynı davranış cezalandırıldığı takdirde çocuk, dolaylı ceza algısı nedeniyle benzer davranışları göstermemektedir.[20]

1.2.2. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bebeklikten ergenliğe kadar olan dönemde bilişsel gelişimi inceleyen kuramlardan Piaget'in bilişsel gelişim kuramında çocuğun zihinsel gelişimi, önceden belirlenen yaş ve evrelere göre belirlenmekte, çevresel etkenlerin bu süreçteki yeri dikkate alınmamaktadır. Buna karşılık, son yıllarda görüşlerine önem verilen Rus psikolog L.S. Vygotsky'ye göre zihinsel gelişim, birincil olarak olgunlaşmadan

[19] S.Armağan Yıldız, Sosyal Öğrenme Teorisi Açısından Medya ve Çocuk Suçluluğu, *4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi,* İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2008 s.119
[20] B. Yazgan İnanç, M. Bilgin, M. Kılıç Atıcı, 2011, s.47.

değil, sosyal ve kültürel faktörlerden etkilenmektedir. Bilincin toplumsal boyutları birincil, bireysel boyutlar ise ikincildir. Vygotsky, zihinsel gelişimin ilk önce ve en çok bireyin kendi içinde başladığını savunmak yerine, zihinsel sürecin zihinler arası bir düzlemde, insanlar arasında gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Bu durumda zihinsel gelişim, toplumsal sürecin içselleştirilmesi ve üstün hale gelmesiyle ortaya çıkmaktadır. Vygotsky'nin görüşüne temel olan kavram, yakın gelişim alanı kavramıdır. Çocukların tek başına yapmaları çok zor olup başkalarının yardım ve rehberliğiyle başarabildikleri görevleri anlatan bu kavram, çocuğun bireysel olarak sorun çözerken ulaştığı kendi gerçek gelişim düzeyiyle daha yeterli yaşıtlarla işbirliği ya da yetişkin rehberliği altında sorun çözerken ulaştığı gizli gelişim düzeyi arasındaki farkı kapsamaktadır. Bu durumda, çocuğa herhangi bir yolla verilen yönergeler ya da öğretim, çocuğun gizli gelişim düzeyine sıkı sıkıya bağlıdır.[21]

Görüldüğü üzere Bandura ve Vygotsky'ye göre çocuğun davranışlarının biçimlenmesi ve zihinsel gelişimi, dış faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörlerden biri de, televizyondur.

1.3. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Etkileri

Televizyonun çocuk dâhil genel olarak izleyiciler üzerinde çok büyük bir etkisinin olduğu, bu yönüyle de toplum ve kültür üzerinde oldukça önemli bir etkileme ve değiştirme gücüne ulaştığı herkes tarafından paylaşılan bir gerçektir. Bu etki olumlu olabileceği gibi, olumsuz yönde de gerçekleşebilmektedir.[22]

1.3.1. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Olumlu Etkileri

Akademik çalışmalarda genelde, televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri incelenmiştir. Televizyonun olumlu etkileri düşünüldüğünde, akla ilk gelen

[21] B. Yazgan İnanç, M. Bilgin, M. Kılıç Atıcı, 2011, s.138.
[22] Ali Arslan, "Bir Sosyolojik Olgu Olarak Televizyon", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 1 Sayı 1 2004 s.2 http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/viewArticle/163 (05/05/2012)

etki, çocuğun mutluluğudur. Televizyon, öz olarak çocuğu mutlu etmekte, onun hayal gücünü geliştirmektedir. Ebeveyn ya da öğretmenin anlatarak vermekte zorlanacağı değerleri çocuklar, yaşlarına uygun programlarda verildiği takdirde, sadece bir defa izleyerek kavrayabilmektedir. Televizyonun eğitimde kullanıldığı durumlarda ise çocukların daha kolay öğrendiği, dil gelişimlerinin hızlandığı, sözcük haznelerinin genişlediği bilinmektedir. Burada önemli olan, bu olumlu etkileri yaratacak nitelikte çocuk programları üretilmesi, yayınlarda Türkçenin kurallarına uygun olarak kullanılmasıdır. Prof. Dr. Ferhunde Öktem, televizyonun çocuklar üzerinde olumlu etki yaratabileceğine örnek olarak "Susam Sokağı" programına işaret etmektedir. Öktem, programa ilişkin yapılan araştırmaların, özellikle gelir ve eğitim düzeyi düşük ailelerin çocuklarının zihinsel düzeylerinde 1.5 zekâ yaşlık bir gelişme yarattığını gösterdiğini, o dönemde bilinen hiçbir ameliyat ya da ilacın böyle bir katkıyı sağlayamadığını vurgulamaktadır. Bu da akıllıca yapılan, saygılı, bilimsel verilerin ışığındaki bir programın olumlu gücünü göstermektedir.[23]

1.3.2. Televizyonun Çocuk Üzerindeki Olumsuz Etkileri

1.3.2.1. Televizyonun Yaş Grubuna Göre Olumsuz Etkileri

1.3.2.1.1. 0-3 Yaş Grubu

Yrd. Doç. Dr. Yıldız Dilek Ertürk' göre 0-3 yaş arasındaki çocukla birlikte paylaşılan zaman, onun kişilerarası iletişime alışmasına ve yavaş yavaş sosyal çevresini tanımasına yol açmaktadır. Çocuğun iletişim kurabilmesinin esası olan konuşma becerilerinin temelini atmakta olduğu bu dönemde aşırı miktarda medya etkisine maruz kalan çocuk, duygusal ve sosyal iletişime geçmekte zorlanabilecektir. Örneğin televizyon karşısında çocuğu besleme, uyutma gibi davranışlar, ileride oluşacak yeme bozuklukları, uyum sorunlarının temelini oluşturabilmektedir.[24]

[23] Ferhunde Öktem, Çocuk Ruh Sağlığı Açısından Televizyon Konulu Konuşma, *Televizyon ve Çocuk Paneli,* Ankara 2006.
[24] Yıldız Dilek Ertürk, "Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı" konulu konuşma, Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, *1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi*, İstanbul, 2011, s. 55

Pediatrist-Pediatrik Nörolog Prof. Dr. Sabiha Paktuna Keskin ise bu konuda daha çarpıcı bilgiler vermektedir. Keskin'e göre çocuk beyni 0-3 yaşta saniyede 30 milyon sinaps (İki nöronun ya da nöronla başka bir hücrenin bağlandığı yer) oluşturmakta, çevreye adaptasyonunda 30 milyon kayıt yapmaktadır. Dolayısıyla televizyonda tüm o hızlı geçen görüntülerin hepsini tek tek kaydetmektedir. Ayrıca çocuk beyni 5 duyusuyla algılar ve bu 5 duyusuyla algıladığını da kodlamaktadır. Televizyon ise sadece iki duyuyu, görme ve işitmeyi çalıştırmakta, diğer üç duyunun çalışmasını köreltmektedir.[25] Fransa'da bu yaş kategorisine yönelik yapılan programları Fransız televizyon kuruluşlarının yayınlaması yasaklanmıştır. Söz konusu yaş aralığına yönelik olan televizyon kuruluşlarının yayınlarını ileten dağıtımcı kuruluşlara[26] ise ekranlarında, kendi dergilerinde ve internet sitelerinde 3 yaş altı çocuklar için televizyon yayınlarının, kendilerine yönelik olarak hazırlansa dahi zararlı olduğuna ilişkin bir mesaj yayınlama zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca söz konusu dağıtımcılar, bu türde yayınların hitap edilen yaş grubunun gelişimine katkıda bulunacağı iddiasını doğrudan veya dolaylı olarak destekleyemeyeceklerdir.

1.3.2.1.2. 3-7 Yaş Grubu

Her gün yeni kelimeler öğrenerek dile hâkim olmaya başladıkları bu dönemde çocukların kontrolsüz bir şekilde televizyona maruz kalmaları, onun sosyalleşmesini, yakınlarıyla diyalog kurmasını, dil gelişimini engelleyebilecektir. Ayrıca korku ve kaygının hâkim olduğu çocuk dünyasında çok televizyon izleyen çocuklar, dünyayı korkutucu bir yer olarak algılayabilmektedirler. Bu yaş döneminde çocuğun ihtiyacı olan şey, yapıcı ve gelişimini hızlandırıcı hayallerdir.[27]

3-7 yaş arası çocuklarda model alma özelliği vardır. Gelişimi sırasında kendisine model aldığı kişilerin özelliklerini benimseyerek özdeşim kurmakta olduğundan çocuklara özdeşim kurabilecekleri olumlu kahramanları izletmek çok önemlidir.

[25] http://www.gidahareketi.org/NewsPrint.aspx?Id=216&ModuleName=haberleri (05/04/2012)
[26] Dağıtımcı, 6112 Sayılı Yasa'ya göre Platform İşletmecisi anlamına gelmektedir.
[27] Y.D.Ertürk, 2011, s. 56.

En çarpıcı görüntüye (ki bu genellikle ilk gördüğüdür) odaklanma, takılıp kalma özelliği belirgindir. Aynı şekilde hızlı, renkli ve yüksek sesli görüntü akışına karşı daha kolay ilgi gösterir. Şiddet içeren pek çok görüntünün de hareketli olması çocukların, bu görüntülere "takılarak" şiddet içeriğiyle karşılaşma olasılığını artıracaktır.

Parça ile bütün arasında bağ kurmakta zorlandıklarından, çocuklar için her bir görüntü kendi içinde, bütünden bağımsız olarak önem taşımaktadır. Dolayısıyla yanlışı göstererek doğruyu buldurmaya yönelik yapımlar, bu yaş grubu için uygun olmayacaktır.

Kendi dünyasından tanıdık nesnelere daha çok ilgi gösteren bu yaş grubundaki çocuklar, tanıdık nesneler ve kişiler aracılığıyla sergilenen olumsuz davranışlar sebebiyle güvensizlik duygusu yaşayabilirler. Halbuki bu dönemde onların güvene ihtiyaçları vardır.[28]

1.3.2.1.3. 7-13 Yaş Grubu

Bu yaş grubundaki çocuklar medyadan, model aldıkları erişkinlerin tepkileri düzeyinde etkilenmeye başlamışlardır. Özellikle aileyle birlikte medya kullanımı sırasında ailenin korku ve kaygıları artık dünyayı daha iyi tanımaya başlayan çocuklara yansımaktadır. Ekranda izlenen soygun, cinayet, savaş ya da doğal afet durumlarından korkabilirler.[29] Bilişsel becerileri yeterince gelişmediği için dağınık ve farklı yollardan verilen mesajları bir bütün halinde anlaması ve kavraması zordur.[30] Bu yaş grubundaki çocukların yüzde 15'inde görülen uyurgezerliğin kökeninde gerilimli olayların yattığı bilinmekte, bunlara neden olabilecek korkulu televizyon programlarından kaçınmak gerekmektedir.

[28] Ferhunde Öktem, Melike Sayıl, Sevilay Çelenk Özen, Çocukların ve Gençlerin Televizyonun Zararlı İçeriklerinden Korunması – Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi, Ankara, 2006, s. 6.
[29] Y.D.Ertürk, 2011, s. 57.
[30] Öktem, Sayıl, Özen, a.g.e., s.8.

1.3.2.1.4. 13-18 yaş grubu

Bu yaş aralığındaki çocuklar artık soyut olanı anlayabilmeye, neden sonuç ilişkisi kurabilmeye başlamıştır. Aile dışında, farklı özdeşim modellerine ilgisi artmakta, bağlandığı ve özdeşleştiği kahramanların davranışlarını çok yoğun bir biçimde sahiplenebilmektedir. Bu bağlamda özdeşim kurarak yücelttikleri oyuncuların nitelikleri çok önemlidir. Artık ebeveynlerin karşılarında onlardan ve diğer yetişkinlerden duygusal açıdan bağımsızlaşmaya ve kimlik oluşturmaya çalışan, cinselliğe ilgisi artan, kuralları ve sınırları zorlamayı seven ve denemekten kaçınmayan bir ergen durmaktadır. Böyle hassas bir yaş döneminde televizyonda sürekli izlediği aşırı cinsellik ve şiddete dayalı filmler gibi olumsuz içerikler, algı ve değerlerinin sağlıklı gelişimini engelleyebilecektir.[31] Ayrıca aileleriyle izledikleri haber bültenlerinin bilgilendirici nitelikte olduğunu büyük ölçüde fark etmekte ancak bir yetişkin kadar yaşam deneyimine sahip olmadığı için şiddet içeren görüntüler onun kaygı duymasına ve kendini güvensiz hissetmesine neden olarak kazanmış olduğu pek çok gelişimsel özellikte gerilemeye yol açabilecektir.[32]

1.3.2.2. Televizyonun İçerik Türüne Göre Olumsuz Etkileri

1.3.2.2.1. Şiddet

Dünya Sağlık Örgütünün (World Health Organization - WHO) Şiddet ve Sağlık Dünya Raporunda (World report on violence and health) şiddet, bir kişi ya da topluluğa karşı yaralanma, ölüm, psikolojik zarar ya da gelişme bozukluğuyla sonuçlanan veya sonuçlanma ihtimali yüksek olan kasıtlı fiziksel güç kullanımı/kullanma tehditi olarak tanımlanmaktadır.[33]

---

[31] F.Öktem, M. Sayıl, S. Çelenk Özen, 2006, s.8-9
[32] a.g.e., s. 57
[33] http://books.google.com.tr/books?id=db9OHpk-TksC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (05/08/2012)

Avrupa Birliğine üye ülkeler için bağlayıcı nitelikte olan ve görsel-işitsel medya sektörüyle ilgili asgari kuralları belirleyen Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin 27'nci maddesinde üye devletlerin, kendi yargı yetkilerinde olan yayın kuruluşlarının, küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimlerine ciddi bir şekilde zarar verebilecek nitelikte olan, özellikle pornografi ve ölçüsüz şiddet içeren programları televizyonda yayınlamamaları için uygun önlemleri almaları gerektiği hüküm altına alınmıştır.[34] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "Şiddetin Elektronik Medyada Tanımlanmasına İlişkin Tavsiye Kararı"nda, (Recommendation No. R(97) 19 of the Committee of Ministers to Member States on the Portrayal of Violence in the Electronic Media) söz konusu maddede değinilen "ölçüsüz şiddet" tabirinin üzerinde durulmuştur. Buna göre elektronik medyada[35] şiddetin sergilenişinin makul bir mazerete dayandığı ya da dayanmadığına ilişkin kararın verilebilmesi için nitel ve nicel analiz olmak üzere iki analize ihtiyaç vardır. Nicel bakış açısında, hangi tür şiddete, ne sıklıkta maruz kalındığı dikkate alınmalıdır. İzole bir şiddet sahnesiyle, şiddetin çok sık yer aldığı veya açıkça şiddet içeren sahne karşısında yaklaşım farklı olacaktır. Nitel anlamda ise aynı şiddet mesajının haber, eğlence, gerçek ya da kurgu yollarından hangisiyle verildiği önem kazanmaktadır. Ayrıca yayının açık, şifreli ya da abonelik gerektiren bir sistemden sunulması, yayının genel vaya tematik yayın olması da ölçüsüz şiddet kararının verilmesinde etkili olacaktır.[36]

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2011 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre televizyonda şiddet içerikli sahneyle karşılaşıldığında katılımcıların yüzde 71,9'unun rahatsız olduğu ve kanal değiştirdiği görülmektedir. Bazı televizyon dizi ve programlarının çocukları şiddet kullanmaya teşvik ettiğini savunanların oranı ise yüzde 86,5'tir.[37]

---

[34] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (06/05/2012)

[35] Adı geçen Tavsiye Kararında elektronik medya, radyo ve televizyon yayınları, videolar, video oyunları gibi çevrimdışı, isteğe bağlı yayın hizmetleri, internet, teletext gibi çevrimiçi yayınların hepsi olarak tanımlanmıştır.

[36] Recommendation No. R(97) 19 of the Committee of Ministers to Member States on the Portrayal of Violence in the Electronic Media - http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/CM/Rec(1997)019&ExpMem_en.asp#TopOfPage (05/08/2012)

[37] Yapılan araştırmayla ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından basınla paylaşılan verileri içeren sunum.

Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosya Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin Taylan'ın, televizyon programlarındaki şiddetin gençler üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla 2012 yılında Konya'da, yaşları 14 ile 20 arasında değişen 289 kız ve 351 erkek, toplam 640 lise öğrencisi üzerinde yapmış olduğu saha araştırması, şiddet içeren televizyon programlarını izleyen gençlerin dünyanın acımasız ve tehlikeli olduğunu düşündüklerini, başkalarına karşı güvensizlik içinde olduklarını, toplumdaki şiddeti ve suçlu sayısını olduğundan fazla gördüklerini, şiddeti sorunların çözümünde önemli bir araç sayıp, herhangi bir suç veya şiddetin mağduru olma korkusu yaşadıklarını ortaya koymuştur.[38]

Nisan 2012'de Dicle Üniversitesi tarafından Diyarbakır'da düzenlenen "Tüm Yönleriyle Şiddet Çalıştayı"nda Dicle Üniversitesi Genel Sekreteri Prof. Dr. Sabri Eyigün'ün verdiği bilgiye göre yapılan araştırmalarda, hepsinin kaynağı televizyon olmamakla birlikte, bir çocuğun ilkokulu bitirinceye kadar şahit olduğu cinayet ve katliamların sayısının en az 8 bin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. RTÜK Üyesi Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendoğlu ise beş özel televizyon kanalının hafta içi en çok seyredilen zaman diliminde ve hafta sonunun tamamında yayınlanan 80 filmde yüzde 33 şiddet oranı mevcut olduğunu dile getirmiştir. Çalıştay'ın medya şiddet sonuç raporunda, medyada şiddetin gerçek hayattaki insanların karşı karşıya kaldığı şiddetten daha yoğun olduğu, bu anlamda medyadaki şiddetin toplumdaki şiddeti yansıtmadığı, özellikle bazı televizyon dizilerinde suçluların mahkemeler tarafından değil bireysel kahramanlar tarafından cezalandırıldığı ve bu "kahraman" görülen kişilerin gençlere olumsuz rol model olduğu belirtilerek, öz denetimi güçlendirici çalışmalar yapılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. [39]

Tüm bu örnekler şiddetin, yayın içeriği olarak üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Ferhunde Öktem'e göre özellikle duygusal iniş çıkışların çok yoğun yaşandığı ergenlik döneminde ergenler, hem kendilerindeki hem de yakınlarındaki çaresizlik duygularından çok korkmaktadırlar.

[38] Hasan Hüseyin Taylan, "Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 26, 2011, s.355.

[39]Murat Tokay, "Ne bu şiddet bu celal!" *Aksiyon Dergisi*, 30 Nisan – 06 Mayıs 2012, s. 55-56.

Televizyon programlarındaki yolsuzluk, şiddet, öfke, çaresizlik içeren haberler, filmler, hele bunlar çözümsüzlük de içeriyorsa çocuğu iki temel seçenekle karşı karşıya bırakacaktır: Çocuk kendisini ya ezilenle özdeşleştirecek, dolayısıyla çökkün ve umarsız olacak, ya da ezenden yana olup buyurgan, şiddet yanlısı bir görünüm çizecektir. Bu süreç, her zaman bu denli güçlü, açık, belirgin yaşanmamakla birlikte güveni sağlayacak kurum ve kişiler güvenilir olmadığında, anne baba gibi temel kişiler güçsüz, çaresiz ve umarsız olduklarında, ekranlarda gücün simgesi olarak gösterilen kişi ve kuruluşlar, etik değerlere bakılmaksızın benimseme unsuru olabilecekler ya da bu güvenilmez, yaşanması zor dünya ile baş edilemez duygusu yaratılabilecektir.[40]

Etki araştırmalarından boylamsal çalışmalar, çeşitli yaşam tarzı tercihleri ile uzun dönemli etkileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmekte, televizyon şiddeti araştırmalarında da araştırmacılar çocuğun çocukluk yılları boyunca seyrettiği şiddetin miktarı ile daha sonraki agresif tavırları arasındaki ilişkiyi, bunu etkileyebilecek diğer faktörleri de kontrol ederek incelemektedir. Bu nedenle boylamsal çalışmalar, televizyon için yapılan etki araştırmalarının muhtemelen en iyi türü olarak tanımlanabilir. Bu çalışmaların en etkilisi, L. Eron, R. Huesmann ve arkadaşları tarafından New York'ta yapılmıştır. Yirmi iki yıldan fazla bir dönem içerisinde aynı çocuk grubunun test edildiği çalışmada gruptaki çocuklar sekiz, on dokuz ve otuz yaşlarındayken televizyon izleme alışkanlıkları ile agresifliklerini ölçülmüş,[41] sekiz yaşında şiddet programı izleyen bir çocuğun on dokuz yaşına geldiğinde diğer yaşıtlarıyla kıyaslandığında daha agresif olduğu, otuz yaşına geldiğinde daha ciddi suçlarla mahkum edildikleri ortaya çıkmıştır.

1995 yılında araştırmacılar, ilkokul öğrencilerine sınıfta Power Rangers adlı çizgi filmin sadece bir bölümünü seyrettirip daha sonra çocukların fiziksel ve sözel agresif tutumlarını izlemişlerdir. İzlemeyen grupla karşılaştırıldığında çocuklardan

[40] Ferhunde Öktem, Çocuk Ruh Sağlığı Açısından Televizyon Konulu Konuşma, *Televizyon ve Çocuk Paneli,* Ankara 2006.
[41] Defne Özonur Çöloğlu, *Televizyon Mesih mi Şeytan mı?,* Ütopya Yayınları, Ankara, 2010, s. 49.

özellikle erkek çocukların sınıf içinde daha agresif davranmaya meyilli olduklarını görmüşlerdir.[42]

Aynı şekilde, 1973 yılında Tannis McBeth Williams ve arkadaşları, bir Kanada kasabasına televizyon yayınları gelmeden önce bir yıl boyunca, çocukların agresiflikleri dahil çeşitli konularda çeşitli değişkenlerle ilgili veri toplama şansı bulmuşlar, araştırma sonucunda ise televizyon geldikten iki yıl sonra, incelemeye alınan çocukların artan oranda agresif tavırlar gösterdiklerini ortaya koymuşlardır.[43]

Ancak bazı isimler, televizyon ve şiddet ilişkisi üzerine farklı düşünmektedirler. Toronto Üniversitesi'nden Jonathan Freedman, laboratuar çalışmalarının yetersiz olduğu, ayrıca deneysel ve deneysel olmayan çalışmaların yeterli derecede tutarlı sonuçlar vermeyeceği düşüncesiyle televizyon şiddetinin insanların daha agresif olmasına neden olduğu konusunda çok az inandırıcı delil bulunduğunu savunmaktadır. Aynı şekilde Jib Fowles'a göre şiddet ve şiddete dayalı eğlence, televizyon ile başlamamış olup kişiler arası şiddet insanlık tarihi kadar eskidir. Freedman ve Fowles, deneylerde programın kısa ve genellikle şiddet dolu kısmının seyrettirildiğini tartışmaktadırlar. Gerard Jones ise çocukların kendilerini fiziksel ve duygusal olarak dengeleyebilmek için içeriğinde şiddet bulunan medya içeriğine ihtiyaç duymakta olduğunu iddia etmekte, dolayısıyla medyadaki şiddet içeriğinin çocuğu daha agresif kılmayacağını söylemektedir. Jones'a göre her çocuk ve her medya kullanımı birbirinden farklıdır ve genelleme yapılamaz.[44]

Televizyon ve şiddet arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırma sonuçlarıyla ilgili bazı endişeler mevcut olsa da, araştırmaların ve araştırmacıların çoğu şiddet izlemenin saldırganlığı artırdığı yönünde fikir birliğine varmaktadır.[45] Çöloğlu'na göre medya şiddetinin zararlı olabileceğiyle ilgili deliller, masum olduğuna dair delillere göre daha güçlü durmaktadır.

[42] D.Özonur Çöloğlu, 2010, s. 55.
[43] a.g.e., s. 63.
[44] a.g.e., s.95-97.
[45] a.g.e., s.92.

London School of Economics Direktörü Sosyolog Craig Calhoun ise, televizyonun çocuklar üzerindeki etkisinin basit bir nedensellikle açıklanamayacağını, çocukların okul, arkadaş, televizyon, müzik gibi aynı anda pek çok şeyden etkilenebilmekte olduğunu dolayısıyla bir kişide şiddet eğiliminin sadece televizyon seyrederek ortaya çıkamayacağını savunmaktadır.[46] Calhoun'a göre eğer televizyonun böyle bir etkisi olsaydı, reklamcılar istedikleri herşeyi satmayı başarabilirlerdi. Ancak reklamcılar hangi ürünü hangi yolla satmaya çalışırlarsa çalışsınlar, herkes kendi kararını kendisi vermektedir.

Ayrıca, çocukların televizyondaki şiddet içeriğinden olumsuz etkilenmeleri için sadece saldırgan davranış biçimi yaratması gerekmemektedir. Ekranlardaki şiddetin çocuklar üzerinde yaratması muhtemel ve önemli etkilerinden biri de duyarsızlaşmadır. Ekranlarda sürekli olarak şiddet içeriğine maruz kalmak, şiddete karşı verilen duygusal tepkiyi azaltmakta ve gerçek hayattaki şiddeti kabullenmeyi artırmaktadır.

Eğitim düzeyinin düşük olduğu ülkemizde insan hakları, henüz hak ettiği seviyede bulunmamaktadır. Son yıllarda, aile içi şiddetten ölen kadın sayısı azımsanamayacak düzeydedir. Haber bültenleri, şiddet gören çocuk ve kadınların görüntülerini yayınlamakta ısrar etmektedir. Medyada şiddet içeriğinin bu şekilde sunuluşu, şiddeti sıradanlaştırmaktadır. Diğer taraftan, pek çok program aracılığıyla iletilen mesajlarda baba, ailenin güven ve namusundan sorumlu olarak gösterilmekte ve bundan dolayı da babanın çevresine uyguladığı şiddet gizli bir biçimde onaylanmaktadır. Prof. Dr. Huriye Kuruoğlu, bunun iki temel olumsuz etkisine dikkat çekmiştir. Birincisi çocuk, özellikle de erkek çocuklar babasını öyle görmek istemektedir, ikincisi de büyüdüğünde adeta öyle bir baba olması öğütlenmektedir.[47]

Çocuklara yönelik programlar söz konusu olduğunda ise durum, içinden çıkılamaz bir hal almaktadır. Çocuklarının televizyon izlemelerine kısıtlama getiren ve sadece onlara yönelik programları izlemelerine izin veren aileler, onları bu

[46] Media Cat (2012), Haziran 2012 s.62.
[47] Huriye Kuruoğlu, "Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri", http://www.cocukaile.com/Moduller/Makaleler/MakaleIndex.aspx?Kodal=5&KS=201279112741887 (09/07/2012)

programların içeriğinden koruyamamaktadırlar. Karakterlerin gördükleri şiddetten sonra ayağa kalkması çocuğu, şiddetin zarar vermediğine inanmasına yol açabilmektedir.

1.3.2.2.2. Cinsellik

Cinsellik, genel anlamıyla bedensel, ruhsal ve toplumsal deneyim, yaşantı ve ilişkiler bütünüdür.[48]

Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesine göre içeriğin müstehcen (obscene) kabul edilebilmesi için aşağıdaki üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir:

- Çağdaş toplum standartlarındaki sıradan bir kişi, yayın içeriğini bir bütün olarak şehvetli bulmalı,
- Uygulanacak kanunda özel olarak cinsel ilişki şeklinde tanımlanmış içerik, yayında açıkça aşağılayıcı bir şekilde resmedilmeli, ya da tarif edilmeli,
- İçerik, bir bütün olarak edebî, sanatsal, politik ve bilimsel değerlerden ciddi bir şekilde yoksun olmalı.[49]

Amerika Birleşik Devletlerinde eyaletlerarası ve uluslararası radyo, televizyon, kablo ve uydu yayınlarını düzeleyen Federal İletişim Komisyonu (FCC – Federal Communications Comission) ahlaka aykırı yayını, (indecent broadcast) çağdaş toplum standartlarına uygun olarak, açıkça cinselliğin tarif edildiği ya da resmedildiği dil veya materyallerin kullanıldığı yayın olarak tanımlamaktadır.[50]

---

[48] Hamza Çakır, "Türkiye ve İngiltere'de TV Yayıncılığında Pornografi ve Sansür", *İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 24, 2006 s.176 http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/viewFile/12547/11776 (02/08/2012)
[49] http://www.fcc.gov/guides/obscenity-indecency-profanity-faq#TheLaw (01/08/2012)
[50] http://www.fcc.gov/guides/obscenity-indecency-and-profanity (01/08/2012)

Pornografinin tanımı ise her ülkenin kültürel ve sosyal değerleri doğrultusunda değişmekle birlikte[51], bir yetişkinin cinsel aktivitesini açıkça yer veren görüntü olarak değerlendirilebilir. Burada, yetişkin pornografisi ve çocuk pornografisini ayırmak gerekmektedir. Yetişkin pornografisinde, kendi rızalarıyla cinsel aktivitede bulunan iki kişi söz konusuyken, çocuk pornografisinde çocuğun, cinsel istismar gördüğü, suç teşkil eden bir durum söz konusudur.[52] Erotizm ise çeşitli sözlüklerde, cinsel duygularla ya da arzularla ilgili olan, aşkla ilgili gibi karşılıklara sahiptir. Ülkelerin kültürel ve sosyal değerleri açısından değerlendirildiğinde bu üç kavram arasındaki ayrım farklılık arz etmekte, cinsel içeriğin yoğun olduğu yayınlar kimilerine göre estetik kabul edilirken, kimileri için sözün iması bile pornografi olarak düşünülebilmektedir.[53]

Ülkemizde cinsellik konusuyla ilgili olarak aileler çok az, okul da sadece biyolojik bilgi verdiğinden televizyon, çocuğun, daha çok ergenin cinsel mesajları alacağı ve nasıl davranacağını öğreneceği en önemli kaynaklardan biri haline gelmektedir. Daha küçük yaştaki çocuklar söz konusu olduğunda bu tür içeriğin olumsuz etkisi farklı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Cinselliği henüz deneyimlememiş küçük çocuklar, özellikle cinsel ilişki içeren sahneleri şiddet olarak yorumlamakta ve yetişkin cinselliğiyle ilgili yanlış inanışlara ve kavramsallaştırmalara sahip olmaktadır.[54]

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2011 yılı araştırmasına göre yayınlarda rahatsız olunan içerik cevabına katılımcıların yüzde 46,9'u "cinsellik" cevabını varmişlerdir. Cinsel içerikli sahnelerde verilen tepki ise yüzde 82'lik bir oranla "rahatsız olurum ve kanal değiştiririm" olmuştur. "Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim" diyenlerin oranı ise yüzde 5,8'dir. Popüler televizyon dizilerindeki cinsel içerikli görüntülerin çocuk ve gençleri olumsuz etkileyeceğini düşünenlerin oranı yüzde 84,1 olmasına karşın, katılımcı hanehalkı üyelerinin yüzde 59,4'ü sık sık

[51] OECD Digital Economy Papers No. 179 – The Protection Of Children Online s.14 http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/fulltext/5kgcjf71pl28.pdf?expires=1349728859&id=id&accname=guest&checksum=2365DC5E0D73195C69B3C59E73ECE1F4 (02/08/2012)
[52] http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/safety_tips/index_en.htm (02/08/2012)
[53] A.g.m., s.177
[54] F. Öktem, M. Sayıl, S. Çelenk Özen, 2006, s. 13.

birlikte televizyon izlediklerini belirtmişlerdir.[55] Televizyonlarda çocuklara yönelik kaliteli programların azlığı gözönüne alındığında birlikte izlenen programların yetişkinlere yönelik olduğu varsayımı yapıldığı takdirde bu durum, medya okuryazarlığı alanında ülkemizde daha çok yol katedilmesi gerektiğinin açık bir göstergesidir.

1.3.2.2.3. Korku

Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü olarak tanımlanan korku[56], insan duyguları içinde en güçlü olumsuz duygulardan biridir. Yeni doğmuş çocuklar, düşme ve gürültü dışındaki uyarıcılardan korkmamakta, ancak yaşamlarının ilk yılında pek çok korkuyu geliştirmeye başlamaktadırlar. Yaşantılara bağlı koşullanmalarla oluşan bazı korkular, öğrenilmiş korkular olarak tanımlanmaktadır. Çocuk kitapları, filmler ya da televizyonda karşılaşılan korku dolu öyküler, çocukluk korkularının nedenleri arasında sayılabilmektedir.

Korku içeren televizyon programları ve masallar, özellikle 3-4 yaşındaki çocukların düşle gerçeği karıştırmalarına ve geceleri kâbus görmelerine neden olmaktadır.[57] Hatta korkutucu öğelerin çok yoğun biçimde yer almadığı çocuk öyküleri bile çocukların bir şekilde korku duymasına neden olabilmektedir.

1.3.2.2.4. Kötü Dil

Kötü dil, ya da bozuk dil tabirinden, hem Türkçe'nin güzel ve kurallarına uygun kullanılmaması, hem de konuşmada kaba, argo kelimelerin kullanılması anlaşılmaktadır. Psikolojide dil gelişim kuramlarından öğrenme kuramı, dilin de diğer davranışlar gibi taklit aracılığıyla öğrenildiğini savunmaktadır. Çevresindeki insanların konuşmalarını duyarak sesleri taklit eden çocuklar, aynı şekilde

[55] Yapılan araştırmayla ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından basınla paylaşılan verileri içeren sunum.
[56] *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük.*
[57] B.Yazgan İnanç, M.Bilgin, M. Kılıç Atıcı, 2011, s.86.

televizyondan duydukları kelimeleleri de olduğu gibi hafızalarına alırlar.[58] Eski TDK Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, ilköğretim çağında haftada 5 saat Türkçe eğitimi alan aynı zaman diliminde 5,5 saat de televizyon izleyen çocukların dil becerilerinin geliştirilmesi için kitle iletişim araçlarının önemine dikkat çekmekte, yayınlarda Türkçenin örnek bir şekilde kullanılması gerektiğinin altını çizmektedir.[59]

[58] B.Yazgan İnanç, M.Bilgin, M. Kılıç Atıcı, 2011, s.159.
[59] Türkiye Gazetesi (2011), 28.11.2011.

İKİNCİ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE ÇOCUKLARIN TELEVİZYONLARDA YER ALAN ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR

2.1. Avrupa Birliğinde Görsel-İşitsel Yayın Hizmetlerine İlişkin Düzenlemeler

1980'li yılların başlarında teknolojik gelişmeler ve Amerika Birleşik Devletlerinin görsel-işitsel alanda hızlı bir şekilde ilerleme kaydetmesi sonucunda, bu alanda Avrupa Birliği'nde de bir politika belirleme ihtiyacı doğmuştur. Televizyon ve radyo yayıncılığında, özellikle uydu yayıncılığındaki hızlı gelişmeler, tüm Batı Avrupa'da özel radyo ve televizyon kuruluşlarının doğuşuna yol açmıştır. Yayın sinyalleri, ulusal sınır tanımadığından ve görsel-işitsel konularda her ülkede farklı düzenlemeler mevcut olduğundan Birlik, tüm Üye Devletleri kapsayacak asgari standartlar belirleme yoluna gitmiştir. Bu amaçla, ilk olarak 1984 yılında Avrupa Komisyonu tarafından, Sınır Tanımayan Televizyon Yönergesi'nin temellerinin atıldığı "Yeşil Kitap" yayınlanmıştır. 03 Ekim 1989'da, televizyon yayınlarının Birlik içinde serbest dolaşımını sağlayabilmek için gerekli koşulları düzenleyen "Sınır Tanımayan Televizyon Yönergesi" yürürlüğe girmiştir. (89/552/CEE) 1993 Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması), görsel-işitsel sektöre özel bir göndermede bulunarak, Topluluğun üye ülkeler arasında, bu konuda işbirliğini teşvik etmesini teminat altına almaktadır.[60] 1997 Amsterdam Antlaşması ekindeki "Devlet Yayıncılığı Sistemi Hakkında Protokol" bu alandaki kuralları belirlenmiştir.[61] Bu gelişmeler sonrasında hukuki statüsü güçlendirilen ve modernleştirilen yeni Yönerge, 30 Haziran 1997'de yürürlüğe girmiştir. (97/36/CE) Sayısal teknolojilerin gelişmesi ve yayıncılık sektöründeki diğer gelişmeler

[60] Maastricht Antlaşması madde 128 için bkz. http://www.eurotreaties.com/maastrichtec.pdf (08/05/2012)
[61] Amsterdam Antlaşması, http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html#0109010012 (08/05/2012)

sonucunda Yönerge'nin tekrardan yenilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Yaklaşık iki seneyi aşkın bir sürede ön çalışmaları tamamlanan son Yönerge, "Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi" adıyla, 18 Aralık 2007 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş,[62] 10 Mart 2010 tarihinde yayınlanan Parlamento ve Konsey Yönergesi'yle[63] kodifiye edilmiştir (2010/13/UE).[64] Avrupa Birliği'nin son antlaşması olan ve 01 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması, Avrupa Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'nın adını "Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma" olarak değiştirmiştir. 30 Mart 2010 tarihinde Birliğin Resmî Gazetesi'nde yayımlanan Avrupa Birliği Antlaşması ile Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın konsolide metinlerinin 167'nci maddesinde de Birliğin faaliyetlerinin, görsel-işitsel sektörde Üye Devletler arasında işbirliğini teşvik etmeyi, gerekiyorsa bu alanda onları desteklemeyi hedeflemesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.[65]

Avrupa televizyon sektörü, Amerika'dan sonra dünyada ikinci büyük sektör konumundadır. 1990 yılında 103 adet televizyon kanalı mevcutken, bu sayı 2000 yılında 849 adede yükselmiştir. 2010 yılında ise, 29 Avrupa ülkesinde mevcut ulusal ve uluslararası toplam 4,731 adet televizyon kanalının olduğu tespit edilmiştir. (yerel ve bölgesel kanallar buna dâhil değildir)[66]

Avrupa televizyon sektöründe gözlemlenen bu büyümeye rağmen, görsel-işitsel içerikle ilgili olarak Avrupa'da tek bir sayısal sektör oluşturulamamıştır. Yeni yayın teknolojileri ilerledikçe bu sektörde geri kalmamak adına yeni iş modellerinin hızla geliştirilmesi, kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanabilmesi şart olmuştur. Bu amaçla

[62] http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/history/historytvwf/index_en.htm (08/05/2012)
[63] Bu çalışmada "yönerge" kelimesi kullanılırken kodifiye yönergeden bahsedilmekte ve değişmiş olan madde numaraları verilmektedir.
[64] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi kodifiye metin, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32010L0013:EN:NOT (08/05/2012)
[65] Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF (08/05/2012)
[66] M. Kanzler, S. Newman-Baudais, 2011, s.39

Avrupa Komisyonu, 13 Temmuz 2011 tarihinde yeni bir "Yeşil Kitap" (green paper) yayınlamış ve bunu kamuoyu istişaresine sunmuştur.[67]

Avrupa Komisyonu, 07 Mayıs 2012 tarihinde Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin üye devletlerin ulusal mevzuatlarına uyumlaştırmasına ilişkin bir rapor yayınlamıştır. Yönerge'nin 33'üncü maddesi uyarınca Komisyonun, Avrupa Parlamentosuna, Avrupa Konseyine ve Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesine Yönerge'nin üye devletler tarafından uygulanmasıyla ilgili olarak, ilki Aralık 2011'e kadar olmak üzere her üç yılda bir rapor sunması gerekmektedir. 2009-2010 yıllarını kapsayan bu ilk uyum raporuna göre 25 üye devlet, Yönerge hükümlerini tamamen ulusal mevzuatlarına uyarlamış olup Polonya ve Belçika'nın eksiklikleri ise halen sürmektedir. Raporda ele alınan ana konular, ticari iletişim uygulamaları ve Bağlantılı TV'dir. Yakınsama diye bilinen süreçte yeni bir aşama olarak karşımıza çıkan Bağlantılı TV (connected TV) internetle geleneksel yayıncılığı bir araya getirmektedir. Geleneksel televizyon cihazlarına internet bağlantısı ekleyerek kullanıcı için program listesinden ve buna ek olarak isteğe bağlı yayın hizmetleri ve internet içeriği arasında seçim yapabilmek mümkün hale gelmiştir. Bağlantılı TV hizmeti, hâlihazırda Almanya ve İtalya'da mevcut olup Fransa ve İngiltere'de de uygulamaya geçme arifesindedir. Ancak Avrupa'da bu sisteme izin veren pek çok televizyon cihazı satılmakla birlikte bunların ancak yüzde 20-30'unun çevrimiçi olduğu görülmüştür. Yüksek internet hızı daha çok evde kullanılmaya başladıkça ve cihazla uygun içerik sunumunun artmasıyla orantılı olarak gelecek birkaç yılda bağlantılı TV'nin de hızla gelişeceği tahmini yapılmaktadır. Sonuç olarak Komisyon, 2012 Yılının ikinci yarısında Bağlantılı TV konusunu kamuoyuyla istişareye açacak ve 2013 Yılında televizyon reklamları hakkındaki kılavuzunu yenileyecektir.[68]

---

[67]Görsel-İşitsel Eserlerin Avrupa Birliğinde çevrimiçi dağıtımı hakkında Yeşil Kitap, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2011/audiovisual/green_paper_COM2011_427_en.pdf (14/06/2012)

[68]Dİgital Agenda: Commission adopts first report on the application of the Audiovisual Media Services Directive, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/306&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en (08/05/2012)

2.1.2. Avrupa Birliğinde Görsel-İşitsel Yayıncılık Alanında Küçüklerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler

Avrupa Konseyi, ikincisi Avrupa Parlamentosuyla birlikte olmak üzere insan onurunun ve küçüklerin korunmasıyla ilgili olarak 1998 ve 2006 tarihli iki Tavsiye Kararı yayınlamıştır. Amaç, küçüklerin elektronik medyaya, özellikle önemi gün geçtikçe artan çevrimiçi hizmetlere karşı korunabilirliği konusunda üye devletlerde ve sektörde farkındalık yaratmaktır. Yasal düzenlemelerin yeni yayın teknolojilerinin hızına yetişemeyeceği göz önüne alınarak üye devletlerden bu konuda, yasa haricinde ortak denetim veya öz denetim gibi uygun düzenlemeler yapmaları beklenmektedir.

24 Eylül 1998 tarihli tavsiye kararı, çevrimiçi görsel-işitsel ve bilgi hizmetleriyle ilgili ilk yasal belgedir. Ulusal mevzuat için yol gösterici olması amaçlanan tavsiye kararı, bütün elektronik medyayı kapsamaktadır. Buna göre televizyon yayıncılarının ebeveyn kontrolüyle ilgili yeni sayısal yöntemler denemeleri, çevrimiçi internet hizmet sağlayıcılarının ise geçerli mevzuatın daha iyi uygulanması ve anlaşılır olması için ulusal öz denetim çerçevesi içinde hedeflerle orantılı olan ve küçüklerle insan onurunun korunması konularını kapsayan basit kurallar olarak tanımlanabilecek mesleki ilkeler geliştirmeleri istenmektedir.

20 Aralık 2006 tarihli Tavsiye Kararı ise halen yürürlükte olan 1998 tarihli Tavsiye Kararına dayanmakta olup bu kararın içeriğine ek olarak medya okuryazarlığı, öz denetim, ortak denetim ve düzenleyici kuruluşların olumlu tecrübeleri ile çevrimiçi hizmetlerde cevap hakkını kapsamaktadır.[69]

Küçüklerin korunması konusunda 1998 ve 2006 Tavsiye Kararlarının hükümlerinin genel anlamda televizyon yayınları için de uygulanması uygun görülmüş, ancak televizyon yayınlarında küçüklerin korunması konusunun, 19 Aralık 2007 tarihinde Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi yürürlüğe girdikten sonra bu Yönerge kapsamında düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu Yönerge, isteğe bağlı

[69] http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/minors/rec/index_en.htm (15/06/2012)

televizyon yayın hizmetleri söz konusu olduğunda, geleneksel televizyon yayıncılığına nazaran daha esnek temel kurallar sunmaktadır.

2.1.2.1. 1998 ve 2006 tarihli tavsiye kararlarının ülkeler tarafından uygulanmasına ilişkin Avrupa Komisyonu raporu – Sayısal Dünyada Küçüklerin Korunması {COM(2011) 556 final}

Söz konusu iki tavsiye kararının üye ülkelerce uygulanmasına yönelik olarak 13 Eylül 2011 tarihinde yayınlanan rapora göre[70] üye devletler ve sektör, bu kararların uygulanması konusunda çaba göstermekte, ancak bu çaba yeterli olmadığı gibi, tüm Avrupa ülkeleri tarafından da kalıcı olarak uygulanmamaktadır.

2.1.2.1.1. İçeriğin Yaşa göre Sınıflandırması

Raporda sinemalarda, DVD'de, televizyon veya internette yer alan görsel-işitsel içerikle ilgili yaş sınıflandırması konusunda 21 Üye Devlet[71] ve Norveç'in yasal düzenlemesinin bulunduğu, 13 Üye Devletin[72] ise aynı konuda ortak veya öz denetim düzenlemeleri bulunduğu belirtilmektedir. Danimarka, filmler, DVD'ler, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri konusunda ortak bir düzenleme yapmayı hedeflemektedir. Bu sistem, küçüklere zararlı olabilecek her türlü içeriği ve teknolojiyi kapsayacaktır.

Rapora göre, sinema, televizyon, DVD ve isteğe bağlı yayın hizmetlerindeki görsel-işitsel içerikle ilgili yaş sınıflandırması, 12 Üye Devlet[73] tarafından yeterli ve

---

[70] 1998 ve 2006 tarihli tavsiye kararlarının ülkeler tarafından uygulanmasına ilişkin Avrupa Komisyonu raporu – Sayısal Dünyada Küçüklerin Korunması {COM(2011) 556 final} http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1043:FIN:EN:PDF (15/06/2012)

[71] Avusturya, Belçika, (Fransız Topluluğu) Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Hollanda, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya ve İngiltere.

[72] Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Almanya, Yunanistan, Letonya, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovenya, İsveç ve İngiltere.

[73] Bulgaristan, Belçika, (Fransız Topluluğu) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Danimarka, (sinemalar ve DVD'ler için) Fransa, Almanya, İrlanda, Hollanda, Romanya, Slovakya, İsveç ve İngiltere. Güney

etkili olarak kabul edilmiş, 13 Üye Devlet[74] ve Norveç ise sistemin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yaş sınıflandırma sistemindeki farklılıklar açısından ise 16 Üye Devlet[75] ve Norveç'te, aynı içerik için sinemada, DVD'de televizyonda ve internette farklı sınıflandırma sistemi bulunmakta, 8 Üye Devlette[76] ise söz konusu ortamlarda yayınlanan aynı içerik için aynı sınıflandırma sistemi kullanılmaktadır. 10 Üye Devlet[77] ve Norveç, bu konuda bir yeknesaklık bulunmamasını problem olarak değerlendirmekte, Avusturya, Belçika (Fransız ve Alman Toplulukları) ve Portekiz, farklı yaş sınıflandırma sistemlerinin izleyici açısından anlaşılamaz olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte İngiltere, farklı yaş sınıflandırma sistemlerini, içeriğin farklı teknolojilerle iletilmesi sebebiyle uygun bulmakta, ancak izleyiciler, kendilerine sunulan medya ortamından ne bekledikleri konusunda karmaşa yaşadıkları takdirde problem olarak nitelenebileceğini düşünmektedir.

15 Üye Devlet[78] ve Norveç, çapraz medya sınıflandırma sistemi ve Avrupalı ebeveynlerin çocuklarına bilgisayar oyunu alırken faydalanmaları amacıyla oluşturulmuş bir yaş sınıflandırma sistemi olan ve 2003 Yılından bu yana Almanya

---

Kıbrıs Rum Yönetimi, sistem hakkında farkındalık yaratılması konusunda gelişme kaydedilmesi gerektiğini belirtmiş, Slovakya ise, isteğe bağlı yayın hizmetleri konusunda böyle bir görevi, bu hizmetler için yaş sınıflandırmasının 15 Aralık 2009 tarihinden bu yana zorunlu olması sebebiyle erken olarak değerlendirmiştir.

[74] Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya, Litvanya, Malta, Portekiz, Slovenya ve İspanya. Lüksemburg, kendisi için özel bir sınıflandırma sistemine ihtiyaç bulunmadığına çünkü yayınlanan çoğu içeriğin başka ülkelerden sınıflandırılmış olarak geldiğine değinmiştir. İtalya, sinemalar için sınıflandırma sisteminin güncelliğini yitirdiğini, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinde de yetişkin içeriği ve şartlı erişim konularında hâlihazırda sistem üzerinde çalıştıklarını belirtmiştir.

[75] Avusturya, Belçika, (Fransız ve Alman Toplulukları) Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, İrlanda, Letonya, Malta, Polonya, Portekiz, (İnternette sınıflandırma sistemi yoktur) Slovenya, İspanya ve İngiltere. Lüksemburg da kendi sınıflandırma sistemi bulunmadığından başka ülkelerden alınan içeriğin de sınıflandırma açısından farklılık gösterdiğini belirtmiştir.

[76] Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Estonya, Almanya, Macaristan, Letonya, Romanya, Slovakya ve İsveç.

[77] Avusturya, Belçika, (Alman ve Fransız Toplulukları) Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, Malta ve Portekiz.

[78] Avusturya, Belçika, (Fransız ve Alman Toplulukları) Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Estonya, Finlandiya, Yunanistan, İrlanda, Litvanya, Malta, Polonya, Romanya, Slovakya, İspanya ve İsveç. Almanya'nın ulusal düzenlemesi, şimdiden çapraz medya yaklaşımını karşılamaktadır. Avusturya ideal çözüm için, Pan-Avrupa Sınıflandırma Sisteminin içerik sağlayıcılar için yasal olarak zorunlu olması gerektiğini düşünmektedir. Hollanda, çapraz medya sınıflandırma sistemi için örnek sayılabilecek olan ve 2002 yılında NICAM tarafından geliştirilen Kijkwijzer'ı işaret etmektedir.

hariç Birliğe üye tüm devletler dâhil olmak üzere 30 ülkede kullanılan Pan-Avrupa Sınıflandırma Sisteminin medya içeriği için kullanılmasının faydalı olacağını değerlendirmişler, 9 Üye Devlet[79] ise, Birlikteki farklı kültürlerin varlığı sebebiyle, bu sistemi medya içeriği için değerlendirmeye almamışlardır.

2.1.2.1.2. Geleneksel Yayın Hizmetleri

Raporda, 14 Üye Devletin[80] televizyon yayıncılarının küçüklerin korunmasıyla ilgili ortak/öz denetim sistemi kurdukları görülmüştür. Bunların içinde 11 Üye Devletin[81] sistemleri, bu konuda hazırlanmış mesleki ilkeleri (Codes Of Conduct) içermektedir.

Yunan Yayıncılık Yasası, televizyon ve radyo yayıncılarının çok taraflı öz denetim sözleşmeleri düzenlemelerini şart koşmaktadır. İsveç Medya Konseyi, yayıncıları öz denetim enstrümanları geliştirmeleri yönünde desteklemektedir. Belçika'nın Alman Topluluğunda, rapor tarihi itibariyle mesleki ilkeler hazırlanmakta, Estonya'da ise yayıncılar, yakın gelecekte küçüklerin korunması konusunda öz denetim sistemi geliştirmeyi hedeflemektedir. Portekiz'de bu konuda ortak veya öz denetim sistemi bulunmamakla birlikte, üç büyük yayıncının televizyon programları için üzerinde anlaşmaya vardığı sınıflandırma sistemi gibi bazı bireysel önlemler alınmıştır. İngiltere'de OFCOM, Reklam Standartları Otoritesiyle televizyon reklamlarıyla ilgili olarak bir ortak denetim düzenlemesi yapmıştır. Macaristan'da iki özel yayın kuruluşu, gündüz kuşağındaki sohbet programlarıyla ilgili etik ilkeler benimsemiştir.

[79] Almanya, Belçika, (Fransız ve Alman Toplulukları) Yunanistan, Macaristan, Lüksemburg, Portekiz, Slovenya, İspanya ve İngiltere.
[80] Avusturya, Belçika, (Fransız ve Alman Toplulukları) Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Polonya, Romanya, Slovenya ve İspanya.
[81] Avusturya, Belçika, (Fransız Topluluğu) Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Finlandiya, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Romanya, Slovenya ve İspanya.

Küçükler için potansiyel zarar içeren yayınlar başlamadan önce sesli ve görsel uyarı sistemi 14 Üye Devlette[82] yasayla, İtalya'da ayrıca mesleki ilkelerle düzenlenmiştir. Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Danimarka, İngiltere ile Belçika'nın Alman ve Flaman Topluluklarında yasa, televizyon yayıncılarına görsel sembol ya da sesli uyarı sistemini seçmeleri konusunda serbest bırakmıştır. Avusturya, Fransa, Belçika'nın Fransız Topluluğu, Polonya, Portekiz ve Slovakya'da sadece görsel sembol uygulaması yasayla zorunlu hale getirilmiştir. (Portekiz'de mesleki ilkelerle de benimsenmiştir.) Estonya'da bu tür programlardan önce sadece sesli uyarı sistemi yasayla düzenlenmiş, İrlanda'da ise televizyon yayıncılarından bir uyarı sistemi benimsenmesi beklenmekle birlikte sistemin şekli konusunda yayın kuruluşları serbest bırakılmıştır.

Üye Ülkeler, küçükler için potansiyel zarar içeren programlardan önce görsel ve sesli uyarı sistemini, genel anlamda faydalı ve etkin olarak değerlendirilmiştir. Belçika'nın Fransız Topluluğu, Finlandiya, Almanya ve Portekiz, bu sistemin uygulanmasında ebeveyn sorumluluğunun ve zararlı içerikli programların yayın saatlerinin dikkatle seçilmesinin önemine dikkat çekmektedirler. Almanya, sembol sisteminin, küçüklerin korunması konusundaki diğer önlemlerin yerini alamayacağını belirtmiştir.

13 Üye Devletin[83] yayın kuruluşları, küçüklerin kendilerine zararlı olabilecek içeriğe erişimlerini engellemek amacıyla televizyon dekoderlerinin içine entegre edilen teknik filtreleme cihaz veya yazılımlarını kullanmaktadırlar. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İspanya'da bu cihazlar, sadece üyelik sistemiyle yayın yapan televizyon kanallarına uygulanabilmektedir. Raporda Almanya'da yayın kuruluşları için yaş sınıflandırma sisteminin, sektör için ise bu sembollerin kullanılması amacıyla dijital alıcı sisteminin kurulmasının zorunlu hale getirilmesinin tartışıldığı belirtilmiştir.

[82] Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya, Litvanya, Malta, Hollanda, Romanya, Slovenya, İspanya ve İsveç

[83] Avusturya, Belçika, (Fransız ve Alman Toplulukları) Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Almanya, İtalya, Letonya, Hollanda, Polonya, Romanya, İspanya, İsveç ve İngiltere.

Almanya ve Romanya'da, ayrıca izleyicilerin programı deşifre etmek için 4 haneli bir şifre girmeleri gereken ön kilitleme sistemi kullanılmaktadır. Almanya'da sayısal içerik sağlayıcılar, potansiyel zarar içeren programlar için ön kilitleme yapabilmektedirler. Romanya'daki sayısal içerik sağlayıcılar ise 18 yaş üzeri programlar için ön kilitleme yapabilmektedir.

9 Üye Devlet,[84] küçüklerin korunması konusunda teknik filtreleme cihaz veya yazılımlarını faydalı bulmaktadırlar. Almanya ve Romanya, ön kilitleme sisteminin etkin olabilmesi için şifrenin küçüklerden gizlenebilmesinin önemine dikkat çekmektedirler.

2.1.2.1.3. İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri

8 Üye Devlette[85] isteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, küçüklerin korunmasına ilişkin ilkeleri içeren ortak/öz denetim sistemini kurmuşlar, ayrıca Polonya dışındaki devletler, aynı zamanda küçüklerin korunmasıyla ilgili olarak mesleki ilkeler belirlemişlerdir. İngiltere'de 2003 Yılından bu yana pek çok büyük hizmet sağlayıcı tarafından uygulanmakta olan öz denetim sistemi, Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesine uyum amacıyla İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetleri Otoritesi tarafından ortak denetim sistemine çevrilmiştir. İrlanda'da Yönerge'nin teşvikiyle mesleki ilkeler geliştirilmiştir.

İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, küçüklerin gelişimine zarar verebilecek türde içeriği, bunların görmemelerini ve duymamalarını sağlamak için yaş sınıflandırması[86], yaş sınıflandırmasıyla birlikte yayın saati sınırlamaları,[87]

[84] Avusturya, Belçika, (Fransız Topluluğu) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Almanya, İtalya, Letonya, Hollanda, Polonya ve İngiltere.
[85] Bulgaristan, Belçika, (Fransız Topluluğu) Çek Cumhuriyeti, (Sadece reklamlar kapsam alanı içindedir.) Almanya, İrlanda, Polonya, İsveç ve İngiltere.
[86] Finlandiya, Almanya, İtalya, Letonya, Hollanda (Kijkwijzer Sistemi) ve İspanya.
[87] Finlandiya, Almanya, İtalya.

filtreleme, kilitleme ya da yaş doğrulama konusunda başka sistemler gibi teknik erişim kısıtlamaları[88] yöntemlerini uygulamaktadırlar.

Teknik erişim kısıtlamaları uygulanan 11 Üye Devlet,[89] bu sistemi etkin bulmaktadır. İtalya, bu sistemi, ifade ve yetişkinlerin haber alma özgürlüğü ile küçüklerin zararlı içerikten korunması hususlarını dengeleyen tek yol olarak değerlendirmektedir. İrlanda ve Slovakya'da bu sistem çok yeni olduğundan etkinliği rapor tarihinde ölçülememekte, sistemin etkinliği halen İsteğe Bağlı Televizyon Birliği'nin incelemesinde olan İngiltere'de ise incelemeden şifre sisteminin yeterli olmadığı sonucu beklenmektedir. Polonya ise, ebeveynlerin bu sistemlerin kullanılması konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görüşüne sahiptir.

2.1.2.2. Avrupa Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi

Günümüzde yayınlar tüm Avrupa'da, sadece televizyon aracılığıyla değil, cep telefonlarımızla internet üzerinden de izlenebilmektedir. Diğer mal ve hizmetlerde olduğu gibi, görsel-işitsel medya alanı da Tek Avrupa Pazarı kurallarına tabidir. Tek Avrupa Pazarı kavramının en iyi şekilde işleyebilmesi için reklam ve küçüklerin korunması gibi genel konuları kapsayan asgari kurallara ihtiyacı vardır. Küçüklerin, insan onurunun, engellilerin yayın hizmetlerine erişim haklarının korunmasının Üye Devletler seviyesinde yeterli derecede sağlanamayacağı düşünülerek bu hususlara ilişkin asgari kurallar, isteğe bağlı yayın hizmetleri gibi yeni yayın teknolojilerini de kapsayan Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesinde hüküm altına alınmıştır. Böylelikle söz konusu düzenlemeler Avrupa Birliği seviyesinde yasal bir zemine kavuşturulmuştur.[90]

---

[88] Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Almanya, yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya (Sağlayıcılar, zararlı görüntüleri mozaiklemek ve argo sözcükleri bir sesle kapatmakla yükümlüdür) Litvanya, Romanya ve İspanya.

[89] Bulgaristan, Belçika, (Fransız Topluluğu) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Estonya, Almanya, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Slovenya ve İspanya.

[90] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, giriş bölümü 104'üncü paragraf http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (16/06/2012)

Yönerge, insan onurunun ve küçüklerin korunması konusundaki 1998 ve 2006 tavsiye kararlarıyla tamamlanmaktadır. Bütün görsel-işitsel medya hizmetlerini kapsayan Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesinde, izleyicinin yayın saatine müdahale edemediği televizyon yayıncılığı olarak tanımlanan geleneksel (Program akışlı) yayın hizmetleri[91] ile isteğe bağlı olan yayın saatine bağlı kalınmaksızın sunulan yayın hizmeti olarak tanımlanan geleneksel olmayan (Program akışsız) yayın hizmetleri[92] ayrımı yapılmıştır.

Yönergede küçüklerin yayın hizmetlerindeki zararlı içerikten korunmalarının, ifade özgürlüğü gibi demokratik toplumun önemli değerleriyle bir denge içerisinde sağlanmak zorunda olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu amaçla uygulanacak filtreleme sistemi, şifre sistemi, sınıflandırma sistemi gibi önlemler aracılığıyla, özellikle isteğe bağlı yayın hizmetleri hesaba katılarak, küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerinin yeterli seviyede korunmasının hedeflenmesi gerektiği de giriş bölümünde yer almıştır. Yine giriş bölümünde, söz konusu Yönergeyle insan onurunun ve küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerinin korunmasına dair getirilen hükümlerin hiç birinin, görsel-işitsel medya hizmetlerinin kamu otoritelerince önceden denetimi yoluyla uygulanması hususunu gerektirmeyeceği de hatırlatılmıştır.[93]

Bununla birlikte yayın hizmetlerindeki zararlı içeriğin yasa koyucular, medya sektörü ve ebeveynleri endişelendirdiğine dikkat çekilerek özellikle gelişen yayın teknolojileri göz önüne alındığında, insan onuru kadar küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerini koruyabilmek için ticari iletişim de dâhil olmak üzere her türlü görsel işitsel yayın hizmetinde kurallar getirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.[94] Ayrıca Üye Devletlerin yargı yetkisinde olan tüm medya hizmet sağlayıcı

[91] Linear Audiovisual Media Services
[92] Non-Linear Audiovisual Media Services
[93] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, giriş bölümü 60'ıncı ve 62'nci paragraflar.
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (16/06/2012)
[94] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, giriş bölümü 59'uncu paragraf. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (16/06/2012)

kuruluşların çocuk pornografisinin Konseyin 22 Aralık 2003 tarihli ve 2004/68/JHA sayılı Çocuk Pornografisi ve Çocuğun Cinsel İstismarıyla Mücadele konusundaki Çerçeve Kararı hükümlerine uyumlu olarak yayın yasağına tabi oldukları da belirtilmiştir.[95]

Yönergenin 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında, yayın alım özgürlüğünün ve diğer Üye Devletler'den sağlanan görsel-işitsel medya hizmetlerinin kendi topraklarında yeniden iletimi, aynı Yönerge'nin 27'nci maddesinin ihlal edilmemesi şartıyla güvence altına alınmıştır.

Yönergenin "Sadece İsteğe Bağlı Görsel-İşitsel Medya Hizmetlerine Uygulanacak Hükümler" başlığı altındaki 12'nci maddesinde;

"Üye Devletler, kendi yargı yetkileri altındaki medya hizmet sağlayıcıları tarafından sağlanan küçüklerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimlerini ciddi şekilde olumsuz etkileyebilecek isteğe bağlı görsel-işitsel medya hizmetlerinin, küçüklerin bu tür isteğe bağlı görsel-işitsel medya hizmetlerini normal olarak duymayacakları veya görmeyecekleri bir şekilde sunulmasını güvence altına almak için uygun önlemleri alacaktır." hükmü yer almaktadır.

Bu maddede yer alan uygun önlemlerle….İsteğe bağlı yayın hizmetlerinde, geleneksel yayın hizmetlerine nazaran daha esnek hareket edebilen medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, isteğe bağlı yayın hizmeti sunarken, bu hüküm gereğince çocukların bu yayınlara erişimlerini engelleyebilmek için teknik önlemler alacaklardır

Televizyon Yayıncılığında Küçüklerin Korunması konusu, Yönergenin 27'nci maddesinde aşağıdaki şekilde hüküm altına alınmıştır:

[95] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, giriş bölümü 61'inci paragraf http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (16/06/2012)

"1. Üye Devletler, yargı yetkileri altındaki yayıncıların televizyon yayınlarında, küçüklerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimlerine ciddi şekilde zarar verebilecek, özellikle pornografi veya ölçüsüz şiddet içeren programlara yer vermemelerini sağlamak amacıyla uygun önlemler alacaktır.

2. 1. paragrafta belirtilen önlemler, yayın zamanını seçerek veya herhangi bir teknik önlem kullanılarak yayının iletildiği alandaki küçüklerin bu tür yayınları normal şartlarda görmelerine veya duymalarına engel olunmasının sağlandığı durumlar haricinde küçüklerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimlerini etkilemesi muhtemel diğer programlara da uygulanacaktır.

3. Bunun yanı sıra, bu tür programların şifresiz yayınlanması halinde, Üye Devletler, bu programlardan önce sesli bir uyarının yapılmasını veya tüm yayın süresince görsel bir işaret kullanarak tanımlanmasını sağlayacaktır."

2.2. Avrupa Birliğinde Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı genel olarak medyaya ulaşma, medyayı anlama ve farklı yönleriyle değerlendirme kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Medya okuryazarlığı, televizyon, sinema, internet, video, basın, radyo ve video oyunlarını kapsamaktadır.[96] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin 33'üncü maddesi, tüm üye devletlerin medya okuryazarlığı konusunda Komisyona rapor verme zorunluluğunu getirmiştir.[97]

AB'ye üye devletler arasında özellikle İngiltere, İrlanda ve İskandinav Ülkelerinde medya okuryazarlığı uzun zamandır tartışılan ve çeşitli uygulamaları görülen bir konu olmasına karşın, AB kurumsal düzlemine medya okuryazarlığı kavramının girmesi ancak 2000 Yılına denk gelmektedir.[98] Kasım 2000'den bu yana, Lizbon Zirvesi çerçevesinde Komisyon, medya okuryazarlığı konusunda 3 çalıştay gerçekleştirmiştir. Üye ülkeler açısından faydalı ve sürdürülebilir tecrübe ve bilgi alışverişinin ilk adımı niteliğinde olan bu organizasyonlar, farklı Avrupa

[96] http://ec.europa.eu/avpolicy/info_centre/a_z/index_en.htm (06/05/2012)

[97] Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi Kodifiye Metni, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF (06/05/2012)

[98] Cem Pekman, "Avrupa Birliği'nde Medya Okuryazarlığı", *Medya Okuryazarlığı*, (Ed.) Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimşek, Kalemus Yayınları, İstanbul, 2007, s. 45.

ülkelerinden gelen medya okuryazarlığı kuruluşları ve uygulayıcıları biraraya gelerek bilgi alışverişinde bullunmaları ve bir ağ oluşturmaları açısından verimli olmuştur.[99]

Komisyon tarafından oluşturulan, medya okuryazarlığı alanında Avrupa genelinde akademik çevre, görsel-işitsel endüstri, UNESCO, Avrupa Konseyi gibi uluslararası organizasyonlar, düzenleyici otoriteler ve başka medya kuruluşlarından gelen medya okuryazarlığı uzmanlarının dâhil olduğu "Medya Okuryazarlığı Uzman Grubu", 2006 – 2010 Yılları arasında toplam on toplantı gerçekleştirmiştir. Medya okuryazarlığıyla ilgili iyi uygulama örneklerinin ve tecrübelerin paylaşıldığı toplantılar, Avrupa medya okuryazarlığı tanımının geliştirilmesinde büyük rol oynamıştır.[100]

2004-2008 yılları arasında, ebeveynleri, öğretmenleri ve öğrencileri internet güvenlik araçları konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan "Güvenli Internet Artı Programı" (Safer Internet Plus Programme) uygulanmıştır.[101]

Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve Avrupa görsel-işitsel sektörünün gelişmesini ve Avrupa eserlerinin Avrupa Ülkeleri dışında dolaşımını artırmayı amaçlayan MEDIA Programında (2007 -2013) da medya okuryazarlığının önemine vurgu yapılmıştır.

Dijital Ortamda Medya Okuryazarlığı başlıklı 2009 Yılı Tavsiye Kararı doğrultusunda Komisyon, 2011 yılında üye ülkeleri zorunlu eğitim müfredatına dâhil edilmesi konusunda görüşmeler yapılmasını teşvik edebilmek amacıyla Birliğe üye tüm ülkeler ile EFTA ülkeleri temsilcilerinden oluşan "Okullarda Medya Okuryazarlığı Uzman Grubu"nu oluşturmuştur. Uzman Grubu, iyi uygulama örneklerini ve deneyimlerini sunan bağımsız uzmanlarca desteklenmektedir.[102]

---

[99] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/act_prog/index_en.htm (06/05/2012)
[100] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/expert_group/index_en.htm (06/05/2012)
[101] Güncel program olan 2009-2013 programı, internet kullanımından çok zararlı içerikle savaşmayı hedeflemektedir. http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/com/en.pdf (06/05/2012)
[102] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/expert_group/index_en.htm (06/05/2012)

Avrupa Komisyonunun 07 Mayıs 2012 tarihinde Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin üye devletlerin ulusal mevzuatlarına uyumlaştırmasına ilişkin yayınlamış olduğu rapora gore Avrupa Birliği nüfusunun yüzde 28'i temel, yüzde 41'I orta, yüzde 31'I ise ileri seviyede eleştirel anlayışa sahiptir.[103]

2.3. Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerde Küçüklerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler

2.3.1. İngiltere

2011 yılı verilerine göre[104] günde ortalama 4 saat televizyon izlenmekte olan İngiltere'de televizyon, internet kullanımının artmasına rağmen, günümüzde popülerliğini sürdüren bir mecra olarak karşımıza çıkmaktadır. İngiltere'de televizyon, radyo, sabit ve cep telefonu sektörleriyle, posta servisi ve kablosuz ağı destekleyen cihazların kullanıldığı frekanslar, bağımsız bir otorite olan OFCOM tarafından düzenlenmektedir.[105]

OFCOM, 2003 yılında yürürlüğe giren İletişim Yasası[106] (Communications Act 2003) kapsamında faaliyet göstermektedir. Adı geçen Yasa, OFCOM'un televizyon ve radyolardaki programlar, ürün desteklemesi, ürün yerleştirme, izleyici ve dinleyicilerin (özellikle 18 yaşından küçüklerin) zararlı içerikten korunması gibi konularda standartlar getiren ayrı bir yasal düzenleme yapmasını öngörmüştür. OFCOM bu amaçla, "OFCOM Yayıncılık Yasası" (OFCOM Broadcasting Code) adı altında, Mayıs 2005'de yürürlüğe girmiş olan başka bir Yasa hazırlamıştır.[107]

---

[103] Avrupa Komisyonunun 07 Mayıs 2012 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin üye devletlerin ulusal mevzuatlarına uyumlaştırmasına ilişkin yayınlamış olduğu rapor http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0203:FIN:EN:HTML (16/06/2012)

[104] Ofcom 2011 Yılı İletişim Sektörü Raporu (Birleşik Krallık) http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/market-data/communications-market-reports/cmr11/uk/ (15/05/2012)

[105] http://www.ofcom.org.uk/about/what-is-ofcom/(28/03/2012)

[106] Communications Act 2003 http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/contents (28/03/2012)

[107] http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/background/(28/03/2012)

Televizyon ve radyo kuruluşları için kurallar kitabı[108] niteliğinde olan Yasa'ya eşlik edecek olan yayıncılık standartları ya da kılavuzları da OFCOM tarafından hazırlanarak internet sayfasında yayınlanacak ve düzenli olarak gözden geçirilerek yenilenecektir.[109] Yasa'nın on bölümünden biri, tamamen on sekiz yaşından küçüklerin korunmasına ilişkin kurallara ayrılmıştır.

2.3.1.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

OFCOM Yayıncılık Yasası'na göre, televizyon ve radyolarda on sekiz yaşından küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine ciddi zarar verebilecek içeriğin yayınlanması esas olarak yasaklanmıştır. Bu amaçla yayın kuruluşları, her türlü önlemi almak zorundadırlar. Televizyon kuruluşları, yayın saati kısıtlamalarına uymalı, korumalı saat olarak tanımlanmış olan 21:00'den önce ve 05:30'dan sonra çocuklar[110] için uygun olmayan içeriği yayınlamamalıdırlar. Korumalı saatlerde yayınlanacak programlardan çocuklara zararlı olma ihtimali olanların içeriği hakkında izleyiciye net bilgi verilmelidir.[111] Korumalı saatler dışında dahi olsa en zararlı olarak tanımlanabilecek içerik, en geç saate alınmalıdır. Radyo kuruluşları da kahvaltı zamanı veya okul saatleri dışındaki saatler gibi çocukların dinleyebilecekleri saatlerde onlar için uygun olmayan yayını yapmamalıdırlar.

Uyuşturucu ve zararlı maddelerle alkolün aşırı tüketimi, çocuklara özel yapılan programlarda güçlü bir editoryal gerekçe olmadığı sürece kullanılmamalıdır. Korumalı saatler dâhilinde yayınlanan diğer programlarda ise editoryal bir gerekçe olmadığı sürece bu maddelerin kullanımı çekici hale getirilen veya cesaretlendirilen ya da bunların kullanımına göz yumulan tarzda yer almamasına dikkat edilmelidir.

---

[108] http://www.parentport.org.uk/find-out-more/ofcom+fom (28/03/2012)

[109] The OFCOM Broadcasting Code – How to use the code s.6

[110] Yasada, 15 yaşın altındaki kişiler çocuk kabul edilmiştir.

[111] Yayıncılık Kılavuzunda da uygun yayın saati ayarlaması yapılmış olsa dahi korumalı saat olan 21:00'den önce ve sonra yayınlanacak olan, özellikle geniş bir izleyici kitlesine hitap eden ve bazı yaştaki çocuklar için uygun olmayabilecek programların içeriği hakkında izleyiciye bilgi verilmesi gerekebileceği belirtilmiştir.
http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/guidance/831193/section1.pdf s.2 (16/06/2012)

Çocuklar tarafından taklit edilmeye müsait olan tehlikeli davranış veya şiddet içeriği, güçlü bir editoryal gerekçe olmadığı sürece çocuklara yönelik hazırlanan programlarda yer almamalı, bu içeriğe sahip programlar ise yine editoryal bir gerekçe olmadığı sürece korumalı saatlerde yayınlanmamalıdır.

Aynı şekilde saldırgan dil içeren programlar, editoryal bir gerekçe olmadığı sürece korumalı saatlerde yayınlanmayacak olup saldırgan dilin sıkça kullanıldığı içeriğe ise korumalı saatlerde koşullar ne olursa olsun izin verilmeyecektir.

Yasa'nın "Cinsel İçerik" başlıklı 1.17'nci maddesinde İngiliz Film Sınıflandırma Kurulu'na[112] atıfta bulunularak Kurul tarafından R18[113] olarak tanımlanmış içeriğin hiçbir koşulda yayınlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bunun dışında, yetişkinlere yönelik cinsel içerik ise, şifreli koruma sisteminin olduğu abonelik isteyen film hizmetleri veya izle öde hizmetinde, 22:00 – 05:30 saatleri arasında yayınlanabilecektir. Üye olan kişinin yetişkin olduğunun tespiti için de gereken önlemler alınacaktır.

Yasa'da televizyonlarda yayınlanan filmler, abonelik sistemiyle alınan film hizmetleri ve izle öde hizmetleri ayrı bir başlık altında, İngiliz Film Sınıflandırma Kurulu standartlarına göndermede bulunularak düzenlenmiştir. Buna göre;

- Kurul tarafından 18- olarak sınıflandırılmış filmler, izle öde hizmetleri hariç saat 21:00'den önce yayınlanamazlar. İzle öde hizmetlerinde ise bu sınıftaki filmler, 05:30 – 21:00 saatleri arasında şifre veya başka bir koruma sisteminin çalışır durumda olması şartıyla bütün gün yayınlanabilecektir.

- 15- sınıfındaki filmler ise abonelik isteyen film hizmetlerinde, 05:30 – 20:00 saatleri arasında yine şifre veya başka bir koruma sisteminin mevcut olması koşuluyla tüm gün boyunca yayınlanabilmektedir.

[112]İngiltere'de 1912 yılından bu yana sinema filmleri, 1984 yılından beri de dvd/video ve bazı video oyunları için yaş sınıflandırması konusunda bağımsız olarak faaliyet gösteren bir kuruluştur. www.bbfc.co.uk (28/03/2012)

[113] Restricted 18 – Özel lisans almış sinemalarda gösterilen veya lisanslı dükkanlarda 18 yaşından büyükler için satışa sunulan filmler.

Ayrıca, çocukların korunması için geliştirilmiş olan bu güvenlik sistemlerinin abonelere net olarak açıklanması gerektiğinin, izle öde sistemlerinde ise güvenlik sistemleriyle ilgili açıklamanın yanında, program içeriğinin çocuklara uygunluğu ile ilgili olarak izleyicinin bilgilendirilmesinin, izlenen tüm programların saat ve tarihleriyle birlikte gösterecek detaylı bir faturalandırma sisteminin mevcut olmasının Yasa'da yer alan hususlar olması, konuya verilen önemi göstermektedir.

Doğaüstü, şeytan çıkarma ve büyü uygulamaları içeren programlar da, korumalı saatlerde yayınlanmaması gereken türde programlar arasında sayılmıştır.

2.3.1.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetleri Otoritesi, (Authority for Television On Demand - ATVOD) İngiltere'de isteğe bağlı yayın hizmetlerinde yer alan editoryal içerikten sorumlu (reklamlar dâhil değildir) bağımsız ortak denetim kuruluşudur. ATVOD, görev ve yetkilerini, sırasıyla 19 Aralık 2009[114] ve 18 Mart 2010[115] tarihlerinde yürürlüğe giren Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönetmelikleriyle tadil edilen İletişim Yasası'ndan almaktadır. İletişim Yasası OFCOM'a, isteğe bağlı yayın hizmetleriyle ilgili bazı görevlerini uygun bir düzenleyici otorite olarak tabir edilen ve özellikleri 2009 tarihli Yönetmelik'te belirtilen bir kuruluşa devretme imkânı tanımıştır. ATVOD, isteğe bağlı yayın hizmetlerinde ortak denetim kuruluşu olarak, söz konusu medya hizmeti endüstrisiyle birlikte çalışmaktadır. Bu doğrultuda Otorite, endüstriyle etkin bir iletişim sağlayabilmek amacıyla ATVOD Endüstri Forumu oluşturmuştur. Forum, 3 aylık dönemlerde toplantılar yapmakta olup Eylül 2011'de bir "İşbirliği Planı" yayınlamıştır.[116]

[114] 19 Aralık 2009 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönetmeliği http://www.legislation.gov.uk/uksi/2009/2979/contents/made (20/06/2012)
[115] 18 Mart 2010 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönetmeliği http://www.legislation.gov.uk/uksi/2010/419/contents/made (20/06/2012)
[116] http://atvod.co.uk/about-ATVOD (20/06/2012)

OFCOM, ATVOD'u belli başlı denetleme fonksiyonlarına sahip bir kuruluş olarak tasarladıysa da hizmet sağlayıcılara uygulanacak müeyyideleri de içeren yasal güçleri kendi elinde bulundurmaktadır. OFCOM ve ATVOD, çift uygulama olmaması amacıyla açık, şeffaf ve tutarlı çalışma anlayışıyla faaliyetlerini sürdürmektedirler.

İsteğe bağlı yayın hizmetleri için ATVOD tarafından hazırlanmış "Kurallar ve Kılavuz"un[117] 11 numaralı kuralına göre, 18 yaşın altındakilere ciddi zararı olabilecek içeriğin mevcut olduğu durumlarda söz konusu içerik, bu yaş grubunun normal koşullarda göremeyeceği ve duyamayacağı bir şekilde sunulmalıdır. İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, etkin bir İçerik Erişim Kontrol Sistemiyle, (Content Access Control System) R18 sınıfındaki içeriği ya da "18 yaşın altındakilere ciddi zararı olabilecek içerik" olarak değerlendirilecek olan yasa dışı veya zarar veren aktiviteleri teşvik eden, pornografik olan, sadist türde şiddet ve işkencenin tanımlandığı içerikleri bu yaş altındakilerin normal koşullarda göremeyecekleri ve duyamayacaklarını teminat altına almak zorundadırlar. Bu sistem, kayıt esnasında kullanıcının 18 yaşından büyük olduğunu doğrulamalı ve eğer hizmete her erişimde bu doğrulama uygulanamıyorsa, şifre sorma gibi zorunlu bir güvenlik kontrolünü sunmalıdır.

Yaş doğrulaması için kabul edilebilecek teknik araçlar:

- Kullanıcının yaşının 18'in üstünde olduğunun kredi kartı veya başka bir ödeme belgesiyle kanıtlanabilmesi
- Seçmen listesi gibi güvenilebilecek kayıtlardan yaşın teyit edilebilmesi
- Bunlar gibi etkin yaş doğrulaması yapılabilecek olan mevcut bir hesap.

[117] İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri konusunda ATVOD tarafından hazırlanan Kurallar ve Kılavuz http://www.atvod.co.uk/uploads/files/ATVOD_Rules_and_Guidance_Ed_2.0_May_2012.pdf (28/05/2012)

2.3.1.3. İngiltere'de Medya Okuryazarlığı

OFCOM, 2003 tarihli İletişim Yasası'nın "OFCOM'un Fonksiyonları" başlıklı 1'inci bölüm 11'inci maddesi gereğince televizyon, radyo ve internet yayıncılığında medya okuryazarlığını desteklemekle yükümlüdür. OFCOM, internet içeriğini kontrol etmemekle birlikte, medya okuryazarlığının yaygınlaştırılması görevini bu mecrada da üstlenmiştir. OFCOM, konuyla ilgili olarak aşağıdaki araştırmaları yapmaktadır:

- Yıllık yetişkin medya okuryazarlığı anketi,
- Yıllık 5-15 yaş arası çocukların medya okuryazarlığı anketi,
- Yıllık küçük ölçekli nitel medya alışkanlıkları araştırması,
- Yıllık internet kullanım bülteni[118]

İngiltere'de medya okuryazarlığı dersi, müfredatta tek başına yer alan bir ders olmamakta, vatandaşlık dersi ve İngilizce dersinin içinde verilmektedir. İngiltere'de medya okuryazarlığı, OFCOM, Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı ve Çocuk, Okul ve Aile Bakanlığı dışında, sivil toplum kuruluşlarınca da desteklenmekte, bu kuruluşlar, medya okuryazarlığının yaygınlaştırılması konusunda aktif rol oynamaktadırlar. Sivil toplum kuruluşlarından ise;

- İngilizce ve Medya Merkezi, yayınları ve kurslarıyla,
- Medya Eğitim Birliği, medya eğitim düzeyinin artırılması ve medya öğretmenlerinin desteklenmesi amacıyla yapmış olduğu faaliyetleriyle,
- Televizyon Vakfı, yerel kapsamda medyanın kullanımının teşvik edilmesi ve yeni medya konularının tanıtılmasıyla,
- Yerel Medya Birliği, medyaya yerel bazda erişimi teşvik etmek için yapmakta olduğu çalışmalarla,
- Akıllı Medya Kuruluşu, reklamlar üzerine yoğunlaşan medya okuryazarlığı çalışmalarıyla,

[118] http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/media-literacy/ (25/04/2012)

- İngiliz Film Enstitüsü, İngiliz film ve televizyon yayıncılığı kültürünün tanıtılmasını teşvik ederek medya okuryazarlığı konusunda geliştirdiği çağdaş öğretme yaklaşımları ve bu konuda düzenlemekte olduğu öğretmen ve öğrencilere yönelik aktiviteler, kurslar, konferanslarla, dünya çapında medya eğitimi konusunda bilgi veren, konuyla ilgili tartışma forumları ve makale ve yorumları içeren "mediaed" internet sitesiyle

ve daha pek çok kuruluş, toplumda medya okuryazarlığı konusunda farkındalık yaratmak amacıyla faaliyet göstermektedir.[119]

2.3.1.4. Anket ve Araştırma Sonuçları

OFCOM'un 2010 Yılı araştırmasına göre ebeveynlerin yüzde 77'si, 21:00 korumalı saatinin doğru bir zamanlama olduğunu düşünmekte, yüzde 73'ü televizyonların denetlenme düzeyini uygun bulmaktadır. Bu sonuç, korumalı saat ayarlaması ve denetlemesinden sorumlu düzenleyici otorite açısından başarılı bir oran olarak yorumlanabilir. OFCOM'un 2011 yılında yapmış olduğu çocukların medya okuryazarlığı araştırması ise ebeveynlerin yüzde 31'inin çocuklarının izlediği içerikle ilgili endişeleri bulunduğunu ortaya koymuştur. OFCOM'un Temmuz 2011'de yaptırmış olduğu yeni araştırmada, ebeveynlerin çoğunluğu (yüzde 58) son bir yılda çocukların korumalı saatlerde izledikleri program türlerinden endişe duymadıklarını bildirmişler, yüzde 33 oranında bir kesim ise bu konuda bazı endişeleri olduğunu dile getirmişlerdir. Bu kesimin yüzde 70'i çocukları için zararlı olduğunu düşündükleri içerikle karşılaşınca kanalı değiştirmekte veya televizyonu kapatmaktadır. Ebeveynlerin endişe duydukları içerik türünde şiddet yüzde 20 oranıyla başta yer almış, onu yüzde 17'lik oranlarla cinsel içerik ve saldırgan dil izlemiştir.[120]

[119] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/uk.pdf (30/04/2012)
[120] http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/tv-research/ofcom-for-parents/prewatershed-tv-programming.pdf (30/03/2012)

OFCOM tarafından Ekim 2011'de yapılan "Çocuklar ve Ebeveynler: Medyanın Kullanılması Raporu" konulu bir araştırmaya göre[121] televizyon, 5-15 yaş arası çocuklar tarafından hemen hemen her gün izlenmekte olan, diğer medya mecraları yanında en popüler mecra olmaya devam etmektedir. Bu yaş aralığı çocuklara sahip aileler, diğer medya mecralarına oranla televizyon içeriğinden daha çok endişe duymakta olup, bu ailelerin çoğu, çocuklarına evde mevcut tüm medya mecralarının (radyo, televizyon, internet, cep telefonu bilgisayar oyunu) kullanımlarıyla ilgili kurallar getirmektedirler. Araştırmada, en çok kural getirilen mecraların ise televizyon ve internet olduğu ortaya çıkmaktadır. Televizyon izleme konusunda en çok 5-11 yaş aralığındaki çocuklara kural getirildiği belirtilmiştir. 5 – 7 yaş aralığındaki çocukların çoğuna getirilen 4 ana kural ise aşağıdaki şekildedir:

- Belli saatten sonra televizyon izlenmeyecektir.
- Argo dil içeren programlar izlenmeyecektir.
- Şiddet içeren programlar izlenmeyecektir.
- Cinsel içerik olan programlar izlenmeyecektir.

Araştırmada ayrıca, çocuklarının televizyon içeriğine erişimlerini kontrol edebilmek amacıyla ailelerin, bu kuralların yanında bir önceki seneye göre daha çok teknik önlem aldıkları, sayısal televizyon hizmeti alan ailelerden şifre sistemini kullananların sayısının, bir önceki seneye oranla arttığı[122] görülmüştür.

Bir izleyici portalı olarak tanımlanabilecek olan Parentport web sitesi[123] tarafından İngiltere'nin en büyük iki çevrimiçi ebeveyn komitesinden 1800 katılımcıyla, Şubat 2012'de yapılmış çevrimiçi anket sonucuna göre ebeveynlerin yüzde 82'si, çocuklarının izledikleri film ve programlardan haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere İngiltere'de ebeveynler, çocuklarının maruz kaldıkları medya içeriği hakkında bilgi sahibi olup gerektiğinde izledikleri

[121] http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/oct2011/Children_and_parents.pdf (30/03/2012)
[122] 2010 yılında şifre sistemini kullanan aile oranı %36 iken 2011 yılında bu oran %44'e çıkmıştır.
[123] http://media.ofcom.org.uk/2011/10/11/uk-media-regulators-launch-parents%e2%80%99-website/ (30/03/2012)

programlara müdahale etmeye hazır durumdadırlar. Ebeveynlerin yüzde 49'u televizyonu pozitif etkisi olan bir medya aracı olarak tanımlamışlardır.[124]

2.3.1.5. Parentport Web Sitesi

İngiltere medya düzenleyici kuruluşlarının işbirliğiyle Ekim 2011'de, ebeveynlere çocukları için uygun bulmadıkları yayın hizmetleri hakkında görüşlerini bildirebilecekleri bir portal hazırlanmıştır. Parentport web sitesi[125] ebeveynlere, söz konusu düzenleyici kuruluşların görev alanlarına giren konularda, daha kolay ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu bağlamda hangi konuda hangi kuruluşa başvuracağını bilmeyen ebeveyn, şikâyet konusu doğrultusunda, ilgili düzenleyici kuruluşun web sitesine yönlendirilmekte ve buradan şikâyetini doğru kuruluşa bildirmiş olmaktadır.

Bu web sitesi,

- Reklam Standartları Otoritesi, (ASA)
- İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetleri Otoritesi,(ATVOD)
- İngiliz Yayın Kuruluşunu Yöneten Kurum, (BBC Trust)
- İngiliz Film Sınıflandırma Kurulu, (BBFC)
- İletişim Bürosu, (OFCOM)
- Basın Şikâyet Komisyonu, (PCC)
- Video Standartları Kurulu (VSC)/pan-Avrupa Oyun Sınıflandırma Sistemi (PEGI) tarafından geliştirilmiştir.

Ayrıca bu sayfadan, İngiltere'nin iki büyük çevrimiçi ebeveyn birliği olan Netmums ve Mumsnet'in konuşma sayfalarına (forum) görüş paylaşmak için ulaşılabilmektedir. Parentport, şikâyet dışında ayrıca oluşturulmuş olan "Görüşünüzü bildirin" bölümüyle, ilgili düzenleyici kuruluşların ebeveynlerden alacakları gayrı

[124] http://media.ofcom.org.uk/2012/02/08/revealed-how-parents-control-children%e2%80%99s-access-to-adult-media/ (30/03/2012)
[125] www.parentport.org.uk (30/03/2012)

resmî geri dönüşleri, ebeveyn görüşü olarak fazladan kıstas olarak kullanabilmeleri hedeflenmiştir.

2.3.1.6. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi

Yayıncılık alanında düzenleyici/denetleyici kuruluşların kamuoyundan almış oldukları bildirimler, küçüklerin korunması konusunda yapılacak çalışmaların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. OFCOM, yayınlanmış kurallar çerçevesinde denetleme görevini hem kendisi yerine getirmekte, hem de gelen bildirimler doğrultusunda harekete geçmektedir. OFCOM'un internet sayfasında görüş ve öneri bölümünün Kurum'un görev tanımı doğrultusunda, detaylı olarak tasarlandığı görülmektedir. Görüş ve öneri arayüzünün televizyon ve radyo programları bölümü incelendiğinde ise[126], "Nasıl şikâyette bulunacağınızı öğrenin" başlığı altında, başvuru sahibini özde bilgilendirecek ve şikâyet konusuyla ilgili yönlendirebilecek bilgilerin yer aldığı bir sayfa hazırlanmıştır. Sayfada, son zamanlarda yayınlanmış Kurul kararlarına link verilmiş, Kurumun kendi yetkileri dâhilinde olmayan konular belirtilerek izleyici ve dinleyicilerin bu konularda ilgili mercilere yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, sık gelen şikâyetler ve cevapları da internet sitesinde paylaşıma sunulmuştur.

Görüldüğü üzere başvuru sahibi, görüş veya önerisini bildirmek üzere internet sayfasında ilgili başlığı tıkladığında, muhtemel tereddüt konularında bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Şikâyetin doğru yere ulaşması için Kurum'un görev konusu özet olarak belirtilmiş, Kurul kararlarına yapılan yönlendirmeyle, şikâyet konusuyla ilgili bir müeyyide kararı bulunup bulunmadığını başvuru sahibinin önceden inceleyebilmesi sağlanmış, sıklıkla gelen şikâyetler ve cevaplarının siteye yerleştirilmesiyle, aynı konuda görüş/öneri bildiriminde bulunacak olanlar için kolaylık sağlanmış, aynı zamanda Kuruma aşırı bildirim gelmesi engellenmiştir.

[126] http://consumers.ofcom.org.uk/tell-us/tv-and-radio/ (28/03/2012)

Şikâyetler, programın yayınlanmasını takiben 20 iş günü içerisinde yapılmalıdır. Bu tarihten sonra yapılan şikâyetleri OFCOM genellikle kabul etmemekte, süresi içinde yapılmayan şikâyetler için neden gecikildiğinin açıklanmasını beklemektedir. OFCOM, şikâyetlerin ilk aşamada yayıncı kuruluşa yapılmasını teşvik etmekte, şikâyet yayın kuruluşuna yapılmış ancak tatmin edici bir yanıt alınamamışsa bu durumda kendisine başvurulmasını uygun bulmaktadır. Ancak OFCOM, yayın kuruluşundan alınan yanıt hakkında bilgilendirilmelidir. OFCOM, kendine ulaşan şikâyetlerle ilgili olarak ilgili yayın kuruluşundan 10 iş günü içinde bir değerlendirme yapmasını talep etmektedir. OFCOM şikâyetlerin ilk değerlendirmesini 15 iş gününde, ileri düzeyde araştırma gerektiren konularda ise 50 iş gününde tamamlamayı hedeflemiştir.[127] OFCOM'a ulaşan ve değerlendirilen şikâyetler, araştırmaya gerek görülen ve görülmeyenler olarak ikiye ayrılmış şekilde belli dönemlerde internet sitesinde yayınlanmaktadır.[128]

Yayıncılık Yasası'nın ihlali durumunda OFCOM, ihlali ve sebebini internet sitesinde yayınlamaktadır. Ancak ağır ve tekrarlı ihlal durumunda OFCOM, yayın kuruluşuna karşı yasal müeyyideler uygulayabilecektir. Bu durumda ilgili yayın kuruluşlarına hangi cezaların verileceği yine OFCOM internet sitesinde yayınlanmaktadır.[129]

OFCOM tarafından yayın kuruluşlarına uygulanabilecek müeyyideler:

- Program veya reklamın tekrarlanmaması,
- İhlalin yapıldığı programın yayınlandığı saatte yayınlanmak üzere OFCOM'un belirlediği bir formda düzeltme ya da açıklama yayınlanması,
- Para cezası,
- Lisans süresinin kısaltılması,
- Lisans iptali (BBC, S4C ve Channel 4'e uygulanmaz).

---

127 http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/guidance/complaints-sanctions/standards/ (15/05/2012)

128 http://stakeholders.ofcom.org.uk/enforcement/broadcast-bulletins/ (15/04/2012)

129 The OFCOM Broadcasting Code – The Legislative Background to the Code http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/background/ (15/05/2012)

BBC'nin şikâyet prosedürü incelendiğinde, şikâyet sahibine faydalı olması açısından son zamanlarda gelmiş olan şikâyetlere yer verildiği görülmektedir. Ayrıca şikâyetin hangi prosedüre tabi tutulacağına ilişkin detaylı bilgi de yer almaktadır. BBC'ye şikâyetler posta, elektronik posta veya telefon yoluyla yayın tarihinden itibaren 30 iş günü içinde iletilebilmekte, normal şartlar altında şikâyetin ulaşmasını takiben 10 iş günü içinde şikâyet sahibine cevap verilmeye çalışılmaktadır. Tatmin olmayan şikâyet sahipleri, cevaptan neden tatmin olmadıklarını belirterek 20 iş günü içinde ikinci kez BBC'ye ulaştırabilmektedirler. [130]

2.3.2. Fransa

2009 yılı verilerine göre Fransızların yüzde 98,5'inin evinde en az bir televizyon bulunmaktadır.[131] Günümüzde yeni yayın teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla doğru orantılı olarak çocukların televizyon karşısında geçirdikleri sürenin azalması beklenirken, yapılan bir araştırmaya göre bu süre Fransa'da 2011 yılında, önceki yıllara göre artış göstermiştir. 4-14 yaşları arasındaki çocukların televizyon izleme süresi, 2009 yılında 2 saat 11 dakika, 2010 yılında ise 2 saat 12 dakika iken 2011 yılında bu rakam 2 saat 18 dakikaya yükselmiştir.[132]

Fransa'nın görsel-işitsel iletişim özgürlüğünü garanti altına almakla yükümlü olan Fransa Görsel-İşitsel Yüksek Konseyi, (Conseil Superieur de l'Audiovisuel - CSA) 1989 yılında kurulmuştur. 30 Eylül 1986 tarihli İletişim Özgürlüğü Yasası (Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication) Konseye, yayın kuruluşlarına frekans tahsisi, ifade özgürlüğünün sağlanması, küçüklerin korunması, insan onuruna saygılı olunması, televizyon ve radyolarda seçim kampanyalarının organizasyonu, tüketicinin korunması gibi pek çok konuda

[130] http://www.bbc.co.uk/complaints/ (15/05/2012)
[131] CSA Annual Report 2010 summary s. 17 http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-rapports-annuels-du-CSA/CSA-Annual-report-2010-Summary (14/05/2012)
[132]Görsel-İşitsel Medyayla Internette Yaşanan Yakınsama Sürecinde Küçüklerin Korunması Raporu- http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-autres-rapports/La-protection-des-mineurs-a-l-heure-de-la-convergence-des-medias-audiovisuels-et-d-internet-Document-de-reflexion (07/05/2012)

sorumluluk vermiştir. Bununla birlikte Konsey, Fransız dili ve kültürünün korunması ve tanıtılmasını da sağlamalıdır.

CSA, radyo ve televizyon kuruluşlarına frekans tahsis etmekte ve bunu yönetmektedir. Konsey, 2004 yılından bu yana internetten yayınlanmakta olan televizyon ve radyo yayınlarını denetlemekte, ancak internet sitesinin kendisini denetlememektedir.

Konsey, içeriğin sınıflandırılmasından yayın kuruluşlarının, sembollerin takibinden ve onlara uyulmasından ebeveynlerin, sınıflandırmayı kontrol etme ile ebeveynleri zararlı içeriğin küçükler üzerindeki etkileri konusunda duyarlı hale getirme işlevleri açısından da kendisinin sorumlu olduğu bir sistem kurmuştur. Ulusal veya yerel ortamda, karasal analog, karasal sayısal, kablo, uydu, ADSL veya internet üzerinden yapılan radyo ve televizyon yayınlarını kapsayan bu yetki, 2007 yılında kişisel mobil televizyon hizmetlerine, 2009 yılında da isteğe bağlı yayın hizmetlerine kadar genişlemiştir.[133]

Yayınlar, gerek Konseyin ilgili departmanı, gerekse gelen şikâyetler aracılığıyla her zaman yayınlandıktan sonra denetlenmektedir. Konsey bünyesindeki bir izleme komitesi, yayınları mevcut mevzuat doğrultusunda denetlemekte, eğer bir ihlal olduğuna karar verilirse dosya, "Genç Kesimin Korunması Çalışma Grubu" tarafından ele alınmaktadır. Gerekli görüldüğü takdirde dosya, değerlendirilmek üzere genç kesimin korunmasından sorumlu üye tarafından Konseye sunulmaktadır.

Diğer kontrol alanlarında olduğu gibi öncelikle, yayın kuruluşlarıyla yazılı veya sözlü olarak bağlantıya geçilmektedir. Genelde bu müdahale tarzı, ihlalin kaldırılması için yeterli olmakta, ihlalin tekrarı halinde ise ceza verilmektedir. İhlalin tekrarlanmasına sık rastlanmaması, yayın kuruluşlarının konuya ilişkin hassasiyetlerinin bir göstergesidir.

[133]Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000512205&fastPos=1&fastReqId=78965485&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte (05/12/2011)

İletişim Özgürlüğü Yasası ve ona bağlı düzenleme hükümlerinin ihlali durumunda yayın kuruluşlarına, dağıtımcılara ve uydu operatörlerine uyarı cezası verilmekte, ihlalin tekrarı durumunda, ihlalin ağırlığına göre kuruluşa bir ay veya daha fazla bir süre için yayın durdurma, bir yıl süreyle sınırlı kalmak üzere kuruluşa verilen yayın izin süresinin kısaltılması ya da iptali ve para cezası uygulanmaktadır.[134]

Genç kesimin korunması konusunda daha faal olabilmek amacıyla Konsey, Nisan 2005'de farklı uzmanlık alanlarına sahip kişilerden oluşan bir "Genç Kesim Uzman Komitesi" kurmuştur. Bu komite, görsel-işitsel medyada küçüklerin korunmasıyla ilgili konuları ve bunlara zarar verme potansiyeline sahip programları incelemek, iki Konsey Üyesi'nin Başkan ve Başkan Yardımcısı olduğu Genç Kesimin Korunması Çalışma Grubu faaliyetlerine eşlik etmek amacıyla yılda 3 defa toplanmaktadır. Yeni görsel işitsel medya alanına da erişim amacıyla komitenin yapısı, Nisan 2010'da yenilenmiştir.[135]

Yakın zamanda, görme veya işitme engelliler için televizyonu erişilebilir hale getirmek gibi yeni görevler de üstlenmiştir.

2.3.2.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

Fransa, Avrupa'da görsel-işitsel medya karşısında korunmasız durumda bulunan küçüklerin zararlı içerikten korunabilmesi amacını en çok benimseyen ülkelerden birisidir. Konsey, 20 yılı aşkın bir süredir İletişim Özgürlüğü Yasası'nın 1'inci ve 15'inci maddeleriyle kendisine verilmiş olan görsel-İşitsel medyada küçüklerin korunması görevini yerine getirmektedir.

Yasa'nın 1'inci maddesi, elektronik yollarla iletişimin serbest olduğunu, ancak aynı zamanda bu özgürlüğün çocuk ve gençlere zarar vermesi durumunda

[134] http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000512205&fastPos=1&fastReqId=78965485&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte Madde 42-1 (14/05/2012)
[135] http://www.csa.fr/Espace-Presse/Communiques-de-presse/Le-Conseil-renouvelle-la-composition-du-Comite-d-experts-du-jeune-public (06/05/2012)

kısıtlanabileceğini hüküm altına almıştır. Yasa'nın 3/1'inci maddesiyle ise Konseye, Yasa'da belirtilen şartlarda görsel-işitsel medyada iletişim özgürlüğünü garanti altına alma görevi verilmiştir. Bu bağlamda Konsey, programları yayınlanmadan önce değil, yayınlandıktan sonra denetlemektedir.

Yasa'nın 15'inci maddesine göre çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine zarar verebilecek nitelikteki görsel-işitsel yayın hizmetleri, ancak onların göremeyecekleri veya duyamayacakları bir saatte veya teknik önlemlerle bu hizmetlere erişimlerinin engellenebildiği durumlarda yayınlanabilecektir. Bu türde içeriğin yayınlanması durumunda Konsey, ekranda içerik hakkında bilgi veren bir işaretin kullanılmasını sağlamak zorundadır. Aynı maddede, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine ağır zarar verebilecek nitelikteki içeriğin hiçbir zaman yayınlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Çocuk ve gençlerin korunması konusunda Konsey, ilk olarak televizyon yayınlarında faaliyete geçmiştir. Kuruluş yılı olan 1989'dan itibaren Konsey, ailecek izlenebilecek türde programların televizyon kanallarında gündüz saatlerinde ve akşam kuşağının ilk bölümünde yayınlanmasıyla ilgili bir direktif çıkarmışlardır. 1995 yılında Konsey, televizyon kanallarının ortak bir sinyalizasyon sistemiyle programlarını 5 kategoride sınıflandırma yükümlülüğünü getirmiştir. 2000 yılından itibaren sembol sistemi, tüm televizyon kanallarını ve bütün programları (filmler, diziler, röportajlar çizgi filmler..) kapsamıştır.

İlk başta geometrik ve renkli şekiller sembol olarak kullanılmış, ancak 2000 ve 2001 yılları arasında yapılan bir araştırma, bu sembollerin yanlış anlaşıldığını ve zor öğrenildiğini göstermiştir. Bu durumda, 2002 yılında semboller, izleyicilere yaş aralığı vermek amacıyla değiştirilmiştir.

Konseyin sembol sistemi ve program sınıflandırması konusundaki 07 Haziran 2005 tarihli Sembol Sistemi ve Programların Sınıflandırılmasına İlişkin Tavsiye Kararı[136] şu kuralları içermektedir:

- 2. Kategori - 10 yaşın altındaki çocuklara tavsiye edilmeyen yayınlar, gündüz kuşağında gençler için yapılan yayınların öncesinde ve sonrasında yer almamak koşuluyla yayınlanabilir.

- 3. Kategori - 12 yaşın altındaki çocuklara tavsiye edilmeyen yayınlar, senaryosu üst üste fiziksel veya psikolojik şiddet içeren yayınlardır. Konsey, ayrıca alkol ve uyuşturucu tüketimini özendirici bir şekilde gösteren yayınları da bu kategoride sınıflandırmıştır. Bu programlar, saat 22:00'den sonra yayınlanmalıdır. Bu kategorideki programlar, okul tatil arifesi dışındaki günlerde istisnai olarak, saat 20:30'da yayınlanabilir.

- 4. Kategori - 16 yaşın altındaki çocuklara tavsiye edilmeyen yayınlar, erotik ve fazla şiddet içeren programlardır. Bu programlar, saat 22:30'dan sonra yayınlanabilirler.

- 5. Kategori - 18 yaşın altındaki çocuklara tavsiye edilmeyen programlar, pornografik ve aşırı şiddet içeren programlardır. Bu programlar, 15 Aralık 2004 tarihli tavsiye kararıyla düzenlenmiştir: Sadece belli kanallarda, (sinema kanalları veya şifreli kanallar) sınırlı sayıda ve Konsey'in her sene etkinliğini ölçtüğü yetişkin kodunu içeren bir erişim kontrolünün mevcut olması koşuluyla yayınlanabilirler.

- İnsan onuruna zarar veren veya suça teşvik eden yayınlar, her koşulda yasaktır.

[136] http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Recommandation-du-7-juin-2005-aux-editeurs-de-services-de-television-concernant-la-signaletique-jeunesse-et-la-classification-des-programmes (05/12/2011)

Karara göre 2'nci Kategori için, 30 dakika veya daha az süren programlarda sembol, programın başlangıcında asgari 5 dakika bulunmalıdır. 30 dakikadan uzun olan ve reklamla bölünmeyen programlarda sembol, başlangıçtaki 5 dakikaya ek olarak ikinci defa program içinde, ilk 15 dakikadan sonra 1 dakika süreyle yayınlanmalı veya program başında 12 dakika kalmalıdır. 3'üncü, 4'üncü ve 5'inci Kategoriler için, sembol, program boyunca ekranda yer alacaktır.

Sembol dışında, "10 yaşından küçükler için tavsiye edilmemektedir" şeklindeki uyarı yazısı, ekranın altında beyaz karakterle program başında asgari 1 dakika veya program başlamadan tüm ekranda asgari 12 saniye yer almalıdır.

Bununla birlikte sınıflandırma sisteminde bazı istisnaların mevcut olduğu görülmektedir:

- Haber bültenleri (sunucu, şiddet içeren görüntülerden önce izleyiciyi uyarmakla yükümlüdür.)
- Videp klipler (Küçüklere zararlı olabilecek ve saat 22:00'den sonra yayınlanmak zorunda olan video klipler hariç)
- Reklamlar

Sinema filmleri, İletişim ve Kültür Bakanlığı tarafından kurulmuş olan bir komisyonca sınıflandırılmaktadır. Komisyon tarafından -12, -16 ve -18 olarak sınıflandırılmış sinema filmlerinin televizyonlarda yayını veya tanıtımı esnasında yayın kuruluşları izleyicileri, bu kısıtlamalarla ilgili olarak uyarmakla yükümlüdürler. Ancak komisyon tarafından genel izleyici olarak sınıflandırılmış filmlerin televizyonda yayını söz konusu olduğunda iş değişmekte, Konsey, yayın kuruluşlarından ev ortamında küçük yaştaki çocukların yayın hizmetlerine erişimin daha kolay olduğunu hesaba katmalarını talep etmektedir. Dolayısıyla bu tür filmler televizyonlarda yayınlanacağı zaman yayın kuruluşu tarafından yeniden sınıflandırılacaklardır.[137]

[137] http://www.csa.fr/Television/Le-suivi-des-programmes/Jeunesse-et-protection-des-mineurs/La-signaletique-jeunesse/Les-regles-particulieres (22/05/2012)

Sınıflandırma sistemi, Konseyin bu konuda belirlemiş olduğu birkaç ana kriter doğrultusunda, yayın kuruluşlarınca uygulanmaktadır. Bu kriterler:

- Şiddet sahnelerinin sayısı ve şekli,
- Senaryodan bağımlı ya da bağımsız olma özelliği,
- Senaryoda çatışmaların çözümünde şiddet öğesinin kullanılış biçimi,
- Uyuşturucu, intihar, ensest, aile içi şiddet gibi zor temaları çağrıştırma seviyesi,
- Çocuklara karşı şiddetin varlığı,
- Şiddet uygulanmasında kişilerin psikolojisi (şiddet içeren hareketler cezalandırılıyor mu yoksa ödüllendiriliyor mu?)
- Şiddet sahnelerinde çocuğun varlığı
- Cinsel sahnelerin sunulması,
- Onur kırıcı kadın imajının sunulması,
- Senaryonun sahneye konulma şekli, uygulanan plan tipi, sunulan olayın gerçekleşme ihtimali, kullanılan ses efektleri.[138]

Bu kriterlere göre programlar her seferinde, diziler de her bölüm için yeniden değerlendirilmektedir.

Konsey, televizyon yayınlarında çocuk ve gençlerin korunması kapsamında bu kesim için programlar yayınlanmasını da aşağıdaki yollarla garanti etmektedir:

- Çizgi film kotası,
- Ücretsiz bir gençlik kanalının kurulması,
- Yayınlarda 3 yaşından küçük çocukların hedef alınmaması,
- Küçük yaştaki çocukların psikolojileri üzerine uzmanlaşmış kişilerden oluşan bir etik komite kurulması ve yayınlanan programların dönemsel olarak bu yaş

[138] http://www.csa.fr/Television/Le-suivi-des-programmes/Jeunesse-et-protection-des-mineurs/La-signaletique-jeunesse/La-classification-des-programmes-par-les-chaines-de-television (22/05/2012)

çocuğunun ritmine uygun bir biçimde değiştirilmesi gibi kanallara getirilen küçük yaştaki çocuklara özel zorunluluklar.

2.3.2.1.1. Konseyin 15 Aralık 2004 Tarihli Yayıncı ve Dağıtımcıları Kapsayan 5'inci Kategorideki Programlara İlişkin Tavsiye Kararı

CSA, abonelik isteyen sinema kanalları veya teknik önlemlerle korunan izle öde hizmetleri dışında hiçbir kanala pornografik veya aşırı şiddet içeren ve 18 yaşın altındakilere tavsiye edilmeyen programlar olarak tanımlanan 5'inci kategorideki programları yayınlama izni vermemiştir. Bu kategorideki programlar, yayınına izin verilen kanallarda sadece 24:00 – 05:00 saatleri arasında yayınlanabilir.

Konseyin 2003 ve 2004 yıllarında yapmış olduğu bir dizi teknik test sonucunda, kilitleme sisteminin etkili olabilmesi için aşağıdaki altı kıstasa cevap vermesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır:

1- 5'inci kategorideki programlar, kullanıcının müdahalesine gerek kalmadan geçerli olacak bir kilit sistemine tabi olmalıdır. Bu sistem, dekoder tarafından otomatik olarak çalışmalı, kişiye özel şifre girilmeden bu tür programlara erişimi engellemeli ve "Bu program, küçüklere zararlı olabileceğinden kilitlidir" mesajı yayınlanmalıdır.

2- 5'inci kategorideki programlara erişim, kanal değiştirme, dekoderi açma kapama gibi her durumda şifreyle gerçekleşmelidir.

3- Kilit sistemi, programla tam uyum içinde ve program sona erene kadar aktif durumda olmalıdır.

4- Şifre, en az 4 rakamdan oluşmalı, ekranda gözükmemeli ve 5 denemeden sonra şifreyi geçersiz hale getirmelidir.

5- Şifre, sadece bu iş için kullanılan bir şifre olmalıdır.

6- Abone, kilit sistemini geçersiz hale getirememelidir.

Ayrıca, bu kilit sisteminin etkin olabilmesi için doğru algılanarak kullanılması gerekmektedir. Bu amaçla yayıncılar ve dağıtımcılar, internet siteleri, abone oldukları dergiler gibi iletişim kanallarıyla abonelerine;

- Kilit sisteminin nasıl kullanılacağını,
- Şifre belirlenmesi ve bunun gizli tutulması gerektiği,
- 5'inci kategorideki yayınların izlenmesinin küçükler üzerinde olumsuz etkileri olacağı ve küçüklerin bu tür programlara erişimine izin veren herkes için ceza yasası uyarınca yaptırım uygulanacağı hatırlatılmalı ve bu unsurlar, abonelik sözleşmesinde de yer almalıdır.

Bu kategorideki programların yayını esnasında, programın hangi yaş grubuna yönelik olduğu ve küçükler için zararları ile küçüklerin bu programları izlemelerine izin verenlerin Ceza Yasası'nın 227-22'nci maddesi uyarınca[139] yaptırıma tabi olacakları belirtilmelidir.

Yayıncı ve dağıtımcılar Konseye, her sene bu tavsiye kararının gereklerini yerine getirip getirmedikleri ve uygulamada karşılaştıkları problemleri belirten bir rapor sunmalıdırlar. [140]

[139] Ceza Yasasının 227-22'nci maddesi uyarınca bir küçüğün ahlakını bozan ya da bozmaya kalkışan kişi, 5 yıl hapis ve 75.000 Avro para cezasına çarptırılmaktadır. Küçük 15 yaşın altındaysa ceza, 7 yıl hapis ve 100.000 Avroya yükselmektedir. http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&idArticle=LEGIARTI000006418085&dateTexte=20120514 (14/05/2012)

[140] http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Recommandation-du-15-decembre-2004-aux-editeurs-et-distributeurs-de-services-diffusant-des-programmes-de-categorie-V (05/12/2011)

2.3.2.2. İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

2004 yılından bu yana Konsey, internet üzerinden yapılan geleneksel radyo ve televizyon yayınlarını düzenlemektedir. Ancak yeni yayın teknolojilerinin izleyicilere geniş bir seçim özgürlüğü sunuyor olması, çocukların zararlı içeriğe maruz kalma potansiyelini artırmaktadır.

05 Mart 2009 tarihinde yapılan bir değişiklikle, İletişim Özgürlüğü Yasası'nın 2'nci maddesinde görsel-işitsel iletişim tanımlanmış olup, isteğe bağlı yayın hizmetleri de bu maddeyle hukukî zemin kazanmıştır. Yasa'nın 15'inci maddesi, küçüklerin zararlı içerikten korunması için izlenecek yöntemlerin, isteğe bağlı yayın hizmetlerine de uyarlanması konusunda CSA'yı görevlendirmiştir.

Konsey, bu hizmetlere yönelik olan, ama televizyon yayınlarındakilere benzer bir koruma programı belirlemiştir. Bu kurallar, 2010'da alınan Konsey Kararı'na konu olmuş, ardından Konsey, "İsteğe Bağlı Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması, Etik ve Programlara Erişim Konularındaki 20 Aralık 2011 Tarihli Müzakere Belgesi"ni[141] yayınlamıştır. Ayrıca Konsey, taşınabilir televizyonlar için de bu konuda uygulanabilir kurallar belirleyecektir.

Buna göre televizyon yayınları için kullanılan semboller, isteğe bağlı yayın hizmetleri için de aynı şekilde kullanılacaktır.

İsteğe bağlı yayın hizmeti veren kuruluş izleyicilere kolaylık sağlamak amacıyla, diğer yayın kuruluşlarının genel izleyici kategorisinde olan programları, kataloğunda ayrı bir yerde gruplandıracaktır.

Konseyin küçüklerin korunmasına yönelik kampanyaları, isteğe bağlı yayın hizmetlerinde de yayınlanmaktadır.

---

141 http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Deliberation-du-20-decembre-2011-relative-a-la-protection-du-jeune-public-a-la-deontologie-et-a-l-accessibilite-des-programmes-sur-les-services-de-medias-audiovisuels-a-la-demande (05/12/2011)

Konsey, isteğe bağlı yayın hizmeti sunan yayıncı ve dağıtımcıları, 5'inci kategorideki programları hiçbir koşulda almak istemeyen izleyiciler için teknik cihazlar geliştirmeleri için teşvik edecektir.

5'inci kategorideki programların gösterimi, ancak abonelik veya bir sözleşme gerektiren paketlerle sağlanmalıdır. Bu kategorideki programlar, diğer programlara nazaran daha avantajlı olarak pazarlanamazlar.

Bu tür programlar ve bunların tanıtım filmleri, ayrı bir kanalda yayınlanır. Bu kanal tuşlandığında kullanıcıyı bu kanalda yayınlanan programların kategorisi, belirlenen yaşın altındakilere verebileceği potansiyel zararlar ve küçük yaştakilerin izlemesine izin verenler için uygulanacak müeyyideyi (Ceza Kanunu 227-22) içeren bir uyarı karşılamalıdır. Kullanıcı abone ise, şifresiyle, abone değilse, ücretli olarak yayınlara ulaşabilir. Şifre, kanalın her açılışında sorulmalıdır.

2.3.2.3. Konsey tarafından sembol sistemiyle ilgili yürütülen kampanyalar

2002 yılında yeni koruyucu sembollerin oluşturulmasıyla Konsey, yayın kuruluşlarından her sene bilgilendirme ve çocuk ve gençlerin televizyonlardaki zararlı içerikten korunması için hassasiyet gösterilmesi konusunda kampanya başlatmalarını talep etmiştir. Kuruluşlar, ilk kampanya çalışmasını 2003 yılında tamamlamışlar, ancak verilmek istenen mesajların yeteri kadar açık olmadığı düşüncesiyle Konsey, 10 Haziran 2004 tarihinde kendisi yeni bir kampanya hazırlığına girişmiş, kampanyada şiddet içeren görüntülerin çocuk ve genç kesimi nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur.

Hazırlanan spot filmde, çocuğun televizyondan nasıl etkilendiği korku verici görüntü içeren bir program seyreden baba ve oğul işlenerek ortaya konulmuştur. Ekrandaki görüntü yüzünden çocuğun heyecanı birden tersine dönmekte, buna şaşıran baba, onu teselli etmeye çalışmaktadır. O sırada ekrandan şu slogan

geçmektedir: “Çocuklarınız, televizyonda sizinle aynı görüntüleri görmezler. Onları korumak için sembollere dikkat edelim”

2007 yılında spot filmin ikinci bölümü, mesajı daha net ve etkili vermek amacıyla şiddet içeren görüntülerin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini tasvir eden bir sloganla değiştirilerek hazırlanmıştır. “Çocuklarımız, televizyonda bizimle aynı görüntüleri görmezler ve bu, uyumakta zorluk, kâbuslar, endişe durumu, saldırganlık ve şiddetin normalleşmesi gibi ağır sonuçlar doğurabilir. Onları korumak için, sembollere dikkat etmek ve ettirmek zorundasınız.”

Konseyin 2008 yılında yürüttüğü kampanyada, ebeveyn kontrolü esas alınmıştır. Spotta, evli bir çift ve 10 yaşındaki kızlarının sıradan görüntüleri yer almakta, küçük kız televizyon karşısında yanıcı madde gibi çeşitli sembollerin varlığını fark etmektedir. Televizyon karşısında, bu tehlikelerin daha az olduğu düşünüldüğünden hareketle mesaj, “Televizyondaki semboller de çocuklarımızı korumamıza yardım etmek için varlar. Onlara uyalım” olarak verilmektedir.

2009 ve 2010 yıllarında da 2008 yılı kampanyasındaki yayınlanan spot filmler kullanılmıştır. Filmler, 2010 yılı sonuna kadar ardı ardına 2 hafta boyunca 19:00 – 23:00 saatleri arasında, ebeveyn ve çocukların birlikte ekran karşısında olma ihtimali en yüksek olan zamanda yayınlanacaktır.[142]

Son olarak Konsey, artık sembol sisteminin toplum tarafından yeteri kadar bilinmesi sebebiyle daha ileri giderek, çoklu medyayı ve çocukların ekran karşısındaki yalnızlıklarını esas almıştır. 2011 Yılı kampanyasında Konsey, 3 hedef belirlemiştir:

1- Kampanyanın, geleneksel yayıncılık yanında internet, akıllı telefonlar ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini de çağrıştırması,

[142] CSA Annual Report 2010 s. 111 http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-rapports-annuels-du-CSA/CSA-Rapport-annuel-2010 (14/05/2012)

2- Kampanyanın ebeveynleri, onların hizmetlerine sunulmuş olan sembol sistemi, erişim kontrolü ve diyalog gibi kontrol araçlarını kullanmaya yönlendirmesi,

3- Kampanyanın gençleri, ekran karşısında daha bilinçli olmalarına, ekran karşısında bulundukları süreyi sınırlandırmalarına ve ebeveynleriyle iletişim halinde olmalarına yönlendirmesi.

Bu kampanyada, ilk defa çoklu ortam (akıllı telefon, bilgisayar, televizyon...) ve çeşitli görsel işitsel medya araçları karşısında tek başına olma olgusuna dikkat çekilmiştir. Filmde şahıslar, ekran karşısında yalnız gösterilmişlerdir.

Birinci mesaj, çocukların ekrandaki her türlü görüntünün varlığının bilincinde olmaları ve bu konuda uygulayabilecekleri yöntemler konusunda onlara tavsiyede bulunma amacıyla kuklalar kullanılan bir filmle verilmek istenmiştir. Filmde, çocukların ekran karşısında gereğinden fazla kalmalarının zararlarına, gözleri yaşlı bir kukla ve hatta ekrandaki olumsuz içeriği temsil eden bir canavar görüntüsü eşliğinde biraz hüzünlü bir tarzda dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Ebeveynlere hitap eden ikinci mesajda ise, o ortamda yalnız olmasının risklerini sembolize eden, değişik ekranlar tarafından sarılmış, yardım isteyen bir çocuk sahneye konulmuştur. Mesajda, ebeveynlerin sorumluluğuna, çocuklarının izledikleri yayınların yanında, onlarla diyalog halinde olmaları gerektiğine ve ekranda şok edici veya hassasiyetlerini zedeleyecek görüntülere maruz kaldıklarında sahip olmaları gereken rahatlatıcı, teselli edici role vurgu yapılmak istenmiştir. Konsey bu filmde gerçekçi bir imaj vermek amacıyla, Fransız toplumunun köken ve kültürünü de hesaba katmıştır.

Her ne kadar bu iki mesaj farklı olsa da, ekran karşısında, hepimizin ayrı sorumluluğu olduğu konusunda birleşmektedirler. Sonunda, Fransızlar tarafından tanınan bir komedyen “Ekran karşısında hepimiz sorumluluğumuzun farkında olalım” mesajını vermekte, diğer taraftan bu mesajlarla izleyiciler, konuyla ilgili

bilgi ve tavsiyelere ulaşabilecekleri www.csa.fr internet sitesine de yönlendirilmektedir.

İki film de, işitme engelli izleyiciler için altyazı hizmetini de içermekte, görme engelli izleyiciler için ise mesajlar, duysal tasvirli bir şekilde iletilmektedir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin imza tarihinin yıldönümü olan 20 Kasım 2011 tarihinde televizyonlarda yayınlanmaya başlamış olan bu yeni kampanya, en az iki hafta boyunca yayınlanmaya devam etmiştir. Bu son kampanya, isteğe bağlı yayın hizmetlerinde de yayınlanmıştır. [143]

2.3.2.4. Fransa'da Medya Okuryazarlığı

Fransa'da medya çalışmaları konusu, farklı dersler dâhilinde 2005 yılından itibaren zorunlu ders olarak müfredatta yerini almıştır.[144] Sembol sistemi ve bu sistemle ilgili yürüttüğü kampanyalar dışında Konsey, toplumu bazı zararlı içerik etkileri konusunun yanında, görsel-işitsel medyanın kullanılması konusunda da bilgilendirmektedir. Ayrıca, televizyonun genel olarak çok küçük yaştaki çocuklar üzerindeki etkilerini açıkça belirterek ailelere ve çocuklara somut tavsiyeler sunmaktadır. [145]

Fransa'da medya eğitiminin okullarda planlanması ve teşvik edilmesinden sorumlu resmî organ olan ve 1982 yılında kurulan Medya ve Eğitim İrtibat Merkezi, (Centre de Liaison de l'Enseignement et des Médias d'İnformation - CLEMİ) medyanın eğitimde kullanılması ve eleştirel düşünce yapısının gelişmesi için çalışmaktadır. Eğitim Bakanlığına bağlı olarak gazeteden internete, tüm medya mecralarında çalışmakta olan Merkezin bu hedefle gerçekleştirdiği faaliyetlerden

[143] http://www.csa.fr/Media/Files/Espace-Presse/Conferences-de-presse/Campagne-signaletique-Novembre-2011 (07/05/2012)
[144] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/france.pdf s.4 (01/05/2012)
[145] Televizyon, Radyo ve İsteğe Bağlı Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması Broşürü http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-brochures/Protection-de-l-enfance-et-de-l-adolescence-Novembre-2010 (01/05/2012)

birisi, gönüllü okullarda yuvarlak masa toplantıları, tartışmalar, konferanslar düzenlendiği "Okulda Medya haftası" etkinliğidir. Ayrıca her yıl yaklaşık 24.000 öğretmenin katıldığı eğitim çalıştayları, konferanslar düzenlemektedir. Devletin eğitim kanalı olan France5, hem televizyondan hem de internet sitesinden medya okuryazarlığıyla ilgili eğitici programlar sunmak için CLEMİ'yle ortak çalışmalar yürütmektedir. Öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler için ayrı eğitim materyalleri mevcuttur. CLEMİ, medya profesyonelleriyle güçlü bir ortaklık çerçevesinde çalışmaktadır.[146]

Fransız Televizyonları Grubu, izleyici ve medya endüstrisi arasında arabulucu işlevi görmekte olup medya okuryazarlığı anlamında iki önemli faaliyet sürdürmektedir:

- France2 televizyonunda 20 dakikalık bir sabah programında, yayın içerikleri hakkında eleştirel bir perspektif sunulmaktadır.

- France3 televizyonunda sunulan "Televizyonunuz ve siz" programında her ay bir Pazar izleyicilere söz hakkı verilmekte, bir gazeteci ve bir uzman soruları yanıtlamaktadırlar.[147]

Grup, ayrıca bu konuda faaliyet gösteren iki internet sitesi geliştirmiştir. Curiosphere.tv konuyla ilgili eğitsel materyal sunan video içerikli bir sitedir. Lesite.tv ise daha çok okullarda kullanılabilecek materyal ve filmler sunan bir sitedir.

"Ekran, medya ve biz" (APTE-Les ecrans, les médias et nous) 1986'da kurulmuş olan ve medya okuryazarlığının gelişmesi ve teşvik edilmesi amacıyla faaliyet gösteren bir kuruluştur. Öğretmenlere bu konuda kaynak sağlamanın yanında talep üzerine özel gruplara konferans ve eğitim seminerleri düzenlemektedir.[148]

[146] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/france.pdf s.7. (20/06/2012)
[147] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/france.pdf s.13,14. (20/06/2012)
[148] http://www.apte.asso.fr/sp/spip.php?article69 (20/06/2012)

Derneklerarası Çocuk ve Medya Topluluğu, (Collectif Interassociatif Enfance et Media - CIEME) mültimedya çağında çocuğun sosyalleşmesini, onların çıkarlarını temsil etmeyi ve eğitimciler, ebeveynler, medya profesyonelleri ve devlet kuruluşları arasında diyalog sağlamayı amaçlayan bir topluluktur. Çağdaş eğitim dernekleri, ebeveyn dernekleri, öğretmen sendikaları, gençlik ve izleyici dernekleri, Topluluk çatısı altında yer almaktadır. Fransa'da halk sağlığı konusunda devletin ortak sorumluluk içerisinde hareket etmesi gelenek halini almıştır. Topluluk, 2008 yılında Sağlık Bakanlığıyla iletişime geçerek küçüklerin korunması ve halk sağlığı endişesiyle Baby First ve Baby TV kanallarının yasaklanmasını talep etmiştir.[149] CIEME tarafından hazırlanan raporda, küçük çocukların televizyon izlemelerinin onları nasıl olumsuz yönde etkileyebileceğine değinilmiştir. Rapora göre, küçük yaştaki çocukların motor gelişimi için gerçek nesneleri hareket ettirmesi, kullanması gerekmekte, duygusal gelişimi için de kişisel ilişkiye ihtiyaç duymaktadır. Bebek, ekran karşısında duygusal anlamda tatmin olmamakta, bu durumda da bebeğin gelişimi tehlikeye girmektedir. Ayrıca bu yaş çocukları kendilerine sunulan görüntüleri anlayamadıkları için çizgi filme ihtiyaçları yoktur. Aksine süreklilik arz eden yayına maruz kalmak, bebeğin beyninin çok çabuk ve aşırı yorulması riskini de beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan bu kanallar, programlarının ebeveynlerle izlenmesini önermekte, ancak bu yayınlar, ebeveynlerin bebekleriyle birlikte seyredemeyecekleri kadar yavaş olduğundan genelde uykuya dalma veya sakinleşmeye yardım etme ihtiyacını gidermektedirler. Raporda, Anglosakson ve Amerika kökenli olan bu kanalların kültürel çeşitliliğe saygılı formatta yayın yapmadıklarına da vurgu yapılmıştır. Bakanlığa sunulan bu rapor dışında CIEME, kamuoyunu harekete geçirmek için çalışmalar yapmıştır. CIEME'e üye dernek ve kuruluşlardan imza toplamış, aile paketine üye aboneleri bu kanallara erişimi bloke etmeleri konusunda teşvik etmiştir. CIEME, konuyla ilgili önlem almaları amacıyla Görsel-İşitsel Yüksek Konsey, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ile mecliste faaliyet gösteren Kültür ve Sağlık Komisyonlarıyla bağlantıya geçmiştir. Avrupa bazında ise Avrupa Komisyonu Görsel-İşitsel Bölümü, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Bölümüyle de irtibata geçmiştir.[150]

[149] http://www.unaf.fr/spip.php?article7006 (08/05/2012)
[150] http://www.collectifciem.org/spip.php?article64 (08/05/2012)

30 Eylül 1986 tarihli İletişim Özgürlüğü Yasasının 3/1'inci maddesi, Konseye küçüklerin korunması yanında, bileşenlerinden biri de halk sağlığı olan toplum düzeninin bozulmaması için tedbir alma sorumluluğunu vermiştir. Bu bağlamda Konsey, çok küçük yaştaki çocukları, bunların gelişimlerini engelleyebilecek türde görsel-işitsel yayınlardan koruyabilmek için gerekli tedbiri almakla yükümlüdür.

Konsey, küçüklerin korunması konusunda alınan her kararda olduğu gibi bu konuda da uzmanlara, özellikle çocuk psikologlarına danışmıştır. Konseyin danıştığı çocuk sağlığı uzmanları, 3 yaşından küçük çocukların insanlarla etkileşimde olmalarının sağlıklı gelişimleri için şart olduğunu ve bu etkileşimin televizyon tarafından gerçekleştirilemeyeceğini belirtmişlerdir. Aksine, 3 yaşından küçük çocuklar için televizyon izlemenin zararlı olduğuna, pasiflik, dil becerilerinde gecikme, uyku bozuklukları ve konsantrasyon eksikliği gibi riskleri taşıdığına dikkat çekmişlerdir.

Konsey, bu türde kanalların küçük yaştaki çocukları nasıl etkileyeceğini bilimsel anlamda ölçebilmek amacıyla Sağlık Bakanlığıyla bağlantıda olmuştur. Sağlık Bakanlığı, 16 Nisan 2008 tarihli bildirisinde, çok küçük yaş olarak tanımlanan 0 - 3 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hazırlanan televizyon programlarını bu yaş grubuna uygun olmadığını, fiziksel ve duygusal kapasitelerinin gelişmesi için çocuğun 5 duyusunu da kullanması ve bir yetişkinle ilişki içinde olması gerektiğini belirtmiştir. Sağlık Bakanlığı, programın türü ne olursa olsun 3 yaşından küçük çocukların televizyon izlemesini tavsiye etmemektedir. Bakanlığa göre, çok küçük yaştaki çocuklar için söz konusu olan bu riskler konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Tüm bu hususlar çerçevesinde Konsey, diğer yaş gruplarından daha çok savunmasız durumda bulunan 0 – 3 yaş arası çocukların televizyonun zararlı etkilerinden korunmasını sağlamak amacıyla gerekli önlemleri almak zorunluluğunu hissetmiştir. Konsey, 3 yaşından küçük çocuklar için tasarlanmış gibi sunulan televizyon hizmetlerinde, yayıncı kuruluşlardan bu yaş grubu için televizyonun

zararlı etkileri konusunda bilgilendirme yayınları yapılmasını talep edecektir. Bu amaçla Konsey, 22 Temmuz 2008 tarihinde 3 yaşından küçük çocukların televizyonun etkilerinden, özellikle bu yaş grubu için tasarlanmış gibi sunulan programlardan korunmasına ilişkin müzakere belgesi[151] yayınlamıştır.

Söz konusu belgeye göre dağıtımcılar, okunabilir ve ulaşılabilir olmak kaydıyla, kendi tercih edecekleri biçimde, hem kendi bilgilendirme ekranlarında, hem de yayıncının kendi özel ekranında, aşağıdaki mesajı düzenli olarak yayınlamak zorundadırlar:

"Bu, Görsel-İşitsel Yüksek Konseyi ve Sağlık Bakanlığının mesajıdır:
Özel olarak kendilerine hitap eden kanallar söz konusu olsa bile televizyon seyretmek, 3 yaşından küçük çocukların gelişimini engelleyebilir."

Ekran dışında, kendi dergilerinde veya internet sitelerinde de aşağıdaki mesajın yayınlanması gerekmektedir:

"*Bu, Görsel-İşitsel Yüksek Konseyi ve Sağlık Bakanlığının mesajıdır: Televizyon seyretmek ki burada anlaşılması gereken özel olarak kendilerine hitap eden yayınlardır, 3 yaşından küçük çocukların pasiflik, konuşma becerisinin gecikmesi, uyku ve konsantrasyon problemleri ve ekrana bağımlılık problemlerine sebep olabilir."*

Bu mesaj, özel olarak 3 yaşından küçük çocuklara yönelik kanal içeren bir paketin abonelik sözleşmesi veya genel satış koşullarında, okunabilir olarak yer almalıdır.

Dağıtımcılar, bu türde yayınların hitap edilen yaş grubunun gelişimine katkıda bulunacağı iddiasını doğrudan veya dolaylı olarak destekleyemezler.

[151] http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Deliberation-du-22-juillet-2008-visant-a-proteger-les-enfants-de-moins-de-3-ans-des-effets-de-la-television (05/12/2011)

Bu karar bakımından yayıncılar, 30 Eylül 1986 sayılı Yasa'nın 43-2 müeyyide maddesine tabidirler.

Konsey bu kararla yayıncıların, anten üzerinden veya diğer yollarla özel olarak 3 yaş altı çocuklara yönelik programların yayınlamalarını ve desteklemelerini yasaklamaktadır.

Bu kararda ifade edilen yayıncı ve dağıtımcılar, konuyla ilgili olarak almış oldukları önlemleri içeren bir raporu her yıl Konseye sunmak zorundadırlar.

Baby First logolu yayın kuruluşu, 22 Temmuz 2008 tarihli Müzakere Belgesi'nin yürürlükten kaldırılmasını talep etmiş, Fransız Danıştayı, bu belgenin çıkarılma gerekçesini göz önünde bulundurarak Konseyi haklı bulmuş ve bu talebi reddetmiştir. Ayrıca, Konsey tarafından söz konusu Belge'yle dağıtımcı kuruluşlara getirilen ve abonelerini bu yaşa hitap eden programlar dâhil olmak üzere 3 yaşından küçük çocukların televizyon izlemelerinin sakıncaları konusunda bilgilendiren mesajları yayınlama zorunluluğunun yasallığını onaylamıştır.[152] Bu belge, küçüklerin korunması açısından önemli bir adım niteliğindedir.

Konsey, Sağlık Bakanlığının işbirliğiyle, halkın dikkatini televizyonun 3 yaşından küçük çocuklar için taşımakta olduğu tehlikeye çekmek amacıyla her yıl kampanya organize etmektedir. Kampanyada iki temel konu vurgulanmaktadır. Bunlardan birincisinde, ne tür olursa olsun, her türlü televizyon yayınının 3 yaşından küçük çocuklar için uygun olmadığının altı çizilmekte, ikincisinde ise televizyonun, bu yaş grubu için pasiflik, dil becerisinde gecikme, uyku ve konsantrasyon bozuklukları ve ekrana bağımlılık gibi olumsuz etkileri olabileceği bilgisi verilmektedir.

[152] CSA Annual Report 2010 s. 150 http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-rapports-annuels-du-CSA/CSA-Rapport-annuel-2010 (14/05/2012)

Konsey, bu kampanyanın başlangıç ve bitiş tarihlerini yayıncılara danışarak belirlemekte, bu tarihleri kampanyanın başlangıcından 3 ay önce yayıncılara bildirmektedir.

Yayın kuruluşları, Kasım 2009'da Konsey tarafından yönetilen ve ebeveynleri, her ne olursa olsun televizyon yayınlarının 3 yaşından küçük çocuklar için uygun olmadığı konusunda bilgilendiren bir kampanyaya iştirak etmişler, bu bilgilendirme kampanyasını 3 gün boyunca, kendi tercih ettikleri şekilde (röportaj, mesaj…) yayınlamışlardır.

Küçük çocuklara yönelik olarak düzenlenen 2009 yılı kampanyasında yer alan ailelere ve çocuklara tavsiyeler aşağıdaki gibidir:

Çocuklar için:

- Kendi yaşına uygun programlar seyret.
- Televizyonda gördüklerinle ilgili ailenle konuş.
- Zamanının tümünü televizyon karşısında geçirme.

Ebeveynler için:

- Çocuklarınıza iyi alışkanlıklar edindirin.
- Sembol sisteminin önemini öğrenin ve öğretin.
- Gelişmeleri takip edin.
- Çocuğunuzla iletişimde olun.
- Aktif bir izleyici ve ebeveyn olun.

Bu karar, 3 yaşından küçük çocuklar için tasarlanmış gibi sunulan televizyon hizmetini veren dağıtımcılar için geçerlidir.

2010 yılı kampanyasında Konsey yayın kuruluşlarına, 20 Kasım 2010 tarihinden itibaren 3 gün süreyle, kendilerinin tercih edebilecekleri bir yolla (mesaj, röportaj, program..) konuyla ilgili Konseyin internet sitesinde paylaşıma sunduğu

konuya ilişkin bilgileri yayınlamaları zorunluluğunu getirmiştir. Bu kampanya, 30 Nisan 2010 tarihine kadar 3 gün süreyle tekrar yayınlanacaktır.[153]

2.3.2.5. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi

Konseyin internet sitesinin ana sayfasından yönlendirilen görüş öneri bölümünde, İngiltere'de olduğu gibi detaylı bir ön bilgilendirme yapılmamış olup başlık tıklandığında doğrudan bildirim formunun açıldığı görülmektedir. Formda yayın tarih ve saati belirtilmesi için de kutucuk açılmış olmakla birlikte bu kutucuklar, doldurulması zorunlu alanlara dâhil edilmemiştir.[154]

Konsey 2009 yılında televizyon yayınlarında küçüklerin korunması konusunda 709'u reklamlar, 873'ü programlar hakkında olmak üzere toplam 1582 adet şikâyet almıştır.[155]

Ayrıca Fransa'da izleyiciler, elektronik posta, posta veya telefon yoluyla bildirimlerini yayın kuruluşlarının izleyici temsilcilerine bildirebilmekte, yayın kuruluşları da bu bildirimleri dikkate almakta, yıl sonunda Konseye raporlamaktadır.[156] Örnek vermek gerekirse TF1 grubunun izleyici ilişkileri grubu, 2010 yılında 230.000'den fazla bildirim almıştır.[157] M6 Grubu ise 2010 yılında toplam 41.753 bildirim almıştır. Bu bildirimlerin çoğunluğunun konusu bilgi talebi, programa katılma talebi ve yayın kopyası talebidir. Bildirimler, yine elektronik posta,

---

153 http://www.csa.fr/Television/Le-suivi-des-programmes/Jeunesse-et-protection-des-mineurs/La-protection-des-tout-petits (22/05/2012)

154 http://www.csa.fr/Services-en-ligne/Formulaire-pour-signaler-un-programme (14/05/2012)

155 http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-brochures/Protection-de-l-enfance-et-de-l-adolescence-a-la-television-a-la-radio-et-sur-les-services-de-medias-audiovisuels-a-la-demande-Bilan-de-l-annee-2009-et-du-1er-semestre-2010 sayfa 7 (14/05/2012)

156 Yayın kuruluşlarının Konseyle yapmış oldukları sözleşmede (convention) "kuruluş, kamuoyundan gelen bildirimlerle ilgili olarak her yıl olarak Konseye rapor sunacaktır" hükmü yer almaktadır. http://www.csa.fr/Espace-juridique/Conventions-des-editeurs (01/06/2012)

157 http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-bilans/Les-bilans-des-chaines-de-television-publiques-et-privees/Bilan-de-la-societe-TF1-Annee-2010 sayfa 97 (14/05/2012)

posta veya telefon yoluyla gönderilebilmektedir. Her iki grupta da bildirimlerin hepsine yanıt verilmekte olup yanıt süresi, ortalama 48 saattir.[158]

2.3.3. Almanya

Özel radyo ve televizyon yayıncılığı 1980 yılında başlamış olan Almanya'da radyo ve televizyon, yeni medya teknolojilerine rağmen halen popülerliğini devam ettirmektedir. Şubat 2011'de yapılan bir araştırmaya göre Almanya'da günde 4 saatten fazla televizyon izlenmektedir. Yine yapılan bir araştırmayla, günde ortalama 3 saatten fazla radyo dinlendiği sonucu elde edilmiştir.

Federal bir cumhuriyet olan Almanya'da, 14 bölgenin ayrı medya otoriteleri bulunmaktadır. Bu otoriteler, televizyon ve radyolarda program çeşitliliğini, ifade ve haber alma özgürlüğünü sağlama hedefiyle işbirliği içerisinde çalışmaktadırlar. Federasyonda ortak görevler ise aşağıdaki kuruluşlar tarafından yürütülmektedir[159]:

2.3.3.1. Lisanslama ve Kontrol Komisyonu (ZAK)

Ulusal yayın kuruluşlarının lisanslandırılması ve kontrolüyle sayısal yayıncılığın geliştirilmesinden sorumludur.

2.3.3.2. Eyalet Medya Otoriteleri Yönetici Birliği (DLM)

Medya otoritelerinin ulusal ve uluslararası yayıncılık konularında çıkarlarını gözetmekte, görüş alışverişinde bulunmakta, yayın içeriğinin gelişimini incelemekte ve kontrol etmektedir. Birlik, medya otoritelerinin Avrupa nezdindeki faaliyetlerini de koordine etmektedir. Avrupa'daki yasal gelişmeleri takip ederek

[158] http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-bilans/Les-bilans-des-chaines-de-television-publiques-et-privees/Bilan-de-la-societe-M6-Annee-2010 sayfa 102 - 110 14/05/2012
[159] http://www.die-medienanstalten.de/profile/organisation.html (28/02/2012)

buna uygun ulusal düzenlemeler yapılmasını ve Avrupa Birliği kurumları ve diğer ülkelerin düzenleyici otoriteleriyle görüş alışverişinde bulunulmasını sağlamaktadır. DLM, Fransa ve İngiltere düzenleyici otoriteleriyle (CSA, OFCOM) yılda iki kez toplanmaktadır.

2.3.3.3. Eyalet ve Medya Otoriteleri Başkanları Birliği (GVK)

Platform kapasitelerinin düzenlenmesi ve medya hizmet sağlayıcıların kablosuz yayın kapasitelerinin tahsisi konusunda özel kararlar almaktadır. Medya etiği içeriğinin geliştirilmesi de GVK'nın öncelikli faaliyet konuları arasındadır. GVK, özel yayın içeriğinin kalitesi, yayıncılıkta sayısallaşma, yakınsama ve bunların toplumun değer ve standartları üzerindeki etkileri üzerine çalışmalar yapmaktadır.

2.3.3.4. Medya Yoğunlaşması Komisyonu (KEK)

Komisyon, ulusal televizyonlarda çoğulculuğun kontrolünden sorumludur.

2.3.3.5. Eyalet Medya Otoriteleri Teknik Birliği (TKLM)

Eyalet Medya Otoriteleri Yönetici Birliği tarafından teknik konularda bilgi almak amacıyla oluşturulan üyeleri medya otoritelerinin teknik birim yöneticilerinden oluşan bir birliktir.

2.3.3.6. Medyada Küçüklerin Korunması Komisyonu (KJM)

Komisyon, geleneksel ve isteğe bağlı yayın hizmeti içeriğini küçüklerin korunması açısından değerlendirmekle yükümlüdür. Medya otoriteleri, KJM'nin

almış olduğu kararları uygulamak zorundadırlar. Küçüklerin korunması konusunda televizyon, radyo ve internette merkez organizasyon olarak hareket eder.[160]

Küçüklerin korunmasının 3 hedefi vardır:

1. Risk ve tehlikelerden kaçınma (yapısal anlamda küçüklerin korunması)
2. Risk, tehlikeler ve bunlarla başa çıkma yolları hakkında bilgilendirme (eğitim anlamında küçüklerin korunması)
3. Risk ve tehlikeleri düzenleme yaklaşımı (yasal anlamda küçüklerin korunması) **[161]**

Hem geleneksel hem de isteğe bağlı yayın hizmetlerini düzenleyen Alman Yayıncılık Kanunu[162], küçüklerin korunmasıyla ilgili olarak ayrı bir yasal düzenleme yapmış ve Geleneksel ve İsteğe Bağlı Yayınlarda İnsan Onurunun ve Küçüklerin Korunması Konusunda Eyaletlerarası Anlaşmayı (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag - JMStV)[163] yürürlüğe koymuştur. Alman yayıncılık sisteminde küçüklerin korunması, potansiyel zarar içeren medyayı düzenlemek ve bu içeriğin erişilebilirliğini kontrol etmek şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu konudaki hukukî düzenleme de küçüklerin medyayı, ebeveynlerinin yönlendirmesiyle kendi yaşlarına uygun şekilde kullanmalarını sağlamak şeklinde yapılmıştır. Medyada Küçüklerin Korunması Komisyonu (KJM), geleneksel ve isteğe bağlı medya içeriğini kontrol sorumluluğunu, (JMStV) hükümlerinin potansiyel ihlal durumunu analiz ederek yerine getirmektedir.

KJM, şifreleme sistemleriyle küçüklerin korunması amacıyla uygulanacak teknik sistemleri inceleyerek onaylamakta, ayrıca sorunlu medya listesi tutmakta ve bu listeye dâhil edilecek zararlı içerikleri belirlemektedir.

---

[160] www.alm.de (28/02/2012)
[161] http://www.kjm-online.de/en/pub/the_kjm/remit.cfm (28/02/2012)
[162] http://www.kjm-online.de/files/pdf1/RStV_13_english.pdf (28/02/2012)
[163] JMStV, http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV_mit_Titel_english.pdf (28/02/2012)

14 yaşından küçükler çocuk, 14 – 18 yaş arasındakiler ergen olarak tanımlanmış olan JMStV'ye göre hizmet sağlayıcılar, haber programları ve benzeri programlar (güncel konulardaki programlar) dışında çocukların ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içerikte yayınlar söz konusu olduğunda, bu yaş grubu çocukların, ilgili yayın içeriğini normalde göremeyecekleri ve duyamayacaklarını garanti altına almak zorundadırlar. Hizmet sağlayıcı bu yükümlülüğünü zararlı içeriğe erişimi engelleyen veya çok zorlaştıran teknik sistemler kullanarak ya da çocuk ve gençlerin bu yayınları göremeyecekleri ve duyamayacakları bir saat dilimine yerleştirerek yerine getirebilirler. Geleneksel yayın hizmeti sağlayıcısı, bu türdeki yayınları uygun zaman dilimlerine yerleştirdiği takdirde, isteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcısı ise bu tür yayınları istek üzerine izlenebilecek şekilde, küçüklere uygun programlardan ayrı olarak yayınlanmasını sağladığı takdirde sorumluluklarını yerine getirmiş olacaklardır.[164]

Genç Kesimin Korunması Kanunu'na göre yaş kategorisine dahil edilmeyen yayınlar, zararlı içerikli yayın olarak kabul edilmektedir. Almanya'da, küçüklerin genel anlamda korunmasına yönelik olarak düzenlenmiş olan Genç Kesimin Korunması Kanunu, gerek televizyonlarda gösterilecek gerekse farklı formatlarda satışa sunulacak filmlerin içeriğe uygun sembollerle sınıflandırılmasını öngörmektedir. Buna göre sınıflandırma, şu şekilde olacaktır[165]:

- Genel İzleyici
- 6 yaş ve üzeri
- 12 yaş ve üzeri
- 16 yaş ve üzeri
- 18 yaş ve üzeri

JMStV de bu sınıflandırma sistemine atıfta bulunmuş, geleneksel yayınlarda 16 yaşından küçükler için uygun olmayan yayınlarda bu bilginin sesli ve

[164]JMStV madde 5 http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV_mit_Titel_english.pdf (28/02/2012)
[165] Genç Kesimin Korunması Kanunu, Madde 14 http://www.kjm-online.de/files/pdf1/JuSchG_2008_english.pdf (16/05/2012)

görsel olarak verilmesini şart koşmuştur.[166] İsteğe bağlı yayın hizmetlerinde sunulan programlarda Genç Kesimin Korunması Kanunu uyarınca önceden var olan semboller, her yaş grubu için anlaşılır bir şekilde yer alacaktır.[167]

2.3.3.7. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

Eyaletlerin medya otoriteleri, lisans verdikleri kuruluşları küçüklerin korunması açısından sürekli denetlemektedir. Otoriteler, içeriğin mevzuat hükümlerini ihlal ettiğini tespit ederlerse konuyu KJM'ye havale etmektedirler.

Medya Otoritesi, mevzuat hükümlerinin potansiyel ihlalini önlemek amacıyla televizyonların planlı yayın akışlarını kontrol etmektedir. Burada, yayın öncesinde çalışan bir kontrol mekanizmasının mevcut olduğu görülmektedir. Otorite bunu yaparken, kategorilendirilmiş filmleri incelemekte ve yayın saatinin yaş kategorisiyle uyumlu olup olmadığını teyit etmektedir. Örnek vermek gerekirse yayın kuruluşu, saat 22:00'den sonra yayınlanabilecek olan 16 yaş sınıflandırmasındaki bir filmi daha erken saatte göstermek istediğinde Otorite, söz konusu filmin yaş sınırının indirilip indirilmediğine veya KJM tarafından bir istisna tanınıp tanınmadığına bakmaktadır. JMStV madde 19'a uyumlu olarak KJM tarafından televizyon yayınları için yetkilendirilen gönüllü öz denetim kuruluşu (FSF), sinema filmlerini kategorize eden organizasyonların sınıflandırmasına istisna getirerek bir filmin televizyonda daha erken saatte yayınlanmasını sağlayabilmektedir. Bu konuda yayın kuruluşu, istisna talebini KJM'ye veya FSF'ye sunmak zorundadır. Talebin KJM'ye sunulması durumunda başvuru öncelikle KJM'nin İnceleme Grubunda, daha sonra da İnceleme Kurulunda değerlendirilmektedir. Konuyla ilgili olarak eğer KJM'ye başvurulmadıysa KJM, yayınlanan filmin sinema filmlerini sınıflandıran organizasyon (FSK) tarafından

---

[166] JMStV, madde 10 http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV_mit_Titel_english.pdf (16/05/2012)

[167] JMStV, madde 12 http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV_mit_Titel_english.pdf (16/05/2012)

herhangi bir sınıflandırma sistemine tabi tutulup tutulmadığını ve FSF'nin bu filmin erken yayınlanması konusunda bir istisna tanıyıp tanımadığını kontrol etmektedir.

Televizyon filmleri veya dizileri, FSK tarafından herhangi bir yaş sınıflandırmasına tabi tutulmamaktadır. FSK, bu görevi sadece sinema filmleri için gerçekleştirmektedir.

Geleneksel veya isteğe bağlı yayın hizmetlerinde yasa dışı içerik bulunmamalıdır. Yasa'da bu tür içerikli yayınlar, yüceltilen ve önemsizmiş gibi gösterilen savaş ve şiddet sahneleriyle, hayvanlar veya çocukların dâhil edildiği pornografik sahneler bulunan yayınlar olarak tanımlanmaktadır.

JMStV'nin 4'üncü maddesinde, yasa dışı içerik olarak:

- Almanya Anayasası'yla yasaklanmış örgütlerin işaretlerini kullanan,
- Irkçı nefret duygularını teşvik eden,
- Pornografik olan,
- Savaşı yücelten,
- Çocuk veya gençleri doğal olmayan durumlarda sunan,
- Özellikle ölen veya ciddi fiziksel ya da ruhsal acı içinde olan kişileri göstererek insan onuruna zarar veren
- Ulusal Sosyalist Rejim altında gerçekleşen eylemleri inkâr eden veya küçümseyen içerik listelendirilmiştir.

JMStV'nin 5'inci maddesinde belirtilen küçüklerin gelişimine zararlı olarak sınıflandırılmış olan yayın içeriği, teknik kontrol mekanizmaları yoluyla kısıtlanabilir. Şiddetin ya da cinselliğin özellikle sunulması, çocuk ve gençlerin sorumlu sosyal birer yetişkine dönüşmelerini engelleyebilmektedir. Bu tür içerik, küçüklerin sadece bu yönde gelişimlerini engelleme riski taşıyan içerik olarak değerlendirilmekte, dolayısıyla bu tür içerikte kısıtlamalar, daha esnek tutulabilmektedir. Bu içerikteki yayınlar, çocuk ve gençlerin bu yayınları

seyredemeyeceği zamanlarda yayınlanabilir. Geleneksel yayınlar söz konusu olduğunda, erişim kısıtlamaları ve yayın saati kısıtlamaları uygulanabilmektedir. [168]

Küçüklerin gelişimlerine zarar verebilecek türde şiddet içeriği, aşağıdaki kriterler doğrultusunda değerlendirilmektedir:

- Gerçeğe yakınlaştırma,
- Yayının temel atmosferi,
- Kapsamlı şiddet sahneleri,
- Filmin konsepti,
- Şiddet içeren sahnelerde oynayan karakterin şiddeti tanımlaması,
- Şiddetin tipik özelliklerinin işlenmesi.

Küçüklerin gelişimlerine zarar verebilecek türde cinsellik içeriği ise, aşağıdaki kıstaslar doğrultusunda değerlendirilmektedir:

- Cinsellik ve şiddetin birleştiği sahneler,
- Hayat kadınlığını sıradanlaştıran veya idealleştiren sahneler.

2.3.3.7.1. Öz Denetim Prensibi

Almanya'da medyada küçüklerin korunması konusunda, başka bir otorite (KJM) tarafından kontrol edilen ortak denetim ve öz denetim sistemleri bulunmaktadır. JMStV'de, geleneksel ve isteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcılarının sorumluluklarını artırmayı ve kontrol seçeneklerini geliştirmeyi amaçlayan öz denetim hükümleri mevcuttur. JMStV, bir medya otoritesi tarafından dar kapsamda kontrol edilebilecek gönüllü öz denetim kuruluşları öngörmektedir. Öz denetim kuruluşları, KJM tarafından yetkilendirilmiş olmalıdır. KJM, JMStV 19'uncu madde kapsamında organizasyonlara gönüllü öz denetim yapma yetkisi vermekte ve bu organizasyonların vermiş oldukları kararları, onlara verilen yetki çerçevesinde

[168] http://www.kjm-online.de/en/pub/protection_of_minors_in_broadc.cfm (10/02/2012)

değerlendirmektedir. Eğer kendilerine verilen yetkiyi aştıkları tespit edilirse KJM yasal önlemler alabilir. Buna ek olarak KJM, gönüllü öz denetim organizasyonlarının uymaları gereken ve FSK tarafından sınıflandırılan sinema filmleri dışındaki filmlerin sınıflandırılmasına yönelik yönergeler yayınlamaktadır.

Öz denetim sistemi, sektör ile medyada küçüklerin korunması konusunda işbirliği sağlamaktadır. Uluslararası boyutta hızla gelişen değişikliklerden en fazla internet içeriği etkilenmektedir. Böyle bir ortamda, öz denetim sisteminin önemi artmaktadır. Öz denetim, potansiyel değişikliklere karşı devlet denetimi ve yasal çözümlere nazaran çok daha hızlı ve esnek hareket edilebilen bir sistemdir. Bunun dışında uluslararası ağ, öz denetimi devlet denetiminden daha avantajlı kılan bir başka özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle internet mecrasında herhangi bir ihlal durumunda, şikâyet ajanslarının uluslararası işbirliğiyle, resmî kanallara kıyasla daha hızlı hareket edilebilmektedir. Bu sistem, devlet için kayda değer bir destektir.

2.3.3.7.2. FSF

FSF**,** JMStV madde 19'a uyumlu olarak KJM tarafından 1993 yılında televizyon yayınları için yetkilendirilmiş gönüllü öz denetim kuruluşudur. Almanya'daki özel televizyon kuruluşlarının hemen hemen hepsinin bağlı bulunduğu FSF, televizyon programlarında ve internette küçükler için zararlı olabilecek içerikten onları korumak amacıyla çalışmalar yapmaktadır.

Alman Anayasası kapsamında ifade özgürlüğü ve sansürün yasak olması nedeniyle herhangi bir kamu otoritesi, yayınlanmadan içeriğe müdahale edememektedir.[169] FSF, programları yayınlanmadan önce bağımsız uzmanlardan oluşan bir grup tarafından değerlendirmektedir. 100'e yakın bağımsız uzmanın bu amaçla görev yapmakta olduğu kuruluşta, yayın kuruluşundan gelen programlar değerlendirme kurulları tarafından incelenmekte, ilk kurulun vermiş olduğu karar,

[169] http://en.fsf.de/the-fsf/ (22/05/2012)

ihtiyaç halinde ikinci bir kurul tarafından tekrar görüşülmektedir. FSF, programın yayın saatini belirlemekte, programda kesinti yapılmasını talep etmekte ya da pornografi, insan onurunun aşağılanması gibi içeriğin mevcut olduğu durumlarda programın yayınlanmasına izin vermemektedir.[170]

FSF'nin yaş gruplarına göre yayın saati kısıtlamaları, JMStV madde 5 ile uyumludur.

2.3.3.7.3. KJM Değerlendirmesi

Program denetlemesi yoluyla tespit etmiş olduğu ihlallerin yanında Otorite, küçüklerin korunması açısından değerlendirdiği izleyici veya dinleyicilerden gelen bildirimlerde JMStV hükümlerine aykırılık tespit ettiği takdirde, bu bildirimleri de KJM'ye havale etmektedir.

KJM, küçüklerin korunması açısından ihlal potansiyeline sahip televizyon yayınlarının değerlendirilmesini bir inceleme kurulu vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Kurul, yayın akışının küçüklerin korunmasına uygun olarak planlanıp planlanmadığına bakmakta ve yayın içeriğini incelemektedir. KJM'nin inceleme kurullarının almış oldukları kararlar, yayın içeriğini küçüklerin korunması anlamında izleyen ve karar için tavsiye raporu yazan inceleme gruplarınca hazırlanmaktadır.

JMStV hükümlerinin ihlali durumunda KJM, ihlali gerçekleştiren yayın kuruluşuna ceza uygulanmasına karar vermektedir. Küçüklerin korunmasına yönelik hükümlerin ihlali durumunda uygulanacak müeyyideler şu şekildedir:

- Uyarı
- Yayın süresinin kısıtlanması
- Yayın yasağı
- İdari prosedür: Para cezası

[170] http://en.fsf.de/examination-of-programmes/ (22/05/2012)

- Cezaî prosedür: Konunun, eyalet savcısına devredilmesi.

Bu önlemler, ilgili yayın kuruluşunun bağlı olduğu Medya Otoritesi tarafından uygulanmaktadır.

2.3.3.7.4. Kilitleme Sistemi

Sayısal teknolojiyle iletilen özel televizyon hizmetleri ve izle öde sistemlerinde kilitleme sistemleri uygulanabilmektedir. Hizmet sağlayıcılar, sadece bu amaçla uygulanacak teknolojiyle yayınların kilitlenebilmesini ve yayın süresince kilitli kalabilmesini sağlamakla yükümlüdür. Kilitleme sistemi, sadece özel bir yayın için, sadece bu yayın süresince devreden çıkarılabilmektedir. Kanal değiştirilip geri dönüldüğünde, kilidi bir daha kaldırmaya gerek bulunmamakta, ancak bir sonraki yayın için ayrı bir deaktivasyon işlemi gerekmektedir. Kilidi kaldırılan yayın sona erince, bir sonraki yayın yine kilitli olacak ve yeni bir deaktivasyon işlemi gerektirecektir.

Kilit kaldırma işlemi için dört haneli bir şifreye ihtiyaç bulunmaktadır. İzle öde yayın hizmetlerine de aynı şifreyle ulaşılabilmektedir. Şifre 3 kere yanlış girilirse, yayına 10 dakika boyunca erişilememektedir.

Şifre, hizmet sağlayıcı tarafından kullanıcıya gizli bir şekilde ulaştırılmaktadır. Bu kodun kullanılmasının sorumluluğu ev halkına aittir. Hizmet sağlayıcının, çocuk veya gençlerin bu koda ulaşmamalarını sağlamak gibi bir görevleri yoktur.

Kullanıcı, hizmet sağlayıcı tarafından kilitleme sistemi ve bu sistemin güncellemeleriyle ilgili olarak bilgilendirilme hakkına sahiptir. Ayrıca hizmet sağlayıcı, yetkili medya otoritesine hangi yayının kilitlendiğini yayın öncesinde bildirmek zorundadır.

Sistemin verimli işleyebilmesi için, şifrenin düzenli olarak değiştirilmesi ve televizyon spotları vasıtasıyla küçüklerin gelişimini olumsuz yönde etkileyecek türde yayınlar başlamadan önce bilgi ekranında konuyla ilgili olarak muhtelif tavsiyelerde bulunulması tavsiye edilmektedir.

Eyalet medya otoriteleri, sayısal yayın sunan kuruluşlara JMStV'nin 9'uncu maddesine göre geleneksel yayın hizmetlerinde gelişmiş bir dijital kilitleme sistemi kullanabiliyor olmaları şartıyla, mevcut saat kısıtlamalarından muafiyet tanıyabilmektedir. Böylece yayın kuruluşu, JMStV'nin 5'inci maddesinde belirtildiği gibi bir kilitleme sistemi uyguluyorsa, küçüklerin gelişimine zarar verebilecek içerikteki yayınlar konusunda aynı Yasa'da belirtilmiş olan saat kısıtlamalarına uymayabilmektedir. Ancak teknik yöntemlerle küçüklerin korunmasını garanti altına almak hiçbir zaman mümkün olamayacağından bu konuda hizmet sağlayıcı sorumlu tutulmamakta, sadece bu türde yayınlara erişimi zorlaştırmaları yeterli sayılmaktadır. Hizmet sağlayıcılar, geliştirdikleri kilitleme sistemini lisanslama için KJM'ye sunmak zorundadırlar.

JMStV'ye göre, (madde 5) yayın saati kısıtlamaları şu şekildedir:

- Çocukların ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içeriğin (18 yaş üzeri) 23:00 – 06:00 saatleri arasında yayınlanması gerekmektedir.
- 16 yaşından küçük çocuk ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içeriğin 22:00 – 06:00 saatleri arasında yayınlanması gerekmektedir.
- 12 yaş üzeri olarak kategorize edilmiş filmler ise 20:00 – 06:00 saatleri arasında yayınlanabilmektedir.

Sayısal televizyonlarda küçüklerin içeriğe erişimini engelleyecek teknik önlemler mevcutsa hizmet sağlayıcılar, 16 yaşından küçük çocuk ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içeriği, JMStV'ye göre yasak olan 06:00 – 22:00 saatleri arasında, 18 yaşından küçük çocuk ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içeriği, yine JMStV hükümlerine istisna olarak 20:00 – 23:00 saatleri arasında yayınlayabileceklerdir.

İzle öde şeklinde sunulan yayın hizmetlerinde küçüklerin gelişimine zararlı içerik için, saat kısıtlaması bulunmamaktadır.

2.3.3.8. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

İsteğe Bağlı yayınlarda küçüklerin korunması açısından içerik kontrolü, yetkili medya otoritesiyle 1997 yılında eyaletlerin küçüklerin korunmasından sorumlu bakanlıkları tarafından internette yer alan içeriğin bu anlamda kontrol edilmesi amacıyla kurulan ve 2003 yılından bu yana JMStV kapsamında teşkilat olarak KJM'ye bağlı olan jugendschutz.net tarafından yapılmaktadır. Sorunlu görülen her türlü içerik, incelenmek üzere KJM'ye havale edilmektedir. Ayrıca KJM, isteğe bağlı yayın hizmetleri alanında işbirliğini sağlamak amacıyla jugendschutz.net dışında küçüklerin gelişimine ciddi zararı olabilecek video ve bilgisayar oyunları, dvd, video kaset, film ve hatta internet siteleri gibi her türlü materyali listelemekten sorumlu olan Küçüklere Zararlı İçeriğe Sahip Medya Federal Departmanı (BPjM) ile yakın iletişim içerisindedir. KJM, BPjM ile sorunlu medya listesi üzerinde birlikte çalışmaktadır.

jugendschutz.net, bu kontrolün yanında konuyla ilgili şikâyetleri de almakta, JMStV'nin hükümlerinin ihlalinin tespit edilmesi durumunda ihlali yapan hizmet sağlayıcıyı uyarmakta ve KJM'yi veya eğer üye ise, bağlı olduğu öz denetim kuruluşunu bilgilendirmektedir. [171]

2.3.3.8.1. FSM

Almanya'da internet alanında gönüllü öz denetim kuruluşu olan FSM, KJM tarafından 2004 tarihinde yetkilendirilmiştir. FSM, telefon yoluyla yasal olmayan veya zararlı içerik bulunduran yayınlarla ilgili şikâyetleri toplamanın ve

[171] http://www.kjm-online.de/en/pub/protection_of_minors_in_teleme.cfm (01/03/2012)

değerlendirmenin yanında, medyada küçüklerin korunması, sorumlu medya kullanımı gibi konularda kamuoyuna bilgi sunmaktadır.

FSM üyeleri, hükümet, federal devletler ve sektörle yasa dışı veya küçüklere zararlı olan içeriğin internet ortamında yayılmasını önlemek amacıyla bilgi alışverişinde bulunmakta ve ortak hareket etmektedirler.

Hizmet sağlayıcılar ve dağıtımcılar, çevrimiçi sunulan içeriğin yasal olup olmamasından sorumludurlar. JMStV'nin 7'nci maddesine göre küçüklere zararlı içeriğin çevrimiçi hizmet sağlayıcısı, küçüklerin korunmasıyla ilgili yetkili bir kişi (komiser) çalıştırmak zorundadır. Bu zorunluluk, öz denetim kuruluşuyla da giderilebilmektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin bu konuda komiser çalıştırma imkânları olamayabileceğinden, bir öz denetim kuruluşuyla çalışmak, söz konusu yasal gerekliliği yerine getirmek açısından önemli bir alternatiftir.

FSM, çocuk pornografisi, şiddet içeren pornografik eserler veya küçükleri tahrik edici, içeriklerin ulaşılabilir olmasını ve yayınlanmasını yasaklamıştır. Bu kurallara uymayı taahhüt eden firmalar, uygulanması muhtemel cezaları da kabul etmiş olmaktadırlar. Kuralların ihlali durumunda, ihlal derecesine göre verilebilecek cezalar şu şekildedir:

- Tavsiye ve düzeltici önlemlerin alınması
- İhtar
- İhraç cezası

İhtar cezası, hizmet sağlayıcının web sayfasında 1 ay süreyle yayınlanmalıdır. Eğer düzeltici önlem almazsa, FSM üyeliğinden ihraç edilmektedir. Bunun sonucunda hizmet sağlayıcı firmanın KJM'ye karşı, küçüklerin korunmasıyla ilgili bir komiseri çalıştırma konusunda yasal sorumluluğu doğmuş olmaktadır.

Gelen şikâyetler üzerine şikâyet edilen hizmet sağlayıcısı kendini savunmak ve şikâyet konusu içeriği düzeltmek için zaman talep etmek hakkına sahiptir. Eğer

hizmet sağlayıcısı içeriği değiştirmezse konu, Şikâyet Kurulu'na havale edilmektedir. Kurul, şikâyet sahibi ve hizmet sağlayıcısı arasında olayı çözmeye çalışmakta, bunun mümkün olmadığı durumlarda farklı bir yol izlemektedir.

Zararlı içeriğin yurt dışından sunulması durumunda, kaynak ülkede FSM benzeri bir gönüllü öz denetim kuruluşu varsa, içeriğe ilişkin şikâyetler bu kurula havale edilmektedir. Bununla birlikte, gönüllü öz denetim kuruluşları her ülkede bulunmamaktadır.

1999 yılında FSM ve diğer benzeri kuruluşlar tarafından, INHOPE adı verilen, internet içeriği hakkında gelen şikâyetlerin ilgili ülkeye iletilebilmesi, ülkelerin görüş alışverişinde bulunabilmeleri amacıyla uluslararası bir birlik kurulmuştur. INHOPE, Avrupa Birliğinin İnternet Faaliyet Planının sponsor olduğu ve dünya çapında 20 üyeye sahip bir projedir.

FSM, bir devlet otoritesi olmamakla birlikte, küçüklerin korunması konusunda ilgili devlet kurumlarıyla yakın ilişkide çalışmaktadır. Gelen şikâyetler çocuk pornografisiyle ilgili ise şikâyeti Federal Suç Polisi'ne, yabancı kaynaklı zararlı içerikle ilgili şikâyetleri BPjM'ye bildirmekte, FSM'ye üye olmayan firmalarla ilgili şikâyetleri de KJM'ye aktarmaktadır.[172]

Ünlü Alman internet şirketleri aynı zamanda FSM üyesi olmakla birlikte Almanya'daki internet sağlayıcılarının çeşitli ve çok sayıda olmaları sebebiyle, her birinin bu kuruluşa üye olması mümkün değildir. FSM tarafından uygulanan model, üye olmayanları kapsamamaktadır. Dolayısıyla isteğe bağlı yayın hizmetlerinde çocukların ve gençlerin korunması, medyayı her zaman kontrol eden güçlü bir otorite aracılığıyla gerçekleşebilecektir.

[172] www.fsm.de (03/03/2012)

2.3.3.8.2. KJM Değerlendirmesi

KJM, kendilerine intikal eden her bir potansiyel ihlal konusunu, inceleme kurulları aracılığıyla JMStV'ye uygunluk açısından değerlendirmektedir.

İsteğe bağlı yayınlar açısından KJM inceleme kurulları, detaylı bir içerik incelemesi yürüterek ihlal durumunda ne tür bir müeyyide uygulanması gerektiğine karar vermektedir. Kurullar ayrıca içerik listesiyle ilgili başvurularla ilgilenmektedir. BPjM, kendilerine ulaşan listeye dahil olma potansiyele sahip her türlü içeriği, değerlendirilmek üzere KJM'ye havale etmektedir. BPjM'den gelen bu başvurular, KJM'nin görev alanının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Farklı yerlerden gelen bu bildirimler yanında KJM ve BPjM, listeye dahil olabilecek potansiyel zarar içeren internet sitelerini birlikte tespit edip değerlendirmektedirler. Bu listede yer alan isteğe bağlı yayın içeriklerinin, çocukların ulaşamayacakları kapalı kullanıcı gruplarının erişim sağlayabilecekleri internet siteleri dışında yayınlanması tamamen yasaktır.

JMStV hükümlerinin ihlali durumunda KJM, ihlali gerçekleştiren yayın kuruluşuna ceza uygulanmasına karar vermektedir. Ceza, ihlalin önem derecesine göre belirlenmektedir. Küçüklerin korunmasına yönelik hükümlerin ihlali durumunda uygulanacak müeyyideler şu şekildedir:

- İçerik sağlayıcının uyarılması
- İçerik sağlayıcının yayın süresinin kısıtlanması
- Yer sağlayıcı veya erişim sağlayıcıya karşı yayın yasağı talebi
- Yer sağlayıcı veya erişim sağlayıcıya yayın yasağı getirilmesi
- İdari prosedür: Para cezası
- Cezaî prosedür: Konunun, eyalet savcısına devredilmesi.

Bu önlemler, ilgili yayın kuruluşunun bağlı olduğu medya otoritesi tarafından uygulanmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi, geleneksel veya isteğe bağlı yayın hizmetlerinde yasa dışı içerik bulunmamalıdır. Ancak isteğe bağlı yayın hizmetlerinde JMStV'nin 4'üncü maddesinde belirtilmiş olan yasa dışı içeriklerden bir kısmı istisnaya tabi tutulabilmektedir. Yine aynı şekilde isteğe bağlı yayınlar söz konusu olduğunda, JMStV'nin 5'inci maddesinde belirtilen ve küçüklerin gelişimine zararlı olarak sınıflandırılmış olan yayın içeriğiyle ilgili olarak erişim kısıtlamaları ve teknik önlemler ile küçüklerin korunması için uygulanacak teknik sistemleri içeren teknik kontrol sistemleri söz konusu olmaktadır. Ayrıca, internet üzerinden yapılan yayın içeriğiyle ilgili olarak yayın saatine yönelik kısıtlamalar uygulanabilmektedir.

2.3.3.8.3. Teknik önlemler

Çocuk ve gençlerin gelişimine zarar verebilecek içerikte yayın sunmayı planlayan internet veya televizyon hizmeti sağlayıcıları, teknik önlemler veya geleneksel kısıtlamalara benzeyen erişim engelleri uygulayabilirler. Bu içerik, çocuk ve gençleri olumsuz yönde etkileyebilecek, yaşlarına bağlı olarak onları korkutabilecek ve zihinlerinde yanlış idealler veya değerler oluşturabilecek şiddet veya cinsellik unsurları içerebilmektedir. Teknik önlemler genellikle internet ve sayısal televizyon için uygulanmaktadır.

Yasa koyucu, JMStV'de hangi teknik önlemlerin alınacağına ilişkin detay belirtmemiş, sadece bu yolla koruma seviyesinin ne olacağına değinmiştir. Dolayısıyla teknik önlemler değişik biçimlerde geliştirilebilmektedirler. İyi bilinen bir örnek, Sky Deutschland tarafından uygulanan ve içeriğe erişim için özel bir şifre soran kilitleme sistemidir. Bir başka örnek de internete özel içeriğe erişim için anahtar görevi yapan kimlik kartı numarası uygulamasıdır. Teknik önlemler, sadece yetişkinlere erişimi izni verilen kapalı kullanıcı gruplarına uygulanan katı şartlara tabi değildir, ancak koruma seviyesi olarak geleneksel anlamdaki kısıtlamaları sağlaması beklenmektedir.

JMStV, teknik önlemler için bir yetkilendirme prosedürü geliştirmemiştir. Bununla birlikte, internette teknik önlemlerin alınmasını kolaylaştırmak için KJM, kapalı kullanıcı grupları için yaptığı gibi, olumlu bir değerlendirme sistemi oluşturmuştur. Resmi bir yetkilendirme istenmemekte, olumlu değerlendirmeler KJM'nin basın açıklamalarında yayınlanmaktadır.

2.3.3.9. Almanya'da Medya Okuryazarlığı

Almanya'da bazı eyaletler medya okuryazarlığı ve medya eğitimini seçmeli ders müfredatına dâhil etmişken bazıları halen etmemişlerdir. Bunun dışında devlet, düzenleyici otorite ve sivil toplum kuruluşları, medya okuryazarlığı konusunda aktif olarak çalışmaktadırlar.

Sivil toplum kuruluşlarından üniversiteler, bilim enstitüleri, medya merkezlerinden medya eğitimcilerinden oluşan Alman Eğitim Bilimi Birliği Medya Eğitim Komisyonu, yılda iki kez üyelerin bir araya gelerek medya eğitimi konusundaki çalışmalarını paylaştıkları konferanslar düzenlemekte ve elektronik bülten yayınlanmaktadırlar.

Genç ve ülke çapında 1000'den fazla eğitimcinin dâhil olduğu bir çalışma grubu, genç edebiyatı ve medyasını eğitim alanında kullanılabilirlikleri açısından dikkatle incelemekte ve bulguları internet sitelerinden paylaşmakta, ayrıca internet siteleri üzerinden konuyla ilgili tavsiye, destek, yararlı siteler gibi hizmetler de sunmaktadırlar.

10 – 15 yaş arası çocukları hedef kitle olarak belirleyen ve bir Köln Genç Film Kulübü Medya Merkezi (jfc Medienzentrum) projesi olan spinxx.de internet sitesi, bu yaş aralığının televizyon ve film içeriğini eleştirel bakış açısıyla değerlendirmelerini amaç edinmiştir. İlgilenen her çocuk ve genç, internet sitesi üzerinden medya yapımlarıyla ilgili eleştirilerini sunabilmektedirler. Köln Genç Film Kulübü Medya Merkezi, Sinema ve Film Kültürü Enstitüsüyle ortaklaşa

gerçekleştirdikleri bir çalışmada, film haftası kapsamında bir okulda film eleştiri yarışması düzenlemiş ve internet sitesine yazılan film eleştirilerini de bu yarışmaya dâhil etmiştir.[173]

Televizyon yayınları için yetkilendirilmiş gönüllü öz denetim kuruluşu FSF, medya okuryazarlığıyla ilgili eğitim materyalleri hazırlamakta, bunun dışında televizyon tüketiminin bir tartışma konusu haline getirilebilmesi, medya konusunda yetkinliğin geliştirilebilmesi amacıyla okullarla işbirliği içerisinde çocuklarla medya projeleri organize etmektedir.[174]

2.3.3.10. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi

Almanya'da görüş ve öneriler, gerek KJM'nin internet sitesi aracılığıyla, gerekse verimli çalışan ortak denetim mekanizmasının mevcut olmasından dolayı gönüllü öz denetim kuruluşları vasıtasıyla iletilebilmektedir.

2.3.4. Hollanda

Hollanda temsilcisinin 28 Kasım 2011 yılında düzenlenen "Avrupa Komisyonu Okullarda Medya Okuryazarlığı Uzman Grubu" toplantısında yapmış olduğu sunuma göre Hollanda'da medya kullanımı günde ortalama 6 saat olup en popüler mecralar arasında televizyon, radyo ve internet yer almaktadır.[175]

2.3.4.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

1980'lerden itibaren, Hollanda'da özellikle görsel-işitsel medyanın çeşitlenmesi ve yaygınlaşmasıyla politikacılar tarafından, küçüklerin zararlı içerikten

[173] http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/germany.pdf (01/05/2012)
[174] http://en.fsf.de/media-education/ (22/05/2012)
[175] http://www.mediawijzer.net/about-mediawijzer (19/06/2012)

korunması hedefiyle bu alanda öz denetim yoluyla önlem alınması gerekliliği savunulmuştur. Avrupa Komisyonunun da, 1998 Tavsiye Kararıyla üye devletlerin bu konuda harekete geçmesini talep etmesi üzerine[176] Hollanda'da görsel-işitsel sektörde öz denetim için çalışacak bağımsız bir otoritenin kurulması tartışılmış, sektörden belli bir kesimin, hükümetten gelen bu çağrıya olumlu cevap vermeleri sonucunda, Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı, Sağlık ve Spor Bakanlığı ve Adalet bakanlığının yakın işbirliğiyle Görsel-İşitsel Medyanın Sınıflandırılmasından Sorumlu Enstitü - NICAM kurulmuştur. 2.200'den fazla firma doğrudan ya da sektör kuruluşları vasıtasıyla NICAM'a bağlı durumdadır. NICAM'a bağlı olmayan yayın kuruluşları küçüklerin korunması açısından, Hollanda Yayıncılık Yasası'nın yürürlüğe girdiği 1988 yılında kurulan ve Hollanda'daki görsel-işitsel medya içeriğinden ve dağıtımından sorumlu bağımsız bir idari otorite olan Hollanda Medya Otoritesi (CvdM) tarafından denetlenmektedir. Hollanda Yayıncılık Yasası (mediawet), NICAM'ın kuruluşuyla ilgili yasal çerçeveyi çizmekte ve televizyonlardaki zararlı içerik hakkında ek hükümler getirmektedir. Yasaya göre yayın kuruluşları, 16 yaşından küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine zarar verebilecek türde içeriği ancak aynı yasa tarafından yetkilendirilmiş bir kuruluşun üyesi olmaları koşuluyla, onların belirlediği kurallar doğrultusunda yayınlayabilirler.[177] Yayın kuruluşlarının Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin 27'nci maddesini ihlal etmeleri durumunda otoritenin, ihlali yapan yayın kuruluşunun lisansını geri alma hakkı saklıdır.[178]

Enstitü, program sınıflandırması ve yayın saatlerinin belirlenmesi konusunda düzenlemeler yapmak, izleyiciyi bilgilendirmek ve onlardan gelen şikâyetleri değerlendirmek, müeyyide uygulamakla yükümlüdür. NICAM tarafından konulmuş kurallar yine NICAM tarafından denetlenmektedir Uygulanacak müeyyideler, uyarı,

[176] 98/560/EC: Council Reccomendation of 24 September 1998 on the development of the competitiveness of the European audiovisual and information services industry by promoting national frameworks aimed at achieving a comparable and effective level of protection of minors and human dignity – Giriş Bölümü 13'üncü paragraf.
[177] http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/coregul/final_rep_en.pdf s. 76. (21/05/2012)
[178] 12 years of country reports for EPRA http://www.cvdm.nl/dsresource?objectid=12357&type=org s. 40-41. (21/05/2012)

para cezası ve ağır ya da ikinci ihlal durumlarında yayın kuruluşunun Enstitüyle bağlantısının kesilmesidir.[179]

Enstitü, ebeveynleri ve öğretmenleri televizyon programlarının hangi yaş grubuna hitap ettiği konusunda uyaran yeni sınıflandırma sistemi Kijkwijzer'ın geliştirilmesinde öncü ve koordine edici bir rol oynamıştır. Kijkwijzer sistemi, medyanın zararlı etkileri karşısında küçüklerin korunması konusunda alınacak önlemlerden sorumlu olanın sektör olduğu öz denetim prensibine dayanmaktadır. Öz denetim mekanizması, yayın kuruluşları, yapımcılar ve film sektörü tarafından desteklenmektedir.[180] Bu aynı zamanda, medya yapımlarının yayın kuruluşu veya dağıtımcı kuruluşların çalışanları tarafından kodlandığı anlamına gelmektedir ki bu da Hollanda'da var olan ilkeli bir yayıncılık anlayışına işaret etmektedir.

2.3.4.1.1. Kijkwijzer'ın başlangıç noktası: Tüketici araştırması

Bir sınıflandırma sisteminin amacı, aileleri medyanın çocukları üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri hakkında bilgilendirmek ve çocukları medyayı kullanırken onları izlemelerine yardımcı olmaktır. Bu sistem ancak kullanıcılarının isteklerini karşılarsa başarılı olabilecektir. Kullanıcı isteklerini öğrenmenin yolu da anket veya araştırma çalışmaları gerçekleştirmektir.

Ebeveynlerin dilekleri ve fikirleri, iki tüketici anketiyle değerlendirilmiştir. 1997 yılında Hollanda Yayın İzleyicileri Araştırma Departmanı ebeveynlerden, çocuklarının medyayla ilişkisi konusunda endişelerini belirtmelerini istemiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin, en çok çocuklarının medyadan argo dil kullanım alışkanlığı edinmeleri, maruz kaldıkları içerikten dolayı korkmaya başlayarak kâbuslar görmeleri, medyadaki şiddeti taklit etmeleri, diğer çocuklarla olan ilişkilerinde daha saldırgan olmaları ve cinsel içerikle çok erken karşı karşıya kalmaları konularında endişeli oldukları ortaya çıkmıştır. Başka bir araştırmada ise

[179] http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/coregul/final_rep_en.pdf (22/05/2012)
[180] Housz, F.J. (Freek) Ingen (2011) "Dutch Policy on Media Literacy and Digital Skills", İRİS Plus 2011-3 s.39

ebeveynlere bir sınıflandırma sistemi olmasını isteyip istemedikleri, eğer istiyorlarsa nasıl bir sistem arzu ettikleri sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre araştırmaya katılan ebeveynlerin dörtte üçünden fazlası, bir sınıflandırma sisteminin olmasından memnun olacaklarını yüzde 70'i de böyle bir sistemi kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çoğunluğu, içerik hakkında, özellikle şiddet, korku, cinsellik, ayrımcılık, uyuşturucu kullanımı ve argo dil konularında bilgi veren ve bunun yanında yaş sınıflandırmasını da gösteren bir sistem istediklerini söylemişlerdir. Kijkwijzer, hem içerik hem de yaş sınıflandırmasını vererek bu talepleri karşılamaktadır. [181]

Sisteme her yaşı ayrı ayrı dâhil etmek mümkün olmadığından sınıflandırma sistemleri, aileler için sadece bir kılavuz görevi görmektedir. Pratikte ebeveynler, sınıflandırma sisteminden kendi çocukları için yararlanma yöntemini kendileri bulacaklardır.

2.3.4.1.2. Kijkwijzer

Kijkwijzer'la ilgili yasal teklif, 2000 yılında Parlamento'dan çoğunluğun oyuyla geçmiştir. Pek çok parlamento üyesi, öz denetim tercihlerini ve Hollanda'daki görsel-işitsel sektörün bu sorumluluğu üstlenebilecek kapasitede olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca NICAM'ın yaş sınıflandırması yanında, görsel-işitsel içerikle ilgili olarak bilgi verme planı da uygun görülmüştür. 22 Şubat 2001 tarihinde yeni düzenleme yasalaşmıştır. Bu yasayla, Film Sansür Yasası yürürlükten kalkmış, böylece filmlerde sansür uygulaması da sona ermiştir. 2004 yılında NICAM ve Kijkwijzer kabine ve Parlamento tarafından değerlendirilmiş, kısa zamanda alınan sonuçlar takdirle karşılanmıştır. Sonuç olarak geliştirilmesi gereken alanlar bulunsa da NICAM iyi çalışmaktadır.

Koruyucu sembol sistemi konusunda Hollanda örneğinin uygulandığı Türkiye'de yayıncılık sektörünün aynı sorumluluğu üstlenebilecek kapasiteye sahip

[181] Patti Valkenburg, Hans Beentjes, Peter Nikken, Ed Tan, "Kijkwijzer: The Dutch rating system for audiovisual productions." s. 4-5 http://www.kijkwijzer.nl/upload/download_pc/24.pdf (20/05/2012)

olduğu tartışmalı bir konu olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kodlamaları yayın kuruluşlarının kendilerinin yapmakta olduğu Hollanda örneğinin, Türkiye için bu açıdan etkin bir şekilde uygulanabilmesi bir tereddüt konusudur.

Devlet, öz denetim önlemlerine uyulup uyulmadığını yakından denetlemektedir. Bu denetim rolü, öz denetim sistemi NICAM'ın işleyişini düzenli olarak inceleyen ve değerlendiren Hollanda Medya Otorite'sine (CvdM) devredilmiştir. NICAM, kurallara uyum konusunda düzenli olarak kalite değerlendirmeleri yapmakta, ayrıca yine düzenli olarak tüketici algı yeteneğini ve Kijkwijzer'ın uygulanmasını test etmektedir.[182]

Kijkwijzer'ın yasal dayanağı, Ceza Yasası'nın 240a maddesidir. Buna göre 16 yaşından küçük olduğu belli olan çocuklara, bu yaş altındakilere zararlı olacağına dair sembol içeren filmleri satan, dağıtan veya izlettiren kişiler, 1 yılı aşmamak kaydıyla hapis ya da para cezasına mahkûm olmaktadırlar. Hükümet, bu maddenin diğer yaş kategorileri için de uygulanacağını açıklamıştır.[183]

Televizyon yayıncıları, tüm film ve programların Kijkwijzer sınıflandırma sistemine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdürler. Semboller, ekranda program başlangıcında, reklamlarda, program rehberinde ve program süresince teletekstte belli bir sayfada ve program bilgisinin verildiği web sayfasında yer almaktadır. Önceden sınıflandırma imkânı olmaması sebebiyle haberler ve kısmen canlı programlar için bu konuda istisna getirilmiştir. Ancak haberlerde şok edici sahnelerden önce izleyici uyarılmalıdır. Televizyonlar için yaş sınıflandırmalarına uygun olarak yayın saatleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Genel izleyici, 6 ve 9 yaş kategorisindeki programlar - günün her saati,
- 12 yaş kategorisindeki programlar – saat 20:00'den sonra,
- 16 yaş kategorisindeki programlar – saat 22:00 – 06:00 arasında yayınlanabilmektedir.

[182] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=36 (23/04/2012)
[183] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=109 (23/04/2012)

Yayın kuruluşu, sembol içeren program tanıtımlarının günün hangi saatinde yayınlanacağına karar vermektedir. Film veya DVD gibi görsel-işitsel ürün reklamlarında da Kijkwijzer'a göre tespit edilmiş sembol yer almalıdır. Böylece, reklamın hangi yayın saatinde yer alabileceği de belirlenmiş olmaktadır. Şekil 1'de yer alan Kijkwijzer sınıflandırma sistemi, Fransa'daki koruyucu sembol sisteminden farklı olarak programın, şiddet, korku, cinsellik, ayırımcılık, madde / alkol kullanımı ve argo dil olmak üzere içerik türüne ilişkin sembolleri de içermekte ve bu semboller yaş grubunu belirten sembollerle birlikte kullanılmaktadır.

Şekil 1. Kijkwijzer Sınıflandırma Sistemi[184]

Kijkwijzer internet sitesinde semboller hakkında bilgi verilirken, bir programın, kodlandığı yaş kategorisindeki bütün çocuklar için uygun olduğu anlamına gelmediği, Kijkwijzer'ın sadece bir programın içeriğindeki olası zararlarla ilgili bilgi verdiği ancak son sorumluluğun ebeveynlere ait olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, yaş kategorisine göre yayın saatleri hakkında da bilgi verilmekte, kullanıcıların basit konular için kanun maddeleri içinde kaybolmamaları sağlanmaktadır.

Kijkwijzer internet sitesinde ebeveynlerin ev içinde çocuklarını televizyonun zararlı içeriğinden korumak için uygulayabilecekleri yöntemlere de yer verilmiştir. Bu yöntemler şunlardır:

[184] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=31 (23/04/2012)

- Çocuğunuza ne zaman ve ne kadar süre oyun oynayacakları ve televizyon seyredecekleriyle ilgili plan yapmalarına yardımcı olun. Yapmış oldukları planı inceleyin, onlarla aynı fikirde değilseniz nedenini belirtin ve başka seçimler yapmaları için onlara yardım edin.
- Çocuğunuzla önceden günde kaç saat televizyon, internet ve bilgisayar oyunlarına vakit ayırabileceği konusunda anlaşmaya varın.
- Kijkwijzer tavsiyelerini takip etmeyi alışkanlık haline getirin.
- Yeni programları kaydedin ve yaş kategorisinin çocuğunuza uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla önce kendiniz izleyin.
- Çocuğunuza ne tür program veya oyunların uygun olduğunu nedenleriyle anlatın.
- Televizyonu çocuğunuzla birlikte izleyin, bilgisayar oyununu birlikte oynayın ve izlediğiniz program ya da oynadığınız oyunla ilgili olarak konuşun.
- Çocuğunuzun odasına televizyon ya da bilgisayar koyma konusunda dikkatli davranın. Yalnız izledikleri takdirde sizin kontrol etme kabiliyetiniz düşer. Mümkünse bu cihazları sizin de kullandığınız oturma odasında bulundurun.
- Eğer çocuğunuz televizyon izlemek veya oyun oynamak istiyorsa, doğrudan evet veya hayır demeyin, ne izlemek veya ne oynamak istediğini sorarak onların daha bilinçli seçimler yapabilmelerini sağlayın.
- Medya kullanım listesi tutun. Siz ve çocuğunuz günde kaç saat televizyon izliyorsunuz veya genel olarak ekran karşısında (bilgisayar, cep telefonu..) kaç saat geçiriyorsunuz?
- Televizyonla gerçek hayat arasında kıyaslama yapın, gerçek hayatta ne olabilir ne olamaz?
- Çocuğunuzun size televizyon programları ve oyunlarla ilgili duygu ve düşüncelerini söylemesine izin verin, onları dinleyin. Bu, içerikle kendilerini ne derece özdeşleştirdiklerini anlamanızı sağlayacaktır.

Bu tür işlevsel önerilerin, ülkemizde de RTÜK internet sitesinde dikkat çeken bir tasarımla yer almasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Kijkwijzer internet

sitesinde ayrıca, çocuk ve medya alanında daha çok bilgi alınabilecek internet sitelerinin adres bilgileri de paylaşıma sunulmuştur.[185]

2011 Yılında, Çocuk Haberleri Programı (Jeugdjournaal) tarafından 9-14 yaş aralığındaki çocuklar arasında yapılan bir anket sonucunda, çocuklarının çoğunluğunun Kijkwijzer'dan haberdar olduğu ve ne işe yaradığını bildikleri ortaya çıkmıştır. Ankete göre çocukların yüzde 37'si korkunç sahneler için, yüzde 33'ü müstehcenlik için, yüzde 26'sı da şiddet görüntülerini izlemek istemedikleri için Kijkwijzer'ı kullanmakta, kız çocukları, erkek çocuklarına göre bu sisteme daha çok dikkat etmektedirler. Çocukların çoğunluğu (yüzde 52) yaşı çok küçük olanların onlar için zararlı olabilecek içeriği izlememeleri gerektiğini söylemiş, bununla birlikte yüzde 82'si bazen kendi yaş sınıflandırmasında olmayan televizyon programını izlediklerini itiraf etmişlerdir. Ancak bu çocukların yüzde 65'i içeriği çok korkunç buldukları için, yüzde 18'i çok şiddet içerdiğini düşündükleri için, yüzde 17'si ise cinsellik içerdiği için bu içeriği izledikten sonra pişman olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma şirketi Intomart GfK tarafından Ocak 2012'de yapılan ayrı bir ankete göre ise ankete katılan ebeveynlerin yüzde 90'ının televizyon programı, film ya da DVD seçerken Kijkwijzer'ı kullandığı bilgisi elde edilmiştir. Sistemin başlangıcı olan 2001 yılından bu yana NICAM, etkinliğini, hedef grup olan ebeveynler, büyük ve küçük çocuklar açısından test etmektedir. Bu anketler göstermektedir ki Kijkwijzer, özellikle birkaç senedir genel olarak toplum tarafından bilinmekte ve kabul görmektedir. [186]

2.3.4.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

İsteğe bağlı yayın hizmetlerinde 16 yaşından küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik ancak bu yaş grubunun söz konusu

[185] www.kinderkast.nl - çocukların televizyon hakkında fikirlerini beyan edebildikleri internet sitesi.
www.ouders.nl - ebeveynlerin görüş alışverişinde bulunabildikleri internet sitesi.
www.waarkijkenzenaar.nl - medya eğitimiyle ilgili internet sitesi
[186] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=18&i=180 (20/06/2012)

içeriğe erişiminin teknik bir sistem ya da şifreli üyelik sistemleri kullanılarak egellenmesi durumunda yayınlanabilecektir.[187]

2.3.4.3. Hollanda'da Medya Okuryazarlığı

Hollanda'da medya okuryazarlığı konusunda uzmanlık merkezi olarak tanımlanan mediawijzer.net[188], 2008 yılında Hükümetin girişimleriyle kurulmuştur. mediawijzer.net, bir öz denetim mekanizması olup Kültür, Bilim ve Eğitim Bakanlığının rolü, ilerlemeleri tartışmak ve fon sağlamakla sınırlıdır.[189] Medya okuryazarlığı alanındaki çeşitli organizasyonlar arasında bağ kuran ve işbirliğiyle faaliyet göstermelerini teşvik eden mediawijzer.net'in hedefi, bütün Hollanda halkının medya okuryazarı olabilmesini sağlamaktır. Kurulduğu yılda yalnızca internet bazlı bir platform olarak başlayan program, daha sonra medya okuryazarlığı gibi önemli bir konunun anlaşılabilmesini teşvik eden faaliyetler organize etmeye başlamıştır. 2009-2010 yıllarında programın ağ ortakları 150'de 350'ye çıkmıştır. mediawijzer.net, medya okuryazarlığı kavramının yaygınlaşması amacıyla "medya okuryazarlığı haftası" organizasyonu, okullarda ve halk kütüphanelerinde düzenlenen reklam kampanyaları bir dizi faaliyeti bizzat gerçekleştirmiştir.[190] Hâlihazırda, okullar, kütüphaneler, büyük medya şirketleri, müzeler ile araştırma ve eğitim enstitülerinin yer aldığı 450'den fazla kuruluş ağ ortağı olarak kayıtlıdır. Bu kuruluşlar, mediawijzer.net aracılığıyla bilgi alışverişinde bulunmakta, ortak çalışmalarla yeni girişimler başlatmaktadırlar. 2010 yılında yaklaşık 120 kütüphane, "Medya Okuryazarlığı Haftası" organizasyonunda "medya okuryazarlığı evi" olarak hizmet vermiştir. 2011 yılı "medya okuryazarlığı haftası"nda okullarda bu konuda faaliyetlerin yoğunlaştırılması dışında çocuklar ünlü şahısların stajyerleri olmuşlar, katılan çocuklar mediamaster diploması almışlardır. 2011 yılı "Medya Okuryazarlığı

[187] İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri broşürü http://www.cvdm.nl/dsresource?objectid=11316&type=org s. 5. (21/05/2012)
[188] http://www.mediawijzer.net (24/04/2012)
[189] Housz, F.J. (Freek) Ingen (2011) "Dutch Policy on Media Literacy and Digital Skills", *İRİS Plus* 2011-3 s.40.
[190] a.g.m., s.41.

Haftası" 30.000 çocuk, 1.800 sınıf, 11 televizyon programı, 9 radyo istasyonu, 27 gazete, 11 derginin katılımıyla tamamlanmıştır.

Sonuç olarak son iki yılda mediawijzer.net'in elde etmiş olduğu sonuçlar son derece olumlu olarak değerlendirilmiş, kamuoyunun medya okuryazarlığı konusunda farkındalık düzeyi artmıştır.

Hollanda'da güçlü bir film kültürünün geliştirilmesi amacıyla faaliyetlerini sürdüren Hollanda EYE Film Enstitüsü, bu görevinin yanında çocuk ve gençlere film ve medya eğitimi vermektedir. Bu görevini yerine getirirken hükümet, ulusal ve yerel kuruluşlarla işbirliği içinde hareket eden EYE, medya okuryazarlığı konusunda film ve filme ilişkin görsel-işitsel medya bilgisinin attırılması, bu amaçla çocuklara film ve medya eğitim hizmetinin sunulması için faaliyetlerine devam etmektedir.[191]

Hollanda temsilcisinin 28 Kasım 2011 yılında düzenlenen "Avrupa Komisyonu Okullarda Medya Okuryazarlığı Uzman Grubu" toplantısında yapmış olduğu sunumda, daha önce yapılan uzman toplantılarında zorunlu bir medya okuryazarlığı dersine ihtiyaç olmadığının değerlendirildiği belirtilmiştir.[192]

2.3.4.4. Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi

Kijkwijzer'ın internet sitesinde, "Şikâyet Edin" ve "Soru Sorun" bölümleri ayrı olarak yer almaktadır. "Şikâyet Edin" başlığı tıklandığında, şikâyetin hangi mecrayla ilgili olduğu, şikâyet edilen yapımın adı, yayın tarihi, şikâyetin dayandığı içerik, (şiddet, cinsellik, uyuşturucu, ayrımcılık, argo dil, diğer) şikâyetin detayı, ad soyad, e-posta, telefon ve adres bilgileri zorunlu olarak, şikâyet edilen sahnenin tasviri ve yaş bilgisi ise opsiyonel olarak talep edildiği görülmektedir.[193]

[191] http://www.eyefilm.nl/en/about (16/05/2012)
[192] http://www.mediawijzer.net/about-mediawijzer (19/06/2012)
[193] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=35 (24/04/2012)

Şikâyetler, söz konusu programın yayın tarihinden en geç iki hafta sonra NICAM'a ulaşmalıdır. Şikâyet, öncelikle NICAM bürosunca incelenir. Kijkwijzer kurallarının ihlal edilme ihtimali tespit edilmişse şikâyet, NICAM Bağımsız Şikâyet Komitesi tarafından değerlendirilerek şikâyetin değerlendirilmesinden yaklaşık 4 hafta sonra bir karar verilmektedir. Başvuru sahibi, her hâlükârda gerekçeli bir cevap yazısı almaktadır. Bağımsız Şikâyet Komitesi, tarafların sözlü ifadelerine başvurarak bir karar vermekte, bu kararlar ayrıca Kijkwijzer internet sitesinde de yayınlanmaktadır. Komite'nin kararına taraflardan birinin itirazı halinde şikâyet, karardan sonraki 4 hafta içinde Bağımsız Temyiz Komitesi tarafından incelenecektir. Eğer Bağımsız Şikâyet Komitesi, gerçekten Kijkwijzer kurallarının ihlal edildiği tespitinde bulunmuşsa, sadece yayın saatinin ayarlanması veya sembolün gerektiği gibi değiştirilmesi taleplerinde bulunabilmekte veya 135.000€'ya kadar para cezası verebilmektedir.

Zevke hitap etmediği veya yayınlanmasının uygunsuz olduğu düşünülen filmler ve programlar hakkında şikâyetlerin, NICAM'a değil, doğrudan hizmeti sunan kuruluşa yapılması gerektiği de not olarak belirtilmektedir. Şikâyete konu olabilecek kural ihlallerinden örnekler de verilmiştir. (Yayın saatinin sınıflandırmaya göre uygun olmaması ya da sınıflandırmanın mantık çerçevesinde beklenenden yanlış olması)

Tüm bu bilgiler, Kijkwijzer'ın web sayfasından paylaşıma sunulmakta, dolayısıyla şikâyette bulunacaklar, kendilerini hangi süreçlerin beklediğini daha şikâyetlerini göndermeden öğrenebilmekte, ayrıca şikâyette bulunabilecekleri konuları da öğrenebilmektedirler.

2.3.5. Polonya

Mart 1993'de Polonya Yayıncılık Yasası'nın yürürlüğe girmesinin hemen ardından 28 Nisan 1993 tarihinde, görsel-işitsel alanda düzenleyici/denetleyici otorite olarak faaliyet gösteren Polonya Ulusal Yayıncılık Kurulu, (KRRİT) kurulmuştur.

Polonya Anayasası'nın 213'üncü maddesi uyarınca Kurul, ifade ve haber alma özgürlüğü ile radyo ve televizyon yayıncılığında kamu yararını korumakla ve düzenleme yapmakla yükümlüdür.

Anlaşılacağı üzere, örneğin Fransa gibi, küçüklerin radyo ve televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunması konusunu öncelikli konu olarak belirtmemişlerdir.

2.3.5.1. Geleneksel Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

Küçüklerin korunması konusu, Yayıncılık Yasası'yla[194] hüküm altına alınmış, 23 Temmuz 2005 tarihli "Küçüklerin Fiziksel, Ruhsal ve Ahlaki Gelişimlerini Zedeleyecek Türden Programların Sınıflandırılmasını ve Kullanılacak Sembolleri Düzenleyen Yönetmelik"[195] ile detaylandırılmıştır.

Kanunun 18'inci maddesi 4'üncü paragrafına göre; küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini tehdit eden programlar, özellikle pornografi veya parasız gösterilen şiddet içerikli olanların yayını yasaktır. Aynı maddenin 5'inci paragrafında, 4'üncü paragrafta belirtilen programlar dışında kalan ancak yine küçükler için anılan tehditleri içeren türde programların, yayın saatleri 23:00 – 06:00 arasında kalmak ve program süresince, programı tanımlayan bir sembolün[196] televizyon ekranında bulunması veya radyoda, sözlü olarak duyurulması şartıyla yayınlanabileceği belirtilmiştir. 5'inci paragrafta tanımlanan programlar dışındaki programların içeriği de yaş kıstasıyla sınıflandırılmalı ve yayın süreleri boyunca, bu değerlendirmeye uygun sembolle birlikte yayınlanmalıdır. Haberler, reklamlar, tele-alışveriş, spor karşılaşmaları ve teletext hizmetleri bu uygulamanın dışında tutulmuştur.

---

[194] http://www.krrit.gov.pl/en/documents/broadcasting-act/ (15/05/2012)
[195] http://www.krrit.gov.pl/en/documents/regulations/ (15/05/2012)
[196] 23 Temmuz 2005 tarihli, küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini zedeleyecek türden programların sınıflandırılmasını ve kullanılacak sembolleri düzenleyen yönetmelik EK 1 http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/pliki/regulations/appendix-no_1.pdf (15/05/2012)

Aynı maddenin 6'ncı paragrafında Ulusal Yayıncılık Kurulu, program sınıflandırması ve kriterleri, yayın zamanları ve bu programların tanıtımıyla ilgili ikincil düzenleme yapmakla yükümlü tutulmuştur.

23 Temmuz 2005 tarihli Ulusal Yayıncılık Kurulu Yönetmeliğiyle konu detaylandırılmış, 06:00 – 23:00 saatleri arasında yayınlanacak radyo programlarında kuruluşlar, Yönetmelik ekinde belirtilmiş olan anons örnekleri doğrultusunda, yayınlanan programın hangi yaş kategorisine uygun olduğuna ilişkin olarak dinleyiciyi bilgilendirmekle yükümlü tutulmuşlardır. Televizyon yayıncıları ise aynı zaman diliminde, yine ekte belirtilmiş olan sembolleri[197] kullanarak programın, söz konusu sembolde yer alan yaş grubuna hitap ettiği konusunda izleyiciyi bilgilendirmelidirler. Uygun sembol kullanımı dışında yayın kuruluşları, Yönetmeliğin ekinde belirtilmiş kriterler ışığında programları sınıflandırmakla da yükümlü tutulmuşlardır.[198]

Yönetmelik'te düzenlenen yaş grupları ve yayın saatleri, aşağıdaki gibidir:

- I. Kategori – Saat ve yaş kısıtlaması olmayan programlar;
- II. Kategori 7 yaş ve üzeri – Saat kısıtlaması olmayan programlar;
- III. Kategori 12 yaş ve üzeri - Saat kısıtlaması olmayan programlar;
- IV. Kategori 16 yaş ve üzeri – Saat 20:00'den sonra yayın yapılabilir.[199]

Semboller, ilgili programların tanıtımlarında da kullanılacaktır.

[197] 23 Temmuz 2005 tarihli, küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini zedeleyecek türden programların sınıflandırılmasını ve kullanılacak sembolleri düzenleyen yönetmelik EK 2 http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/pliki/regulations/appendix-no_2.pdf (15/05/2012)
[198] 23 Temmuz 2005 tarihli, küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini zedeleyecek türden programların sınıflandırılmasını ve kullanılacak sembolleri düzenleyen yönetmelik EK 3 http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/pliki/regulations/appendix-no_3.pdf (15/05/2012)
[199] 23 Temmuz 2005 tarihli, küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini zedeleyecek türden programların sınıflandırılmasını ve kullanılacak sembolleri düzenleyen yönetmelik madde 5-1 http://www.krrit.gov.pl/en/documents/regulations/ (15/05/2012)

Yönetmelik'te yer alan yaş sınıflandırmasının kriterleri:

I.Kategori: Bu kategori, yaş sınırlaması olmaksızın, okul öncesi çocuklar dâhil herkesin izleyebileceği programları içeren kategoridir. (Fransa Görsel-İşitsel Yüksek Konseyi ise okul öncesi çocukların televizyon izlemelerini sakıncalı bularak ve 3 yaşından küçük çocukların televizyon seyretmemeleri gerektiğine ilişkin bir müzakere belgesi yayınlamıştır.) Bu programlar, olumlu veya tarafsız bir dünya imajı çizmekte olan, insanlara arkadaş canlısı davranılan, sevginin olumlu örneklerinin cinsellik görüntüleri olmadan sunulduğu programlardır.

II. Kategori: Çizgi filmde anlatılsa da kötülüğü gerçekçi olmayan bir tarzda normalleştiren, şiddet, aşağılama, suistimal gibi duygular yoluyla korku veya nefret dolu bir dünya imajı sunan, başkalarına veya çevreye karşı olumsuz davranış sergilenen, bu yaş çocuklarının henüz anlayamayacağı cinsel görüntüleri içeren, gerçeklik düzeyi ne olursa olsun (çizgi filmler dâhil) kahramanların, kavga ettikleri, yalan söyledikleri, ihanet ettikleri, bağırdıkları, kaba kelimeler kullandıkları türde programlardır. Bu tür içerik, korku, terör, öfke, ayrımcılık gibi güçlü olumsuz duyguları, bu yaş grubunun sinir sistemine aşırı yüklenilmesi sebebiyle harekete geçirmektedir.

III. Kategori: Bu yaş grubunun genel bir mesaj çıkartmak yerine, şiddet, cinsellik, öfke içeren sahneleri bağımsız olarak idrak etmeleri sebebiyle, bu hususları içeren, ayrıca cinsel arzuları uykuda olan ve suni olarak heyecan dolu sahnelerle uyandırılmaması gereken bir yaş grubu olması sebebiyle çarpıtılmış cinsel davranış, çıplaklık, cinsel ilişki sahneleri barındıran programlardır.

IV. Kategori: Özellikle öğretmen veya ebeveynler gibi rollerin fiziksel güç ya da şiddet kullandığı, ahlaki değerlerden uzak davranış sergiledikleri, para sahibi olmayı odak noktası haline getiren, şiddet ve cinsellik konularında güçlü duygu ve heyecanlara yol açan, çekici karakterlerin ahlaki değerlerden uzak sunularak alkol ve tüketimi, kaba konuşma, vahşet gibi olumsuz davranışları temsil ettikleri türde programlardır.

Yayıncılık Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre, 18'inci maddenin 1-5b aralığındaki paragraflarıyla aynı maddenin 6'ncı paragrafları hükümlerine uymayan yayın kuruluşları, Polonya Ulusal Yayıncılık Kurulu Başkanı'nın kararıyla, yıllık frekans kullanım ücretinin yüzde 50'si tutarında para cezasına maruz kalacaklardır.

Polonya'da, Yüksek Otoriteye gelen bildirimler için Başkan'a doğrudan bağlı ayrı bir birim oluşturulmuştur. Eğer detaylı bir çalışma istemiyorsa Kurul şikâyete bir ay içerisinde yanıt vermekle yükümlüdür. Polonya Yayıncılık Kurulu şikâyetlere verdiği cevapların bir nüshasını da ilgili yayın kuruluşuna göndermekte ve konuyla ilgili önlem alınmasını talep etmektedir.[200]

2.3.5.2. İsteğe Bağlı Televizyon Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması

Avrupa Birliği Ülkeleri, Görsel-İşitsel Yayın Hizmetleri Yönergesi hükümlerini ulusal mevzuatlarına 19 Aralık 2009 tarihine kadar uyumlaştırmayı kabul etmişlerdir.[201] Polonya, bu süre içerisinde isteğe bağlı yayın hizmeti konusunda yapması gereken yasal düzenlemeyi tamamlayamamıştır. Konuyla ilgili olarak Avrupa Komisyonu, 21 Haziran 2012 tarihinde Avrupa Birliği Adalet Divanına başvurma kararı almıştır. Komisyon, Divan'dan Polonya'nın para cezasına çarptırılmasını talep etmektedir.[202]

2.3.5.3. Polonya'da Medya Okuryazarlığı

Polonya Millî Eğitim Bakanlığı, medya eğitiminin müfredatta yer almasına önem vermekte, ancak konunun tek bir ders olarak işlenmesini değil, diğer derslerin

---

200 http://www.eavi.eu/joomla/images/stories/Publications/broadcasting_Citizens/Poland.pdf (15/05/2012)

201 http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1983&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en (22/06/2012)

202 http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/631&format=HTML&aged=0&language=en&guiLanguage=en (22/06/2012)

içeriğine dağıtılmasını benimsemektedir. Bakanlık ayrıca öğrencilerin sayısal okuryazarlığının artırılması amacıyla "Sayısal Okul" projesini geliştirmektedir.

Kültür Bakanlığı da kültürel eğitimle doğrudan ilgili olan medya eğitimi alanındaki projeleri desteklemektedir. 2011 yılında Bakanlık, medya eğitimini de kapsayan bir kültürel eğitim programı hazırlamıştır. 2012 yılında tamamen medya eğitimine yönelik bir araştırma programı geliştirilmiştir.

Ulusal Görsel-İşitsel Enstitü, (NinA) Kültür Bakanlığına bağlı olarak çalışan ve konuya özel olarak tasarlanmış internet sitesinde medya eğitimiyle ilgili öğretim materyalleri sağlayan bir enstitüdür. Enstitüde ayrıca medya eğitimi konusunda çeşitli projeler yürütülmektedir.

2000 Yılından bu yana Ulusal Radyo ve Televizyon Kurulu, (KRRİT) medya eğitimi konusuyla ilgili olarak konferanslar, çalıştaylar ve uluslararası organizasyonlar düzenlemiştir. 25 Mart 2011'de yapılan yasa tadiliyle Kurul, medya okuryazarlığını teşvik etme ve konuyla ilgili diğer devlet otoriteleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapma görevini üstlenmiştir.[203] Ulusal Radyo ve Televizyon Kurulunun 2011-2013 Stratejisi'nde, bu görevin yerine getirilebilmesi için işe eğitim sisteminden başlanması gerektiği benimsenmiştir. Kurul bu alanda, gerek tek başına gerek diğer kuruluşlarla işbirliği içerisinde hareket edeceği katılımcı bir rol üstlenmiştir. Yasadaki tadili takiben Kurul, 2012 Yılı içinde gerçekleşmesi planlanan Birinci Medya Olimpik Oyunları'nın organizasyonundan sorumlu kuruluşlarından biri olmuştur.[204]

Polonya Film Enstitüsü de (PISF) medya eğitimiyle bağlantılı pek çok film projesi gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte yapılan bağışlar sayesinde burs sağlamakta ve çocukların genç film yapımcıları olmalarına katkıda bulunmaktadır. Film Okulu, Enstitünün eğitim projelerinden biri olup Kültür Bakanlığı ve Polonya Görsel-İşitsel Yayıncıları (Birliği) ile işbirliği içerisinde hayata geçirilmiştir. Polonya

[203]Polonya Yayıncılık Yasası 6'ncı madde 2'nci fıkra 13'üncü bend http://www.krrit.gov.pl/en/documents/broadcasting-act/ (12/06/2012)
[204] KRRIT Strateji Departmanı Uzmanı Ewa Murawska tarafından hazırlanan bilgi notu (11/06/2012)

Film Enstitüsü, ücretsiz iki eğitici program yürütmektedir: 14.000'e yakın okulda aktif olan Okul Film Arşivi ile üniversite öğrencilerini hedefleyen Polonya Film Akademisi.[205]

2009 yılında "Medya Okuryazarlığı" ve "Medya Okuryazarlığı - Takip et" konulu konferansları düzenlemiş olan Polonya Medya Masası, görsel-işitsel medya endüstrisinin uluslararası arenada etkinliğinin artırılmasını hedeflemektedir.

Bir araştırma enstitüsü olan ve internet alanında faaliyet gösteren Araştırma ve Akademik Bilgisayar Ağı, (NASK) iş dünyası ve akademik camiaya iletişim alanında en modern çözümleri sunmaktadır.[206] Enstitü, Avrupa Komisyonu Güvenli İnternet Programıyla Polonya'da medya eğitimi alanında faaliyet göstermektedir.

Üniversiteler, hükümet büroları, sivil toplum kuruluşları ve araştırma merkezlerinin oluşturdukları bir grup, 2012 ve 2013 yıllarında "Avrupa Medya Okuryazarlığı Eğitim Çalışması"nı (EMEDUS) gerçekleştireceklerdir. Avrupa Komisyonunun Hayat Boyu Öğrenme Programı dâhilinde gerçekleştirilecek olan bu çalışmanın amacı, Medya okuryazarlığı uygulamasının 27 Avrupa Birliği Ülkesinde karşılaştırmalı analizinin yapılmasıdır. Projenin 3 odak noktası bulunmaktadır: Resmî müfredat, resmî olmayan eğitim ve engellilere yönelik resmî olmayan eğitim. Projeyle, Birliğe üye olan ve olmayan Avrupa ülkelerinde medya okuryazarlığı eğitim politikasının güçlendirilmesi ve güncellenmesi hedeflenmektedir. Girişimin başka bir amacı da öğretmenlerin bu konudaki eğitim kaynakları, kabiliyetleri ve yeterliliklerinin analiz edilmesidir. Ocak – Temmuz aylarını kapsayan Proje'nin ilk aşamasında 27 Avrupa Birliği ülkesinde konuyla ilgili mevcut eserler ve ana dokümantasyon kaynaklarının araştırması yapılacaktır. Araştırma sonucunda edinilen bilgiye göre, Proje'nin hedefleri doğrultusunda kaynak geliştirilecektir. Sonuç olarak EMEDUS Projesi, kurulacak olan Avrupa Medya Eğitimi Merkezi aracılığıyla Avrupa'da medya okuryazarlığı alanında bilgi ve faaliyetleri içerecek olan güvenilir ve sürdürülebilir bir kaynak kazanılmasını hedeflemektedir. Ayrıca Merkez, Avrupa'da medya okuryazarlığının teşvik edilmesi amacını da güdecektir. EMEDUS

[205] http://www.pisf.pl/en/ (13/06/2012)
[206] http://www.nask.pl/run/n/Who_we_are (12/06/2012)

topluluğunu oluşturan kuruluşlardan biri de Polonya'dan Hayat Boyu Öğrenme ve Multimedya Eğitimi Avrupa Merkezinin bulunduğu Karakow Pedagojik Üniversitesi'dir. [207] Üniversite, Polonya'daki pedagojik eğitim kurumları arasında en öncelikli konumdadır. Merkez, Üniversite faaliyetlerini yaşam boyu öğrenme alanında koordine etmektedir.[208]

[207] http://www.emedus.org/2012/02/educative-institutions-network-develops.html (12/06/2012)
[208] http://www.emedus.org/p/list-of-beneficiaries.html (12/06/2012)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLARIN TELEVİZYONLARDA YER ALAN ZARARLI İÇERİKTEN KORUNMASINA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR

3.1. Yasal Düzenlemeler

3.1.1. 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun

Ülkemizde çocukların televizyon yayınlarında yer alan zararlı içerikten korunması, 3 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da[209] düzenlenmiştir. Söz konusu Yasa'nın "Yayın Hizmeti İlkeleri" başlıklı 8'inci maddesinde:

"(1) Yayın Hizmetleri;

…

ğ) Çocuklara, güçsüzlere ve özürlülere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.

…

(2) Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayınlanamaz.

(3) İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki yayın hizmetlerinin, bunların bu tür hizmetleri normal şartlar altında duymayacakları ve görmeyecekleri şekilde sunulmasını sağlamakla yükümlüdür." hükümleri yer almaktadır.

[209] 6112 Sayılı Kanun http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=5a3cac1e-b6d9-4b23-bc7a-8dcd671fceba (22/05/2012)

Küçüklerin korunması amacıyla televizyon yayınlarında uygulanacak olan Akıllı İşaretler Koruyucu Sembol Sistemi, aynı Yasa'nın 24'üncü maddesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

"(1) Medya hizmet sağlayıcılar, koruyucu sembol sistemi kullanarak, izleyicileri program hizmetlerinin içeriği hakkında sesli veya yazılı olarak bilgilendirir.

(2) Koruyucu sembol sistemi ile ilgili usul ve esaslar Üst Kurulca belirlenir.

(3) Bu madde Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu hakkında da uygulanır."

Kanun'un, Üst Kurulun görev ve yetkilerini düzenleyen 37'nci maddesine göre Üst Kurul, medya okuryazarlığının toplumun tüm kesimlerini içerecek şekilde yaygınlaştırılması amacıyla, başta Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere diğer kamu kurumları ile işbirliği yapmakla yükümlüdür.

3.1.2. Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te[210] Kanun maddeleri detaylandırılmış ve zararlı içerik, yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimini olumsuz etkileyebilecek türdeki yayın içeriği olarak tanımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelikte, korumalı saatlerdeki program tanıtımlarında çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde şiddet, cinsellik ve benzerı unsurlar taşıyan içeriklere yer verilemeyeceği belirtilmiştir. İsteğe bağlı yayın hizmetleri konusunda ise zararlı içeriğe sahip programların şifre veya benzeri bir koruma sistemi olmadan ve abonenin yetişkin olduğu kanıtlanmadan yayınlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

[210] Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=edb25ef4-abc7-4234-bcc3-89ece37201b3 (22/05/2012)

Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesine gore sınıflandırma işlemi, Üst Kurul tarafından hazırlanacak ve internet sitesinde yayınlanacak olan "Kodlayıcı Uygulama Rehberi"de yer alan esas ve ilkelere göre yapılacaktır. İçerik sembolleri olan "Şiddet", "Korku", "Cinsellik" ve "Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar" ile yaş sembolleri olan "Genel İzleyici", "7+", "13+", "18+" sembolleriyle korumalı saatler aynı maddede düzenlenmiştir. Buna gore 7+ içeriğe sahip bir program günün her saatinde yayınlanabilirken, 13+ içerikteki bir program saat 21:30'dan sonra, 18+ içerikli bir program ise 24:00-05:00 saatleri arasında yayınlanabilmektedir. 13+ ve 18+ sembolleri, program süresince ekranda kalacaktır. Yönetmelik, sınıflandırma sisteminin medya hizmet sağlayıcılar tarafından görevlendirilen konu hakkında eğitim almış bir kişi tarafından yapılacağını da hüküm altına almıştır. Sınıflandırma, Üst Kurulun internet sitesinde yer alan kodlama formunun doldurulmasıyla, sistem tarafından otomatik olarak hesaplanmaktadır.

3.1.3. Koruyucu Sembol Sistemi

3.1.3.1. Akıllı İşaretler Sembol Sisteminin Gelişimi

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, televizyon yayınlarında çocuk ve gençlerin zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olabilecek mevcut zararlı içeriğin sınıflandırılması amaçlı bir sistem geliştirmek üzere, 2001 yılından itibaren çeşitli komisyonlar aracılığıyla çalışmalar sürdürmüştür. Üst Kurul uzmanlarının yanı sıra, üniversitelerin ilgili bölümlerinden akademisyenlerin katılımı ile oluşturulan komisyonlar, öncelikle Türk izleyici profiline ve yayıncılık sektörünün yapısına uygun zararlı içerik kategorilerini, toplumun yapısına uygun yaş kategorilerini ve televizyon programlarına yerleştirilecek sembol özelliklerini belirlemiştir.

Komisyonların çalışmaları sırasında incelediği Avrupa'daki benzer uygulamalar arasında, Hollanda'daki Görsel-İşitsel Medyanın Sınıflandırmasından

Sorumlu Enstitü'nün (NICAM) sembol sistemi uygulaması ülkemize uyarlanabilir olarak değerlendirilmiştir.[211]

Ülkemizde, 23 Nisan 2006 tarihinde gönüllülük esasıyla uygulanmaya başlayan Akıllı İşaretler Sembol Sistemi, 6112 Sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesiyle hukuki statü kazanmıştır. Bundan önce, sistemin etkinliğini tespit etmek amacıyla bir kamuoyu araştırması[212] yapılmıştır. GfK Türkiye tarafından 24 Mayıs - 12 Haziran 2006 tarihleri arasında, yüz yüze anket tekniğinin kullanılması suretiyle, 18 ilde 1341 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen, örneklemi Türkiye genelini kapsayan araştırma, "Akıllı İşaretler"in hatırlanması, uygunluğu, program izlenme tercihinde etkisi, çocukların izleyeceği programları belirlemede etkisi, "Akıllı İşaretler"in yayınlanması konusundaki düşüncelere ilişkin önemli bulgular ortaya koymuştur.

Araştırma bulgularına göre, ulusal televizyon kanallarında programlar öncesinde ve program süresince yayınlanan ve program içeriği hakkında bilgi veren "Akıllı İşaretler"i izleyicilerin yüzde 76,7'i gördüğünü, yüzde 23,3'ü görmediğini bildirmiştir.

Katılımcılardan yüzde 56,5'i "Akıllı İşaretler"in çocuklarının izleyecekleri programları belirlemelerinde etkili olduğunu, yüzde 22,8'i etkili olmadığını bildirmiştir.

Araştırmaya katılanlardan yüzde 74,6'sı "Akıllı İşaretler"in yayınlanmasını olumlu bulurken, yüzde 6,8'si olumsuz bulmuştur. RTÜK tarafından 2009 yılında yaptırılan Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırmasında da buna yakın bir sonuç çıkmış, deneklerin yüzde 85,6'sı uygulamayı olumlu bulduğunu, yüzde 7,2'si ise

---

[211] Akıllı İşaretler Sisteminin Gelişimi http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=317c2667-575b-4570-8f02-6eaa92c078e8 (22/05/2012)

[212] *Radyo ve Televizyon Üst Kurulu 2007 Yılı Tahmini Bütçesi ve 2005 Yılı Kesin Hesabı ile 2006 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor*, Ekim 2006, s. 23-26 http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (25/05/2012)

yayın kuruluşları tarafından uygulamaya yeterince uyulmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan yüzde 77,1'i "Akıllı İşaretler"in devam etmesi, yüzde 5,3'ü ise devam etmemesi gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan 18 Şubat 2005 tarihli "Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından televizyon programları için hazırlanan sembollerin sinema filmlerinde de kullanılması konusunda işbirliğine gidilmiş[213], ancak 2008 tarihinde Yönetmelik'in tadiliyle sinema filmlerinin sınıflandırılmasında değişiklik yapılmış, işaretler çeşitlendirilmiştir[214]

Şekil 2'de de görüleceği üzere ülkemizde, 4 yaş grubu, 3 içerik kategorisi olmak üzere toplam 7 sembol kullanılmaktadır. Ayrımcılık, alkol ve sigaranın aşırı kullanımı, madde kullanımı, yasa dışı davranışlar ile kaba konuşma, olumsuz davranış içerik kategorisinde değerlendirilmektedir.[215]

Çocukları, onların fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek türde televizyon yayınlarından korumak amacıyla ağırlıklı olarak koruyucu sembol sistemini kullanan ülkelerden Fransa'da programın içerik türü hakkında bilgi veren semboller kullanılmamakta, Hollanda ve Türkiye'de ise yaş kategorisi hakkında bilgi veren semboller yanında içerik türü hakkında bilgi veren semboller de kullanılmaktadır. Ayrıca yine adı geçen ülkelerden farklı olarak Fransa'da "genel izleyici" kategorisindeki programlar sembol içermemektedir. Sonuç

---

[213] *Radyo ve Televizyon Üst Kurulu 2007 Yılı Tahmini Bütçesi ve 2005 Yılı Kesin Hesabı ile 2006 Yılı Faaliyetleri hakkında Rapor*, Ekim 2006, s.23 http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (25/05/2012)

[214] Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik yapılmasına Dair Yönetmelik http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081108-5.htm (23/05/20102)

[215] http://www.rtukisaretler.gov.tr/RTUK/index.jsp (01/08/2012)

olarak Fransa'da 4 yaş kategorisi, Hollanda'da 4 içerik ve 6 yaş kategorisi, ülkemizde ise 3 içerik ve 4 yaş kategorisinin uygulandığı tespit edilmiştir.

			
Şiddet/Korku	Cinsellik	Olumsuz Davranış	
			
Genel İzleyici	7 Yaş ve Üzeri	13 Yaş ve Üzeri	18 Yaş ve Üzeri

Şekil 2. Akıllı İşaretler Koruyucu Sembol Sistemi[216]

Genel olarak, televizyonlarda yer alan içerikle ilgili bir bilgilendirme sistemi olarak tanımlanabilecek olan sınıflandırma sistemleri, çocuk ve gençler için zararlı olma potansiyeline sahip programlarla ilgili olarak izleyiciler için yalnızca bir kılavuz görevi görmektedir. Tablo 1'de yer alan çeşitli Avrupa ülkelerinde sinema filmlerinin tabi tutulduğu yaş sınıflandırmaları, belli dönemlerde Hollanda sınıflandırma sistemi Kijkwijzer'ın internet sitesinde karşılaştırmalı olarak paylaşıma sunulmaktadır. Mart 2012'de gerçekleştirilen karşılaştırmaya göre, sınıflandırma sistemlerinde ülkeler arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.[217] Örnek vermek gerekirse Transformers: Dark of the Moon filmi Hollanda, Almanya ve Avusturya 12 yaşı uygun görürken, Danimarka ve İsveç 11 yaş, İngiltere ve Fransa ise genel izleyici kategorisinde yer almıştır. Yine korku filmi olan ve sıkça şiddet sahneleri içeren Final Destination 5 filmi, Fransa'da 12 yaş, Almanya'da 18 yaş

[216] http://www.rtukisaretler.gov.tr/RTUK/index.jsp (01/08/2012)
[217] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=50&blz=2 (25/04/2012)

sınıflandırmasıyla gösterime girmiştir. Bu durum, sınıflandırma sisteminde bir yeknesaklığın sağlanamayacağının, küçüklerin görsel-işitsel medyadaki zararlı içerikten korunabilmeleri için bu tür bir sistemin gerektiği şekilde uygulandığında faydalı ancak kesinlikle yetersiz olduğunun çok açık bir göstergesidir. Sonuç olarak ebeveynler, çocuklarıyla birlikte izleyebilecekleri televizyon programlarını seçerken sembollerden faydalanmalı, ancak içeriği ayrıca kendileri değerlendirmelidirler.

Tablo 1. Çeşitli Avrupa Ülkelerinde Sinema Filmlerinin Tabi Tutulduğu Yaş Sınıflandırmaları[218]

FİLM ADI / ÜLKE	HOLLANDA	ALMANYA	İNGİLTERE	FRANSA	AVUSTURYA	DANİMARKA	İSVEÇ
Transformers: Dark of the Moon	12	12	Genel İzleyici	Genel İzleyici	12	11	11
Final Destination 5	16	18	15	12	16	-	15
The Fighter	12	12	15	Genel İzleyici	12	11	15
Submarine	6	12	15	Genel İzleyici	-	7	Genel İzleyici
Four Lions	6	16	15	Genel İzleyici	-	15	11

Sınıflandırma sistemi Türkiye'ye örnek oluşturan Hollanda'daki Görsel-İşitsel Medyanın Sınıflandırmasından Sorumlu Enstitü'nün (NICAM) akademik komitesi üyelerinden Valkenburg ve arkadaşlarına göre[219] başarılı bir sınıflandırma sistemi için gerçekleşmesi gereken koşullar saydamlık, (bir yapımın yaş kategorisinin nasıl tespit edildiği hem tüketici hem de kodlayıcı tarafından bilinmelidir) geçerlilik, (kodlama formundaki sorular, beklenen, mantıklı olan yaş kategorisini çıkartmalıdır) güvenilirlik, (aynı yapımı birden fazla kodlayıcı kodlarsa, aynı sonuç elde edilmelidir) eğitimli kodlayıcıların varlığı (kodlama formu ne kadar basit hazırlanmaya çalışılsa da formu doldurmak bilgi gerektirmektedir) ve eleştiriye

[218] http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=50&blz=2 (25/04/2012)
[219] Valkenburg, P. Beentjes, P. N. Ve Tan, E. (2002). "Kijkwijzer: The Dutch rating system for audiovisual productions", s. 22-23 http://www.kijkwijzer.nl/upload/download_pc/24.pdf (01/07/2012)

açıklıktır. (Yayıncılık alanındaki gelişmeler ve kullanıcıların değişen, yenilenen talepleri ya da memnuniyetsizliğin olması sistemin kendini sürekli yenilemesini gerektirecektir.) Bu koşullardan saydamlık, geçerlilik ve eğitimli kodlayıcıların varlığı, Türkiye'de uygulanmakta olan Koruyucu Sembol Sistemi uygulaması için geçerlidir. Ancak, diğer koşulların mevcudiyetinde tereddütlerin bulunduğu düşünülmektedir. 1998 ve 2006 tarihli tavsiye kararlarının ülkeler tarafından uygulanmasına ilişkin Avrupa Komisyonu Raporu'nda belirtildiği üzere Polonya'da yayın kuruluşları kendi taahhütlerini yerine getirmediklerinden, öz denetim sistemi yerine, yasal düzenleme doğrultusunda hareket edilmektedir.[220] Ülkemizde de bu anlamda güvenilirlik koşulunun yerine getirildiğini söylemek çok zordur. Mevcut televizyon programlarının sembolleri ve ilgili içerik incelendiğinde, formdaki sorulara korumalı saatlerde yayınlanmasında sakınca olmayan 7+ yaş kategorisinin çıkabilmesi amacıyla cevap verildiği anlaşılmaktadır. Eleştiriye açıklık koşulu açısından değerlendirildiğinde yine akıllı işaretler sisteminin bu koşulu karşılamadığı görülmektedir. Sistemin başlangıcından bu yana 6 sene, yasal olarak zorunlu hale gelmesinin üzerinden ise 1 sene geçmiş olmasına rağmen 2006 yılında yapılan bir anket dışında sistemle ilgili herhangi bir gözden geçirme, kapsamlı bir anket veya araştırma yapılmamıştır. Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna, web sayfasında yer alan e-form ve 444 1 178 RTÜK İletişim Merkezi aracılığı ile gelen bildirimlerin incelenmesi sonucunda edinilen bilgiye göre, 2011 yılında "Koruyucu Sembol Sistemi"nin kullanımı hakkında 122 adet bildirim gelmiştir. Bu sayı, yıl içerisinde gelen 116.038 adet toplam bildirim içerisinde yüzde 1'lik bir değer dahi oluşturmamakla birlikte gelen bildirimlerden 93 adedi koruyucu sembollerin yanlış kullanıldığını, 10 adedi ise koruyucu sembol uygulamasının yapılmadığını belirtmişlerdir. Görülmektedir ki koruyucu sembol sistemi söz konusu olduğunda, bildirimde bulunanların yüzde 85'i sistemin uygulanma biçiminden şikâyetçidir.

[220] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1043:FIN:EN:PDF s. 20 (28/06/2012)

3.1.3.2. Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri

Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri[221], kodlayıcılar açısından bir rehber niteliğindedir. Buna göre bir program için uygun yaş sembolü yanında birden fazla içerik sembolü de kullanılabilmektedir. 13+ ve 18+ sembolleri alan programların tanıtım duyurularında da bu sembollere yer verilecek olup 18+ sembol almış bir programın duyurusu, saat 21:30'dan sonra yapılmalıdır. Tüm semboller, kodlanan programın jeneriği başlamadan önce okunaklı olarak en az 5 saniye boyunca ekranda kalmalıdır. Aynı şekilde program içindeki her kesintiyi takiben sistemin öngörüğü yaş sembolü, Genel İzleyici ve 7+ için en az 15 saniye tercihen ekranın sağ üst köşesinde bulunmalıdır.

Haber bültenleri, spor müsabakaları, dinî törenler ve ticari iletişim yayınları sınıflandırma sisteminin dışında tutulmuştur. Ülkemizde, Fransa'dan farklı olarak dizi filmler söz konusu olduğu durumlarda içerik farklılığı göstermedikleri hallerde blok olarak kodlanabilmesine olanak tanınmıştır. Fransa'da ise, her koşulda her bölüm için ayrı kodlama yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri, başka bir medya hizmet sağlayıcı kodlayıcıları tarafından daha önce yapılmış kodlama sonuçlarının kullanılmasına da imkân vermektedir.

İncelemeye alınan ülkelerden koruyucu sembol sistemini kullanan Fransa ve Polonya'da, ülkemizde ve Hollanda'da olduğu gibi içerik sembollerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.1.4. İhlal Durumunda Uygulanacak Müeyyideler

6112 Sayılı Kanun'un 32'nci maddesinde medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara uygulanabilecek idari yaptırımlar düzenlenmiştir. Buna göre ihlalin ağırlığına göre uyarı, idari para cezası, program durdurma olarak uygulanan idari

[221] Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0cb10918-5274-4438-8542-09c8cb7cf779 (22/05/2012)

tedbir ile yayın durdurma şeklinde müeyyideler söz konusu olacaktır. 6112 Sayılı Kanun yürürlüğe girdiği 03.03.2011 tarihinden 31.12.2011 tarihine kadar geçen süre içerisinde adı geçen kanunun 8'inci maddesinin 2'nci fıkrasının ihlali sebebiyle Üst Kurul tarafından toplam 25 adet yaptırım kararı alınmıştır.[222] Bu sayı, medya hizmet sağlayıcı kuruluşların koruyucu sembol sisteminin uygulanmasında sıkıntılarının olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bağlamda, medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar ve RTÜK arasında gerçekleştirilecek toplantılarla konuyla ilgili bilgi alışverişinde bulunulmasının, gerekirse bu toplantılarda kodlama formları üzerinde uygulamalı olarak çalışılarak yaşanan sıkıntıların paylaşılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda sorunların çözümü için ortak çalışma yapılması, çocukların televizyonlarda yer alan zararlı içerikten korunması ortak hedefinin gerçekleştirilmesi açısından atılmış olumlu bir adım olacaktır.

3.2. Uygulamalar

3.2.1. Medya Okuryazarlığı Dersi

Medya okuryazarlığı dersi, 2003 yılında düzenlenen İletişim Şurası ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun gündemine gelmiştir. Çocukların radyo ve televizyon programlarının zararlı etkilerine karşı korunması amacıyla, 22.08.2006 tarihinde RTÜK ile MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı arasında "Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü" imzalanarak Medya Okuryazarlığı Projesi hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında, Medya Okuryazarlığı dersini okutacak öğretmenler için periyodik olarak "Eğiticilerin Eğitimi" seminerleri düzenlenmiş, ayrıca pilot uygulamanın yapıldığı okullarda, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile işbirliği içerisinde, RTÜK koordinatörlüğünde izleme ve değerlendirme çalışmaları yapılmış, Bakanlık Bürokratları ve İl Milli Eğitim Müdürlerine yönelik olarak bilgilendirme toplantıları

[222] Radyo ve Televizyon Üst Kurulu 2011 Yılı Faaliyet Raporu s.55 http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=cd348452-8d67-47be-ad8e-5795dd77705a (01/08/2012)

gerçekleştirilmiştir. Ayrıca medya okuryazarlığına ilişkin özel bir internet sitesi tasarlanmış, sitede yetişkinler, öğretmenler, öğrenciler ve medya çalışanları için kaynak sunulmuştur.

24 Kasım 2006 tarihinde RTÜK tarafından Ankara'da "Uluslararası Medya Okuryazarlığı Paneli" düzenlenmiş, panele Fransa Medya ve Eğitim İrtibat Merkezi (CLEMİ) ve İngiltere İletişim Ofisinden (OFCOM) temsilciler katılmıştır. Türkiye'de medya okuryazarlığı konusunda atılması gereken adımlarda adeta bir pusula görevi göreceği düşünüldüğünden, bu tür uluslararası panellerin, süreklilik arz etmesi önemlidir.

Medya Okuryazarlığı dersi, 2006-2007 öğretim yılında Erzurum, Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'daki 5 pilot okulda ilköğretim 7. Sınıflara, 2007–2008 öğretim yılında ise Türkiye genelinde ilköğretim 6'ncı, 7'nci ve 8'inci sınıflarda seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Çalışmada incelemeye alınan ülkelerden Fransa, İngiltere ve Polonya'da, bu ders içeriğinin zorunlu derslerle ilişkilendirilerek verildiği tespit edilmiştir. Hollanda'da konu okul bazında değişiklik gösterirken, Almanya'da ise eyalet bazında farklılıklar bulunmaktadır.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığından edinilen bilgilere göre, 2007-2008 öğretim yılında 424.655 öğrenci, 2008-2009 öğretim yılında 1.020.514 öğrenci, 2009-2010 öğretim yılında 838.915, 2010-2011 yılında 407.976, 2011-2012 yılında da 553.791 öğrenci medya okuryazarlığı dersini seçmiştir. Görüldüğü üzere, bugüne kadar 3 milyona yakın öğrenci medya okuryazarlığı dersi almış olmakla birlikte, 2010-2011 öğretim döneminde söz konusu dersi alan öğrenci sayısında, bir önceki yıla nazaran azımsanmayacak bir düşüş gözlenmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, medya okuryazarlığı dersinin yaygınlaştırılması yönünde de çalışmalar yapmaktadır. Üst Kurul, dersin yaygınlaştırılmasına yönelik olarak 18 Ekim 2010 ve 07 Eylül 2011 tarihlerinde

Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığıyla birlikte paneller düzenleyerek tarafların konu üzerinde fikir alışverişinde bulunmalarına olanak tanımıştır.

İlköğretim okullarının 7 ve 8. sınıflarında seçmeli olarak verilmekte olan medya okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerindeki etkisini, öğrencilerin ve öğretmenlerin bakış açısından hareketle tespit etmek amacıyla Radyo ve Televizyon Ust Kurulu, 2011 yılında, Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırmasını gerçekleştirmiştir. İki kısımdan oluşan araştırmanın birinci boyutunu öğrenciler oluşturmuştur. Dersin öğrenciler üzerindeki etkisini test etmek için bu dersi alan öğrencilerin yanı sıra almayan öğrenciler de araştırmaya dâhil edilerek iki grubun tutum ve davranışları arasındaki farklılıklara bakılmıştır. Araştırmanın ikinci boyutunu ise medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmanın öğrencilerle ilgili olan birinci bölümü, 26 il merkezi ve bu illere bağlı 41 ilçede eğitim veren 100 ilköğretim okulunun 7'nci ve 8'inci sınıflarında okumakta olan 2.515 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin bir kısmı, medya okuryazarlığı dersini alırken, bir kısmı ise bu dersi almamıştır. Araştırmanın öğretmenleri ilgilendiren ikinci bölümü ise benzer biçimde, Türkiye genelini temsilen 26 il ve bu illere bağlı 38 ilçede bulunan 57 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan ve medya okuryazarlığı dersini veren 8 farklı branştan 77 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, medya okuryazarlığı dersinin ana hedeflerinden biri olan ve bu dersi alan ve almayan öğrenciler arasında bir farklılık yaratması beklenen iletişim araçlarının güvenilirliği ve tarafsızlığı konusunda iki grup arasında istatistikî bir fark tespit edilememiştir. Bunun yanında, öğrencilerin bu derse ilgilerinin olduğu, ancak yüzde 12,4 oranıyla dersin daha eğlenceli hale getirilmesini talep ettikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 75'inin medya okuryazarlığı dersi uygulaması hakkında bir ön çalışmaya katılmadıkları görülmüş, yüzde 79,2'si ise konuyla ilgili yeterli eğitim materyalinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, araştırma bulgularından öğretmenlerin yüzde 75,6'sının www.medyaokuryazarligi.org.tr internet sitesinden faydalandıkları sonucuna ulaşılmıştır.[223]

[223] RTÜK Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=55ec0309-e03f-44c9-b3fd-31bb686c39fa (01/08/2012)

Ayrıca konuyla ilgili olarak, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri tarafından verilmekte olan medya okuyazarlığı dersinin ne ölçüde başarılı olduğunu ortaya koymak açısından Prof. Dr. Hamza Çakır, Doç. Dr. Hakan Aydın ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kacur tarafından Kayseri ilindeki okullarda ampirik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya medya okuryazarlığı dersini alan 1194, almayan 1087 ilköğretim öğrencisi katılmış olup araştırma sonucunda medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan ilköğretim öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını bilinçli bir şekilde kullanmadıkları görülmüştür. Araştırmanın saha anket uygulaması sürecinde derslerin çoğu zaman boş geçtiği ya da ilgili öğretmenin medya okuryazarlığı dersinde branş dersini işlediği tespit edilmiştir.[224] Tüm bu sonuçlar, medya okuryazarlığı dersinin amacına ulaşmadığının göstergesidir.

3 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6112 Sayılı Yasa'yla, medya okuryazarlığının toplumun tüm kesimlerini içerecek şekilde yaygınlaştırılması amacıyla, başta Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere diğer kamu kurumları ile işbirliği yapması, Üst Kurulun görev ve yetkilerine dâhil edilmiştir. Söz konusu Kanun maddesi kapsamında RTÜK, yapmış olduğu Medya Okuryazarlığı Araştırması sonuçları ile medya okuryazarlığı dersini seçen öğrenci sayısındaki düşüş ışığında, konunun tekrar ele alınarak sorunların masaya yatırılıp çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Çalıştay organize etmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığının katkılarıyla 30 Haziran – 01 Temmuz 2012 tarihlerinde gerçekleştirilen Çalıştay'da ilgili Bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları, iletişim fakülteleri ve Üst Kurul temsilcilerinin katılımıyla "Medya Okuryazarlığı Dersi" ve "Yaşam Boyu Medya Okuryazarlığı" konuları iki ayrı grupta ele alınmıştır.[225]

[224] Hamza Çakır, "İletişim Sürecinde Medya Okuryazarlığı", *Yeşilay Dergisi*, Sayı 4, 2012, s.15.
[225] http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/calstay.html (15.07.2012)

3.2.2. RTÜK Çocuk Web Sitesi

Televizyon karşısında en korumasız grubu oluşturan çocuklarda eleştirel izleyici becerilerinin geliştirilmesi ve çocukların, yayınların olumsuz etkilerinden korunması amacıyla, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından hayata geçirilen Akıllı İşaretler Görsel ve İşitsel Uyarı Sistemi ve Medya Okuryazarlığı Projelerinin bir devamı olarak 2006 yılında, RTÜK Çocuk Web Sitesi www.rtukcocuk.org.tr hizmete sunulmuştur. Çocuklarda televizyon okuryazarlığının geliştirilmesi amacıyla ilköğretim okullarının işbirliğiyle hazırlanan sayfa, ilköğretim çağındaki çocuklara yöneliktir. Sitede çocukların hoşlanacağı oyunlar, fıkralar, bilmecelerin, ödevlerini hazırlarken yararlanabilecekleri bilgilerin yanı sıra, çocukların televizyon programlarıyla ilgili duygu ve düşüncelerini, beğeni, öneri ve eleştirilerini yazabilecekleri "Arkadaşım Televizyon" ve "TV Okuru" bölümleri bulunmaktadır. Ayrıca, çocukların günlük hayatlarında arkadaşları ile oynayabilecekleri sokak oyunları (Yağ Satarım Bal Satarım, Hacı Yatmaz, Mendil Kapmaca v.b.) videolarla sunularak, çocukların geleneksel çocuk oyunlarını ve kültürümüzün önemli bir parçasını unutmamaları sağlanmaktadır.[226]

3.2.3. Yayıncılık Etik İlkeleri

Radyo ve televizyon yayıncılığı sektörümüzün önemli meslek kuruluşlarından olan Televizyon Yayıncıları Derneği (TVYD) ile işbirliği içerisinde yürütülen çalışma kapsamında, yayın kuruluşlarının, meslek örgütlerinin ve akademisyenlerin mutabakatı sonucunda belirlenen ve 12 maddeden oluşan "Yayıncılık Etik İlkeleri", 3 Temmuz 2007 tarihinde, işbirliğinde bulunan tüm taraflarca imzalanarak taahhüt altına alınmıştır. 12 maddeden oluşan yayıncılık etik

[226] RTÜK 2007 Yılı Tahmini Bütçesi ile 2005 Yılı Kesin Hesabı ile 2006 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (25/05/2012)

ilkeleri arasında "Çocuk ve gençleri uygun olmayan içerikten korumaya özen göstermek." ilkesi de yer almaktadır.[227]

3.2.4. İzleyici Temsilciliği

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Televizyon Yayıncıları Derneği işbirliği sonucunda 2007 yılında, ulusal televizyon kanallarında "izleyici temsilciliği" uygulaması başlatılmıştır.

Televizyon kanallarında öz denetim kurulmasını amaçlayan uygulama sayesinde televizyon izleyicileri, izledikleri programlarla ilgili şikâyetlerini bildirmek üzere TV kanallarına ulaşmak istediklerinde karşılarında bir muhatap bulmaktadırlar. Uygulama, aynı zamanda TV izleyicilerinin TV kanalıyla ilgili görüşlerinin, tepkilerinin, şikâyetlerinin kanal yönetimi tarafından düzenli olarak takip edilmesine imkân sağlamaktadır.[228]

İzleyici temsilciliği TV yayıncıları tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmaya başlamış, 6112 Sayılı Yasa'yla hukukî boyut kazanmıştır. Söz konusu Yasa'nın 37'nci maddesinin (k) bendinde ortak denetim, öz denetim ve ortak düzenleme mekanizmalarını belirleme görevi Üst Kurula verilmiştir. Ayrıca, aynı Yasa'nın 22'nci maddesine göre medya hizmet sağlayıcılar, ortak denetim ile öz denetim mekanizmalarının oluşturulması, izleyici ve dinleyicilerden ulaşan şikâyetlerin değerlendirilip kuruluşun yayın kuruluna sunulması ve sonuçlarının takip edilmesi amacıyla en az on yıllık meslekî tecrübeye sahip bir izleyici temsilcisi görevlendirerek, belirlenen izleyici temsilcisinin uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurulmasını ve Üst Kurula bildirilmesini sağlayacaklardır. Üst Kurul, izleyici

[227] RTÜK 2008 Yılı Tahmini Bütçesi ile 2006 Yılı Kesin Hesabı ile 2007 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (25/05/2012)

[228] RTÜK 2008 Yılı Tahmini Bütçesi ile 2006 Yılı Kesin Hesabı ile 2007 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (25/05/2012)

temsilcileri iletişim bilgilerini kurumsal internet sitesinde (www.rtuk.org.tr) yayınlamaktadır.

Bu konuda Radyo ve Televizyon Üst Kurulunda 2012 yılında bir komisyon kurulduğu ve izleyici temsilciliği mekanizmasının sektörde daha etkin kılınmasına yönelik çalışmalar yapıldığı öğrenilmiştir.

3.2.5. İyi Uykular Çocuklar Projesi

RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneğinin koordinatörlüğünde, 2010 yılında, okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarına akşamları erken yatma alışkanlığının kazandırılması, anne ve babaların çocukların erken yatırılması konusunda duyarlılıklarının artırılması ve çocukların geç saatlerdeki televizyon yayınlarının olası zararlı etkilerinden korunması amacıyla "İyi Uykular Çocuklar Projesi" hayata geçirilmiştir. Bu projede, yıllar önce TRT'de yayınlanan, unutulmaz tiyatro sanatçısı Adile Naşit'in sunduğu "Uykudan Önce" programında olduğu gibi, çocuklara uyku saatinin yayın yoluyla hatırlatılarak, çocukların erken yatmalarının sağlanması ve bu konuda anne babaların duyarlılığının ve etkinliğinin artırılması düşüncesi benimsenmiştir. İyi Uykular Çocuklar Projesi, yasaklama ve yaptırım uygulama yerine, sorumluluk ve duyarlılık geliştirmeyi amaçlamakta, düzenleyici otorite ile sivil toplum işbirliğine, yayıncı sorumluluğuna ve ebeveyn duyarlılığına dayanmaktadır. Ebeveynlerin ekrandaki hatırlatmayı dikkate almaları ve çocuklarını erken yatırmaları, projenin başarıya ulaşmasının en önemli koşulu olarak görülmekte, uygulamayla, ekran karşısındaki izleyicinin etkinliğinin daha da artırılması beklenmektedir. Proje, akşamları saat 21:30'dan itibaren çocukların uyku saatinin geldiğini hatırlatan canlandırmaların (çizgi animasyon), tüm ulusal televizyon kanallarında yayınlanmasını kapsamaktadır. Akıllı İşaretler Sembol Sisteminin logosu olan Tele karakterinin oynadığı, çocuklara, "İyi Uykular Çocuklar", "Haydi Çocuklar Uykuya" ve "Bugünlük Televizyon Yeter, Bütün Çocuklara İyi Geceler" mesajları verilen birbirinden farklı üç canlandırma hazırlanmış ve kanalların yayın akışlarını bozmayacak şekilde bant reklam olarak ses kullanılmadan yayınlanması planlanmıştır. Proje kapsamında, üç canlandırmanın yanı sıra, uykunun çocuklar için

önemini anlatan ve kamuoyunca tanınan isimlerin sunduğu dört spot film hazırlanmıştır.

Projenin uygulamaya geçirildiği tarihten itibaren olumlu geri bildirimler alınmaktadır. Nisan 2011 – Haziran 2011 ayları arasında Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesince bu proje hakkında yürütülen bir araştırmaya göre deneklerden yüzde 95'i "Tele" karakterini tanımakta ve sloganlarını hatırlamaktadırlar. Kırıkkale il merkezinde rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 500 çocuğun üzerinde gerçekleştirilen araştırmada çocukların çoğu, ekrana "Tele" çıktığında hemen yattıklarını ifade etmişlerdir.[229] Bununla birlikte, 2011 yılında RTÜK tarafından gerçekleştirilen Medya Okuryazarlığı Araştırmasından biraz daha farklı bir sonuca ulaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan "Tele karakterinin verdiği uyku saati mesajını gorunce uyumaya gidiyor musunuz?" sorusuna, yüzde 53'u "hayır" derken, yüzde 47'si ise "bazen" veya "evet" seklinde cevap vermiştir. Uykuya gitmeyenlere bunu neden yapmadıkları sorulduğunda ise öğrenciler, o saatin erken olduğunu ve uykularının gelmediğini belirtmiştir.[230]

Şekil 4. İyi Uykular Çocuklar Afişi[231]

[229] Ankara İl Gazetesi, (2011), 01.08.2011.
[230] RTÜK Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması - http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=55ec0309-e03f-44c9-b3fd-31bb686c39fa (01/08/2012)
[231] http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=91991a35-bd21-4362-b962-4e77fa890ac9 (01/08/2012)

Farklı yaş gruplarındaki çocuklar, akşamları farklı saatlerde yatmaktadır. Örnek vermek gerekirse ilkokul çağına gelmemiş bir çocuk için 21:30 saati, yatmaya hazırlanmak için geç bir saattir. Spot filmi ya da Tele karakterini ekranda gören ebeveyn ve çocuğun yatmaya hazırlanmasından çocuğun uykuya geçişine kadar geçecek olan süre de hesaba katıldığında, uyku saatinin yaklaşık 22:30'u bulması muhtemeldir. Bu saat, sadece okul öncesi değil, ilkokula devam eden pek çok çocuk için dahi geç bir saattir. 4-7 yaş aralığındaki çocukların gece uykusu bakımından ortalama 11 saate, 8-11 yaş aralığındaki çocukların ise yine gece uykusu bakımından günde ortalama 10 saate ihtiyaçları vardır.[232] Bu bağlamda, proje temel olarak son derece faydalı bulunmakla birlikte spot filmlerde ya da ekranda geçen mesajlarda, hitap edilen yaş grubuna değinilmesinin, gerekiyorsa projede başlangıç saati olarak uygulanmakta olan 21:30 saatinin daha erken bir saate alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

3.2.6. RTÜK İletişim Merkezi

Çocuk ve gençlerin televizyonlardaki zararlı içerikten korunması konusunda kayda değer bir yere sahip olan bir diğer konu da izleyici bildirimleridir. SETA tarafından yürütülmüş olan 2011 Yılı Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması sonuçlarına göre deneklerin yüzde 78,2'si yerli dizilerin çoğunu[233], konu ve görsel içerik olarak çocukların ruh sağlığı açısından sakıncalı bulmakta, yüzde 86,5'i bazı televizyon dizileri ve programları çocukları ve gençleri şiddet kullanmaya teşvik ettiğini yüzde 84,1'i ise popüler televizyon dizilerindeki cinsel içerikli görüntülerin çocuk ve gençleri olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir.[234] Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yapmış olduğu araştırmada, televizyon yayınlarından en çok rahatsız olunan içerikler, cinsellik ve şiddet öğelerinin yer aldığı içeriklerdir. Şiddet ve cinsel içerikli

[232] Marc Weissbluth, *Sağlıklı Uyku Alışkanlıkları, Mutlu Çocuklar*, (Çev. Burcu Bora) Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006, s.45.
[233] Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Ekim 2011,s.22
[234] Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Ekim 2011s.36

sahnelerden rahatsız olan ve kanal değiştirenlerin oranı yüzde 70'lerin üzerindeyken, katılımcıların yüzde 97,4'ünün televizyon yayınlarıyla ilgili şikâyetlerini resmî kuruma bildirmedikleri görülmektedir.[235]

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu izleyici görüş ve önerilerini, 444 1 178 RTÜK İletişim merkezi aracılığıyla telefon yoluyla ve www.rtuk.org.tr adresinde yer alan "Görüş ve Öneri Formu" doldurularak elektronik yolla almaktadır. Bu bildirimler, izleme görevini yürüten Üst Kurul uzmanlarına ulaştırılmakta, aynı zamanda şikâyetler, günlük olarak yayın kuruluşlarının izleyici temsilcilerine iletilmektedir. Sonuçlar ayrıca düzenli olarak Üst Kurula raporlanmakta ve Üst Kurulun kurumsal internet sitesinde yayınlanan yıllık faaliyet raporlarıyla da kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Çalışmada incelemeye alınan ülkelerden Fransa, İngiltere, Hollanda ve Almanya'da gerek sektörün düzenleyici denetleyici otoritelerinin gerekse medya hizmet sağlayıcı kuruluşların şikâyet değerlendirme sistemlerinde şikâyet sahibine belli bir süre zarfında mutlaka cevap verildiği belirlenmiştir. Ülkemizde ise şikâyette bulunan kişilere geri dönüş yapılmamaktadır. Dolayısıyla izleyici, şikâyette bulunduktan sonra nasıl bir prosedür izleneceği hakkında bir geri dönüş alamamakta, bu durumda herhangi bir sonuca ulaşmayacağı düşüncesinden hareketle öneri ya da şikayetini ilgili yayın kuruluşuna veya RTÜK'e bildirmemektedir. Konuyla ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının araştırma bulgusu da varılan bu sonucu desteklemektedir.

[235] Yapılan araştırmayla ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından basınla paylaşılan verileri içeren sunum.

SONUÇ VE ÖNERİLER

I. SONUÇ

Bu çalışmada, çocukların televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunması hususunda, Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki örnek uygulamalardan yola çıkılarak ülkemize uyarlanabilecek yöntemler değerlendirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, çocuk gelişiminin konumuzla bağlantılı kuramları üzerinde durularak, çocukların televizyonda yer alan içerikten nasıl etkilendikleri incelenmiştir. İkinci bölümde, AB mevzuatı ile incelemeye alınan ülkelerin konuyla ilgili mevzuat ve uygulamaları ele alınmasının ardından üçüncü bölümde de Türkiye'de konuyla ilgili mevzuat ve uygulamalara değinilmiştir.

A. Bu çalışmada incelemeye alınan İngiltere, Fransa, Almanya ve Hollanda gibi Türkiye'nin de, küçüklerin görsel-işitsel medyada yer alan zararlı içerikten korunması konusunda Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi hükümlerine uyum sağladığı görülmüştür. Polonya ise isteğe bağlı yayın hizmetleri konusunda Yönerge'ye uyum çalışmalarını sürdürmektedir. Dolayısıyla ülkede, bu tür yayın hizmetlerinde küçüklerin korunması konusunda bir düzenleme boşluğu bulunmaktadır. Ülkemizin söz konusu mevzuat uyumunu, Avrupa Birliğine aday ülke sıfatıyla 6112 Sayılı Yasa'yla gerçekleştirmesi, 2004 yılından bu yana Birliğe üye olan Polonya ile karşılaştırıldığında son derece olumlu bir uygulama olarak değerlendirilmiştir.

B. Küçüklerin korunması konusu, Fransa İletişim Özgürlüğü Yasa'sının (Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication) 1'inci maddesinde yer almakta, İngiltere'nin Yayıncılık Yasa'sında (Broadcasting Code) ise konu, ayrı bir bölümde, detaylı olarak incelenmektedir.

Almanya'da görsel-işitsel medya alanında küçüklerin korunması konusu, ayrı bir kanunla (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag - JMStV) düzenlenmiştir. 1980'lerden itibaren görsel-işitsel medyanın çeşitlenmesi ve yaygınlaşmasını takiben Hollanda'da ilk olarak, küçüklerin yayınlardaki zararlı içerikten korunması hedefiyle bu alanda öz denetim yoluyla önlem alınması gerekliliği benimsenmiş ve Hollanda Yayıncılık Yasası (mediawet) yürürlüğe girdiği tarihte bu konuda faaliyet göstermek amacıyla kurulmuş olan öz denetim kuruluşu NICAM'a atıfta bulunulmuştur. Polonya Yayıncılık Kanunu'nda (Broadcasting Act) ise, radyo ve televizyon yayıncılığının üstleneceği görevlerin belirtildiği 1'inci maddede küçüklerin bu alandaki zararlı içerikten korunması konusu yer almamıştır. Aynı şekilde, ülkemizde de 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun kapsamına bakıldığında konunun yayın hizmetlerinde öncelikli olarak dikkat edilmesi gereken bir konu olduğu vurgusunun yapılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun görev ve yetkilerinin düzenlendiği 37'nci maddede medya okuryazarlığının yaygınlaştırılması amacıyla başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere diğer kamu kurumlar ile işbirliği yapma ve ortak denetim ile öz denetim mekanizmalarını belirleme hususlarında Üst Kurulun yetkili kılınması, konuyla bağlantısı açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

C. Fransa, Hollanda ve Polonya'da televizyon yayınlarında koruyucu sembol sistemi kullanılmaktadır. İngiltere'de televizyonlarda yayınlanan filmler dışındaki programlar için herhangi bir sembol sistemine atıfta bulunulmasa da yayın kuruluşlarına korumalı saatten önce ya da sonra yayınlanan ve küçük yaştakilere zararlı olma potansiyeline sahip yayın içeriği hakkında izleyiciye bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir. Almanya'da televizyon programlarında her yaş grubu için sembol kullanılmamakta, Yasa uyarınca sadece 16 yaşından küçükler için uygun olmayan içerikle ilgili sesli ve görsel uyarı sistemi uygulanmaktadır. Dolayısıyla, Fransa, Hollanda ve Polonya'da küçüklerin korunması konusunda ağırlıklı olarak sembol sisteminin, İngiltere ve Almanya'da ise korumalı saat uygulamasının esas alındığı sonucuna

varılabilmektedir. Türkiye'de ise yasal mevzuata göre korumalı saat uygulaması, koruyucu sembol sistemiyle birlikte işlemektedir.

D. Televizyon programlarını önceden izleyen ve sınıflandıran bir öz denetim kuruluşunun mevcut olduğu Almanya, öz denetim sisteminin yasal mevzuatla düzenlendiği ve uygulamada da faal bir şekilde çalıştığı bir AB ülkesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kuruluşun gönüllü öz denetim kuruluşu olarak KJM tarafından yetkilendirilebilmesi için gerekli görülen şartların JMStV'de yer alıyor olması, konuya verilen önemi göstermektedir. Bu kuruluşların küçüklerin korunması konusunda uzmanlaşmış personel istihdam etmeleri ve teşkilatlarında şikâyetlerle ilgilenecek bir kurulun mevcut olması, yine kanunla hüküm altına alınan konular arasındadır. Hollanda'da da programların yaş sınıflandırmasına tabi tutulması amacıyla bir öz denetim sistemi geliştirilmiş, Yayıncılık Yasası, yayın kuruluşunun 16 yaşından küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine zarar verebilecek türde içeriği ancak aynı Yasa tarafından yetkilendirilmiş bir organizasyonun üyesi olması koşuluyla yayınlayabilmesine izin vermiştir. İngiltere'de OFCOM, bağımsız ortak denetim kuruluşu olan İsteğe Bağlı Televizyon Hizmetleri Otoritesi ile birlikte isteğe bağlı yayın hizmetlerinde ortak denetimi yürütmektedir. Program sınıflandırması ve koruyucu sembol sistemi anlamında ortak denetim uygulaması, Almanya, Hollanda ve İngiltere'den farklı olarak Fransa ve Polonya'da, gönüllü kuruluş yapılanması olmadan, yayın kuruluşlarıyla birlikte yürütülmektedir. Türkiye'de de bu konuda Fransa ve Polonya'yla aynı sistemin benimsendiği görülmüştür.

E. Fransa'da 0-3 yaş arası çocukların televizyonun zararlı etkilerinden korunması konusunun üzerinde hassasiyetle durulmuş, bir sivil toplum kuruluşunun girişimiyle gelişen konu, Sağlık Bakanlığı ve Görsel-İşitsel Yüksek Konseyin desteğiyle yasal bir zemin bulmuştur. Özellikle bu yaş kategorisine yönelik yapılan programların Fransız televizyon kuruluşları tarafından yayınlanması, bir müzakere belgesiyle yasaklanmıştır. Aynı Belge'yle, Fransa'da yerleşik olmayan, ancak dağıtımcılar vasıtasıyla

yayınlarına erişilen kuruluşların ise bu tür yayınları teşvik etmeme ve bu yayınlarla ilgili bilgilendirici mesaj yayınlama zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu yaş grubuna özel bu tür bir düzenlemeye, incelemeye alınan diğer ülkelerde rastlanmamıştır. Türkiye'de de söz konusu yaş kategorisine yönelik yayın yapan yabancı kaynaklı kanallar mevcuttur.

F. Medya eğitimi, incelemeye alınan ülkelerin genelinde önemsenen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak söz konusu ülkelerde bunun tek başına zorunlu bir ders olarak müfredata dâhil edildiği tespit edilmemiştir. Fransa, İngiltere ve Polonya'da medya eğitimi, müfredatta yer alan diğer derslerle ilişkilendirilerek verilmektedir. Almanya'da eyalet bazında, Hollanda'da ise okul bazında değişmekle birlikte genel olarak aynı ilişkilendirme sisteminin benimsendiği görülmektedir. Ülkemizde ise medya okuryazarlığı dersi, 2007-2008 öğretim döneminden bu yana 6'ncı, 7'nci ve 8'inci sınıflarda seçmeli ders olarak verilmektedir. Bu dersin, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, zorunlu derslerle ilişkilendirilerek verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

G. İncelemeye alınan Avrupa ülkelerinden Polonya'da etkin bir şikâyet değerlendirme sistemine rastlanmamakla birlikte, diğer ülkelerde izleyicilerden gelen şikâyetlere önem verildiği, bu şikâyetlerin denetleme faaliyetlerinde kullanılmasının yanı sıra, belli bir sürede cevaplandırıldığı görülmektedir. İngiltere'de koruyucu sembol sistemiyle ilgili olarak, Hollanda'da ve Almanya'da ortak denetim sistemiyle çalışan gönüllü kuruluşlar kapsamında kamuoyundan gelen şikâyetlere öncelik verilmekte, Fransa'da ise yayın kuruluşları, kendilerine ulaşan şikâyetleri yıl sonunda Konseye raporlamaktadırlar. Ülkemizde ise, medya hizmet sağlayıcı kuruluşların kendilerine ulaşan şikâyetleri raporlayarak paylaşıma sundukları ya da bu bildirimlere geri dönüşle ilgili olarak bir zaman tahahhüdünde bulundukları bir sistem gözlemlenmemiştir.

II. ÖNERİLER

A. Çocukların ve gençlerin televizyonlardaki zararlı içerikten korunmalarında, sektörün düzenleyici ve denetleyici otoritesi olması sebebiyle RTÜK'ün rolü son derece önemlidir. Bu çalışmada Fransa'daki örneklerine değinilen sembol sistemine ilişkin kampanyaların benzerlerinin ülkemizde medya okuryazarlığı konusunda planlanarak gerçekleştirilmesi, RTÜK'ün öncelikli sorumluluğu olmalıdır. Bu kampanyalarda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, meslek birlikleri, medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar ile iletişim fakültelerinin işbirliği ile çalışılması ve söz konusu kampanyaların etkinliğinin ölçülmesi son derece önem arz etmektedir. Bu kampanyalarda, basılacak broşür ve benzeri tanıtım materyallerin okullar aracılığıyla dağıtılmasının, hazırlanacak yeni ve daha etkili spot filmlerin televizyonlarda yayınlanmasının, spot filmler dışında, televizyon ve radyo programlarında konuya yer verilmesinin ve daha sonra mutlaka bir etki ölçümünün yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Düzenlenecek kampanyalar sadece çocukların değil, medyayı kullanma ehliyetine çocuklardan önce sahip olmaları gerektiği düşünülen yetişkinlerin bu konuda eğitilmeleri için bir başlangıç olabilecektir.

B. Radyo ve Televizyon Ust Kurulu, 2011 yılında yapmış olduğu "Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması" sonuçlarına göre medya okuryazarlığı dersinin ana hedeflerinden biri olan ve bu dersi alan ve almayan öğrenciler arasında bir farklılık yaratması beklenen iletişim araçlarının güvenilirliği ve tarafsızlığı konusunda iki grup arasında istatistikî bir fark tespit edilememiştir. Bu bağlamda medya okuryazarlığı dersi içeriğinin, örneklerini Fransa, İngiltere ve Polonya'da gördüğümüz hayat bilgisi, bilgisayar, Türkçe gibi ders içeriklerine dahil edilerek zorunlu olarak verilmesinin, ülkemizdeki medya okuryazarlık düzeyi ve RTÜK'ün konuyla ilgili araştırma sonuçları dikkate alındığında daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.

C. RTÜK tarafından 2006 tarihinde düzenlenen ve Fransa ve İngiltere'den temsilcilerin katıldığı "Uluslararası Medya Okuryazarlığı Paneli" son derece faydalı bir organizasyon olarak değerlendirilmiştir. Türkiye'de medya okuryazarlığı konusunda atılması gereken adımlarda adeta bir pusula görevi göreceği düşünüldüğünden, bu tür uluslararası panellerin sürekliliğinin sağlanması önemlidir. Yine 2012 yılında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığının katkılarıyla düzenlenen "Medya Okuryazarlığı Çalıştayı" sonuç bildirisi doğrultusunda ilgili paydaşların katkılarıyla konuyla ilgili çalışmalara devam edilmesi, ülkemizde medya okuryazarlığı kavramının benimsenmesi açısından faydalı olacaktır.

D. Konuyla ilgili olarak iletişim fakültelerinin en önemli rolünün, eğitim materyali sunmak ve bunları sürekli güncelleştirmek olacağı düşünülmektedir. Eğitim materyallerinin çoğunun internet üzerinden sunulması, maliyeti de en aza indirgeyecektir.

E. RTÜK'ün 2011 Yılı Medya Okuryazarlığı Araştırmasına katılan öğretmenlerin yüzde 75,6'sının www.medyaokuryazarligi.org.tr internet sitesinden faydalandıkları, bununla birlikte öğretmenlerin yüzde 79,2'sinin konuyla ilgili yeterli eğitim materyali bulunmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda, söz konusu internet sitesi güncelleştirilmeli, güncelleştirilmiş mevcut bilgiler yanında İletişim Fakültelerince hazırlanması önerilen medya okuryazarlığı dersi eğitim materyalleri, bu platformda RTÜK koordinatörlüğünde paylaşıma sunulmalı ve takibi sağlanmalıdır.

F. Fransa ve Hollanda örneklerinde görüldüğü gibi okullarda belli dönemlerde medya haftası düzenlenmesinin, bu konuda öğrenci, öğretmen ve ailelerde kayda değer bir farkındalık yaratacağı düşünülmektedir. Bu haftanın etkin geçmesini sağlamak adına çocukların "ders" kavramı dışında ilgisini çekebilecek şekilde, medyada tanınmış isimlerin projeye dahil edilmesi, çocukların uygulamaya yönelik faaliyetlerde bulunmalarının sağlanması ve

-gerekirse- teşvik amacıyla katılımcı çocuklara bir sertifika verilmesi, gerçekleştirilebilecek faaliyetlerden sadece birkaçıdır.

G. Çocuklarda televizyon okuryazarlığının geliştirilmesi amacıyla ilköğretim okullarının işbirliğiyle, ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik olarak hazırlanan www.rtukcocuk.org.tr internet sitesi faydalı olarak değerlendirilmekte birlikte sitenin güncelliğinin sağlanmasının ve durağan bir çocuk sitesinin zamanla daha az ilgi çekeceği düşüncesinden hareketle dönemsel olarak yenilenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

H. RTÜK'ün, dönemsel olarak yapmakta olduğu kamuoyu araştırmaları faydalı bulunmakla birlikte bu araştırmaların sürekliliğinin sağlaması gerekmektedir.

İ. Türkiye'de medya hizmet sağlayıcı kuruluşun görevlendirdiği kodlayıcı, bir şifre kullanarak televizyon programını sınıflamak için internete girmekte ve "Akıllı İşaretler" internet sitesinden kodlama işlemini gerçekleştirmektedir. Kodlama sürecini otomatik olarak sonuçlandırmak üzere hazırlanmış olan bilgisayar programı, o programa ilişkin içerik ve yaş sınıflamasını kendiliğinden vermektedir. Ülkemizde yayınlanan televizyon programlarına uygulanan sembollerle ilgili içerik incelendiğinde, kodlama formundaki sorulara korumalı saatlerde yayınlanmasında sakınca olmayan 7+ yaş kategorisinin çıkabilmesi amacıyla cevap verildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından istihdam edilen tek bir kişinin program sınıflandırmasını yapması uygun görülmemiştir. Bunun yerine, RTÜK önderliğinde kurulacak olan ve medya hizmet sağlayıcı kuruluşların temsilcilerinin yanında gelişim psikologları, ebeveyn temsilcileri, RTÜK uzmanlarının da dâhil olacağı bir komisyonun bu sınıflandırmayı yapmasının daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, 6112 Sayılı Yasa'nın 2011 yılında yürürlüğe girmesiyle yasal zemin kazanan Koruyucu Sembol Sistemine yönelik bir araştırma çalışmasının yapılması, varsa sorunların ortadan kaldırılması açısından yararlı olacaktır.

J. RTÜK'e ulaşan görüş ve önerilere cevap verilmesi konusunda bir proje geliştirmesi ve internet sitesinde görüş öneri bölümünün, bildirim sahibi bildirimde bulunduktan sonra Üst Kurulun nasıl bir yol izleyeceğine ilişkin bilgileri, sık gelen bildirimleri ve konuyla ilgili dönemsel raporları içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Bu durumda bildirimde bulunan ve cevap alan izleyiciler, görüşlerinin Üst Kurul için önemli olduğunu ve mevzuat kapsamında bir önlem alınabileceğini bilecekler, dolayısıyla çocukları için uygun bulmadıkları yayınlar konusunda da kanal değiştirmekle kalmayıp Üst Kurula bildirimde bulunabileceklerdir. Aynı şekilde, izleyici temsilciliği müessesesinin de daha etkin çalışması - gelen şikâyetlerle ilgili izlenen prosedürün, bu şikâyetler sonrasında alınan önlemlerin, internet sayfasında paylaşıma açılması - amacıyla medya hizmet sağlayıcı kuruluşların desteklenmelerinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

KAYNAKLAR

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen *"Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması"* ile ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından basınla paylaşılan verileri içeren sunum, (2011).

Ankara İl Gazetesi, (2011), 01.08.2011.

Chua, Amy (2012), *Kaplan Annenin Zafer Marşı* (Çev. Yeşim Dervişoğlu), Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Çakır Hamza, (2012), "İletişim Sürecinde Medya Okuryazarlığı", *Yeşilay Dergisi*, Sayı 4.

Ertürk, Yıldız Dilek, (2011), "Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı", *1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi,* 25-27 Şubat 2011, Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.

Housz, F.J. (Freek) Ingen (2011) "Dutch Policy on Media Literacy and Digital Skills", *İRİS Plus* 2011-3.

Kanzler, Martin, Newman-Baudais Susan (2011), "Report Prepared by the European Audiovisual Observatory for the CINEKID for Proffessional Conference at the 25th CINEKID Festival - TV channels for children: the European landscape", *European Audiovisual Observatory,* Strasbourg.

KRRIT Strateji Departmanı Uzmanı Ewa Murawska tarafından hazırlanan bilgi notu (11/06/2012).

Media Cat, Haziran 2012.

Öktem, Ferhunde, (2006), "Çocuk Ruh Sağlığı Açısından Televizyon" Konulu Konuşma, *Televizyon ve Çocuk Paneli*, 15 Şubat 2006, Ankara.

Öktem, Ferhunde, Sayıl, Melike ve Çelenk Özen, Sevilay (2006), *Çocukların ve Gençlerin Televizyonun Zararlı İçeriklerinden Korunması – Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi,* Ankara.

Özonur Çöloğlu, Defne (2010), *Televizyon Mesih mi Şeytan mı?*, Ütopya Yayınları, Ankara.

Pekman Cem, (2007) "Avrupa Birliği'nde Medya Okuryazarlığı", *Medya Okuryazarlığı*, (Ed.) Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimşek, Kalemus Yayınları, İstanbul.

Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, (2011)

Şirin Mustafa Ruhi, (2009) *Televizyon, Çocuk ve Aile - Yeni Çocukluğun Televizyon Sarmalı* –, İz Yayıncılık, İstanbul. (e-kitap)

Taylan Hasan Hüseyin, (2011) "Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 26.

Tokay, Murat (2012), "Ne bu şiddet bu celal!" *Aksiyon Dergisi*, 30 Nisan – 06 Mayıs 2012.

Türkiye Gazetesi, (2011), 28.11.2011.

Weissbluth, Marc (2006), *Sağlıklı Uyku Alışkanlıkları, Mutlu Çocuklar*, (Çev. Burcu Bora) Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.

Yazgan İnanç, Banu, Bilgin, Mehmet ve Kılıç Atıcı, Meral, (2011), *Gelişim Psikolojisi*, Pegem Yayınları, Ankara.

Yıldız, S.Armağan (2008), Sosyal Öğrenme Teorisi Açısından Medya ve Çocuk Suçluluğu, *4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Arslan, Ali (2004), "Bir Sosyolojik Olgu Olarak Televizyon", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 1 Sayı 1.
http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/viewArticle/163
(05/05/2012)

Çakır, Hamza (2006), "Türkiye ve İngiltere'de TV Yayıncılığında Pornografi ve Sansür", *İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 24.
http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/viewFile/12547/11776
(02/08/2012)

Fendoğlu, Hasan Tahsin (2011), "Çocuk, Medya ve Bağımlılık"
http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/859/cocuk-medya-ve-bagimlilik.aspx
(20/06/2012)

Fendoğlu, Hasan Tahsin (2009), "Taş Atan Çocukların Şiddetten Korunması Gerekir" http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/71/tas-atan-cocuklarin-siddetten-korunmasi-gerekir.aspx (20/06/2012)

Kuruoğlu, Huriye (2001), "Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri",
http://www.cocukaile.com/Moduller/Makaleler/MakaleIndex.aspx?Kodal=5&KS=201279112741887 (09/07/2012)

Valkenburg, P., Beentjes, P. N. Ve Tan, E. (2002), "Kijkwijzer: The Dutch rating system for audiovisual productions."
http://www.kijkwijzer.nl/upload/download_pc/24.pdf (20/05/2012)

http://books.google.com.tr/books?id=db9OHpk-TksC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Şiddet ve Sağlık Dünya Raporu - World report on violence and health)
(05/08/2012)

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/CM/Rec(1997)019&ExpMem_en.asp#TopOfPage (Recommendation No. R(97) 19 of the Committee of Ministers to Member States on the Portrayal of Violence in the Electronic Media) (05/08/2012)

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52012DC0203:EN:NOT
(First Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the application of Directive 2010/13/EU) (08/05/2012)

http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/306&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en (Digital Agenda: Commission adopts first report on the application of the Audiovisual Media Services Directive) (08/05/2012)

http://okulweb.meb.gov.tr/01/01/443693/rehberlik/DUYGUSAL%20ZEKA%20EKS%C4%B0KL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.htm (04/05/2012)

http://www.gidahareketi.org/NewsPrint.aspx?Id=216&ModuleName=haberleri (05/04/2012)

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081108-5.htm (Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik yapılmasına Dair Yönetmelik) (23/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=5a3cac1e-b6d9-4b23-bc7a-8dcd671fceba (6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun) (22/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=edb25ef4-abc7-4234-bcc3-89ece37201b3 (Yayın Hizmetleri Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik) (22/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=317c2667-575b-4570-8f02-6eaa92c078e8 (Akıllı İşaretler Sisteminin Gelişimi) (22/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0cb10918-5274-4438-8542-09c8cb7cf779 (Akıllı İşaretler Uygulama Esas ve İlkeleri)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (RTÜK 2007 Yılı Tahmini Bütçesi ile 2005 Yılı Kesin Hesabı ile 2006 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor) (25/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=3a3dca75-6997-4399-816d-7dc27d5623d0 (RTÜK 2008 Yılı Tahmini Bütçesi ile 2006 Yılı Kesin Hesabı ile 2007 Yılı Faaliyetleri Hakkında Rapor) (25/05/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=cd348452-8d67-47be-ad8e-5795dd77705a (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu 2011 Yılı Faaliyet Raporu) (01/08/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=0ea5ca91-8f6a-4ced-b572-c6ba501198a0 (RTÜK İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması, 2006) (14/06/2012)

http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=55ec0309-e03f-44c9-b3fd-31bb686c39fa (RTÜK Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması, 2011) (01/08/2012)

http://www.eurotreaties.com/maastrichtec.pdf (Maastricht antlaşması) (08/05/2012)

http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html#0109010012 (Amsterdam Antlaşması) (08/05/2012)

http://ec.europa.eu/avpolicy/index_en.htm (08/05/2012)

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32010L0013:EN:NOT (Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi kodifiye metin) (08/05/2012)

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF (Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma) (08/05/2012)

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2011/audiovisual/green_paper_COM2011_427_en.pdf (Görsel-İşitsel Eserlerin Avrupa Birliğinde Çevrimiçi dağıtımı hakkında Yeşil Kitap) (14/06/2012)

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1043:FIN:EN:PDF (1998 ve 2006 tarihli tavsiye kararlarının ülkeler tarafından uygulanmasına ilişkin Avrupa Komisyonu raporu – Sayısal Dünyada Küçüklerin Korunması {COM(2011) 556 final}) (15/06/2012)

http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/act_prog/index_en.htm (06/05/2012)

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0203:FIN:EN:HTML (Avrupa Komisyonunun 07 Mayıs 2012 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi'nin üye devletlerin ulusal mevzuatlarına uyumlaştırmasına ilişkin yayınlamış olduğu rapor) (16/06/2012)

http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/market-data/communications-market-reports/cmr11/uk/ (Ofcom 2011 Yılı İletişim Sektörü Raporu (Birleşik Krallık) (15/05/2012)

http://www.ofcom.org.uk/ (28/03/2012)

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/contents (İletişim Yasası - Communications Act 2003) (28/03/2012)

http://www.parentport.org.uk/ (30/03/2012)

www.bbfc.co.uk (28/03/2012)

http://www.legislation.gov.uk/uksi/2009/2979/contents/made (19Aralık 2009 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönetmeliği) (20/06/2012)

http://www.legislation.gov.uk/uksi/2010/419/contents/made (18 Mart 2010 tarihli Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönetmeliği) (20/06/2012)

http://atvod.co.uk/ (20/06/2012)

http://www.atvod.co.uk/uploads/files/ATVOD_Rules_and_Guidance_Ed_2.0_May_2012.pdf (İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri konusunda ATVOD tarafından hazırlanan Kurallar ve Kılavuz) (28/05/2012)

http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/uk.pdf (30/04/2012)

http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/tv-research/ofcom-for-parents/prewatershed-tv-programming.pdf (30/03/2012)

http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/oct2011/Children_and_parents.pdf (30/03/2012)

http://media.ofcom.org.uk/2012/02/08/revealed-how-parents-control-children%e2%80%99s-access-to-adult-media/ (30/03/2012)

http://consumers.ofcom.org.uk/tell-us/tv-and-radio/ (28/03/2012)

http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/guidance/complaints-sanctions/standards/ (15/05/2012)

http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/ (Ofcom Yayıncılık Yasası - Ofcom Broadcasting Code) (15/05/2012)

http://www.bbc.co.uk/complaints/ (15/05/2012)

http://www.csa.fr (14/05/2012)

http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-autres-rapports/La-protection-des-mineurs-a-l-heure-de-la-convergence-des-medias-audiovisuels-et-d-internet-Document-de-reflexion (Görsel-İşitsel Medyayla Internette Yaşanan Yakınsama Sürecinde Küçüklerin Korunması Raporu) (07/05/2012)

http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000512205&fastPos=1&fastReqId=78965485&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte (Fransa İletişim Özgürlüğü Yasası - Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication) (05/12/2011)

http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Recommandation-du-7-juin-2005-aux-editeurs-de-services-de-television-concernant-la-signaletique-jeunesse-et-la-classification-des-programmes (Konseyin 07 Haziran 2005 tarihli Sembol Sistemi ve Programların Sınıflandırılmasına İlişkin Tavsiye Kararı) (05/12/2011)

http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Recommandation-du-15-decembre-2004-aux-editeurs-et-distributeurs-de-services-diffusant-des-programmes-de-categorie-V (Konseyin 15 Aralık 2004 Tarihli Yayıncı ve Dağıtımcıları Kapsayan 5'inci Kategorideki Programlara İlişkin Tavsiye Kararı) (05/12/2011)

http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Deliberation-du-20-decembre-2011-relative-a-la-protection-du-jeune-public-a-la-deontologie-et-a-l-accessibilite-des-programmes-sur-les-services-de-medias-audiovisuels-a-la-demande (Konseyin İsteğe Bağlı Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması, Etik ve Programlara Erişim Konularındaki 20 Aralık 2011 Tarihli Müzakere Belgesi) (05/12/2011)

http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-rapports-annuels-du-CSA/CSA-Rapport-annuel-2010 (CSA Annual Report 2010) (14/05/2012)

http://www.csa.fr/Media/Files/Espace-Presse/Conferences-de-presse/Campagne-signaletique-Novembre-2011 (Kasım 2011 Tarihli Sembol Sistemi Kampanyası) (07/05/2011)

http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/france.pdf (01/05/2012)

http://www.csa.fr/Etudes-et-publications/Les-brochures/Protection-de-l-enfance-et-de-l-adolescence-Novembre-2010 (Televizyon, Radyo ve İsteğe Bağlı Yayın Hizmetlerinde Küçüklerin Korunması Broşürü) (01/05/2012)

http://www.apte.asso.fr/ (20/06/2012)

http://www.unaf.fr/ (08/05/2012)

http://www.collectifciem.org/ (08/05/2012)

http://www.csa.fr/Espace-juridique/Deliberations-et-recommandations-du-CSA/Recommandations-et-deliberations-du-CSA-relatives-a-la-protection-des-mineurs/Deliberation-du-22-juillet-2008-visant-a-proteger-les-enfants-de-moins-de-3-ans-des-effets-de-la-television (3 Yaşından Küçük Çocukların Televizyonun

Etkilerinden, Özellikle Bu Yaş Grubu İçin Tasarlanmış Gibi Sunulan Programlardan Korunmasına İlişkin Müzakere Belgesi) (05/12/2011)

http://www.alm.de (28/02/2012)

http://www.kjm-online.de/de/pub/home.cfm (28/02/2012)

http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV_mit_Titel_english.pdf (Geleneksel ve İsteğe Bağlı Yayınlarda İnsan Onurunun ve Küçüklerin Korunması Konusunda Eyaletlerarası Anlaşma -JMStV) (28/02/2012)

http://www.kjm-online.de/files/pdf1/JuSchG_2008_english.pdf (Genç Kesimin Korunması Kanunu) (16/05/2012)

http://en.fsf.de/the-fsf/ (22/05/2012)

http://www.fsm.de (03/03/2012)

http://ec.europa.eu/culture/media/literacy/docs/studies/country/germany.pdf (01/05/2012)

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/coregul/final_rep_en.pdf (21/05/2012)

http://www.fcc.gov/guides/obscenity-indecency-profanity-faq#TheLaw (01/08/2012)

http://www.cvdm.nl/dsresource?objectid=12357&type=org (12 years of country reports for EPRA) (21/05/2012)

http://www.kijkwijzer.nl/ (23/04/2012)

http://www.cvdm.nl/dsresource?objectid=11316&type=org (İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri broşürü) (21/05/2012)

http://www.mediawijzer.net (24/04/2012)

http://www.eyefilm.nl/en/about (16/05/2012)

http://www.krrit.gov.pl/en/documents/broadcasting-act/ (Polonya Yayıncılık Yasası) (15/05/2012)

http://www.krrit.gov.pl/en/documents/regulations/ (23 Temmuz 2005 tarihli, küçüklerin fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerini zedeleyecek türden programların sınıflandırılmasını ve kullanılacak sembolleri düzenleyen yönetmelik) (15/05/2012)

http://www.eavi.eu/joomla/images/stories/Publications/broadcasting_Citizens/Poland.pdf (15/05/2012)

http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1983&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en (22/06/2012)

http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/631&format=HTML&aged=0&language=en&guiLanguage=en (22/06/2012)

http://www.pisf.pl/en/ (13/06/2012)

http://www.nask.pl/run/n/Who_we_are (12/06/2012)

http://www.emedus.org/ (12/06/2012)

ÖZET

Yeni kitle iletişim araçları yanında popülaritesini halen koruyan bir mecra olarak karşımıza çıkan televizyonun, çocuk dâhil genel olarak izleyiciler üzerinde çok büyük bir etkisinin olduğu herkes tarafından paylaşılan bir gerçektir. Olumlu olabileceği gibi, olumsuz yönde de gerçekleşebilen bu etkiye en çok okul öncesi ve okul çağı çocuklarının maruz kaldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, çocukların televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunması hususunda, Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki örnek uygulamalardan yola çıkarak ülkemize uyarlanabilecek yöntemlerin değerlendirilmesidir. Çalışmada Avrupa Birliğine üye 5 ülke incelenmiş, elde edilen sonuçların Türkiye koşullarında uygulanabilirliği değerlendirilmiştir.

İncelemeye alınan ülkelerin çoğunda çocukların televizyonlardaki zararlı içerikten korunması konusunun görsel-işitsel sektörün ve sektörü düzenleyen otoritelerin öncelikli konuları olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu ülkelerin yasal mevzuat yanında, medya okuryazarlığı kapsamında, uygulamaya yönelik pek çok faaliyet sürdürmekte olduğu görülmüştür. Ülkemizde de konuyla ilgili olarak mevzuat eksikliklerinin giderildiği, bunun yanında oldukça faydalı olarak değerlendirilen uygulamaların bulunduğu gözlemlenmiştir. Ancak medya okuryazarlığı konusunda ülkemizin, bu çalışmada yer alan Avrupa Birliğine üye ülkelerden çok daha geride olduğu görülmüştür. Sonuç olarak küçüklerin televizyonlarda yer alan zararlı içerikten korunmaları amacıyla medya okuryazarlığına yönelik faaliyetlerin tüm paydaşların işbirliğiyle artırılmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

ARŞİV Kayıt Bilgileri :

Tezin Adı : Çocukların ve Gençlerin Televizyonlardaki Zararlı İçerikten Korunmasına İlişkin Uygulamalar: Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye Uygulamalarının Karşılaştırılması

Tezin Yazarı : Şef Burcu ÖÇ CERİT

Tezin Danışmanı : Üst Kurul Üyesi Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU

Tezin Konumu : Uzmanlık Tezi

Tezin Tarihi :

Tezin Alanı : Televizyon

Tezin Yeri : RTÜK- ANKARA

Anahtar Sözcükler : Televizyon, Çocuk, Medya Okuryazarlığı.

ABSTRACT

It is a commonly shared fact that the television as an area that still keeps it's popularity beside the new mass media, has a huge impact on viewers including minors. This impact which may happen in positive or negative way, mostly affects the preschool an school age minors.

This study aims an evaluation of methods which could be adopted from the model implementations of the member states of the European Union regarding the protection of minors from the harmful content of television. In this study, five member states were analyzed and the applicability of obtained results for the Turkey's conditions were evaluated.

It was found that in almost all of these countries, for audiovisual industry and for regulatory bodies of the sector it is a priority issue to protect minors from the content which might seriously impair their physical, mental or moral development. In this context, it is observed that these countries not only commit to legal regulations, but also carry on necessary actions regarding media literacy. It was observed that our country has also completed deficiencies in legal regulations and initiated very useful implementations about protection of minors in television broadcasting. Nonetheless, compared to the aforementioned countries, Türkiye should implement lots of activities related to media literacy. In this study, it was come to the conclusion that to protect minors from harmful content of television, it is crucially important to increase activities related media literacy with all the shareholders' cooperation.

Keywords: Television, Minors, Media Literacy.

ÖZGEÇMİŞ

1971 Yılında Ankara'da doğdu. 1982 yılında başladığı Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi'nden 1989 yılında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü'nden de 1993 yılında mezun oldu. Özel sektörde Oyak Sigorta A.Ş. ve Demir Finansal Kiralama A.Ş.'de, kamu sektöründe yarışma sınavıyla girdiği Emlak Bankası A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığında Müfettiş Yardımcısı olarak görev yaptı. 2003 yılında Memur olarak başladığı Radyo ve Televizyon Üst Kurulunda 2007 yılında yapılan sınavla Şef kadrosuna atanmaya hak hazanan Burcu ÖÇ CERİT, iyi derecede Fransızca ve İngilizce bilmektedir.